

Náš oddíl

Jaroslav Foglar
Náš oddíl

Sebrané spisy svazek 17
Olympia Praha

Ilustroval Marko Čermák
Jaroslav Foglar 1992
Illustrations Marko Čermák 1996
ISBN 80 - 7033 - 416 - 9

Proč jsem napsal Náš oddíl

Když jsem před mnoha lety začínal jako mladičká a nezkušený oddílový vedoucí, často jsem si nevěděl rady, jak a čím nějak trvaleji upoutat zájem chlapců, aby v oddíle vydrželi co nejdéle a abych já tak na ně mohl co nejvíc působit a snažit se zlepšit jejich povahy. To byl přitom můj vysněný cíl.

Například jsem neznal skoro žádné hry! Na výpravách byl naší jedinou rekvizitou starý tenisový míček, nemluvě samozřejmě o kotlíku na vaření, a tak jsme hráli pořád jen Na národy (Polívka se vaří, maso na talíři...). Kdepak nějaký veliký solidní míč! Kdepak nějaké stopky a podobné tehdy přepychy!

Příruček bylo tenkrát pranepatrně, a pokud se mi některá vůbec dostala do rukou, hry a činnosti, o kterých jsem v nich četl, se mi zdály velmi nezáživné a suchopárné. Také jsem neměl ani ponětí, jak členstvo, které tvořili hoši nejrozumnějších povah i věku, stmelit do přátelsky sehrané party, v níž by nepanoval hněv ani obhroub-lostí a která by oddílem žila a s nadšením ho udržovala. Právě tohle jsem ale v žádné z těch příruček nenašel!

Věděl jsem dost přesně, jak by měl náš oddíl fungovat, ale neuměl jsem své představy proměnit ve skutečnost a neměl jsem vědomosti, které by se staly hnací silou toho motoru představ.

A tak jsem zkoušel všelicos, vymýšlel jsem jednu věc za druhou, ať už to byly hry, nebo různé praktiky, zvyklosti, návyky a »vynále-zy«. Některé se neujaly, nepovedly, jiné zabraly a vydržely pak v oddíle celá desetiletí až do dnešní doby.

Mnoho ze svých objevů, nápadů, her i hříček, jimiž jsem postupně obohacoval činnost našeho oddílu, kdysi tak chudíče začínajícího, jsem později začal rozšiřovat i do jiných oddílů dopisy, ústními instrukcemi, ale hlavně články v různých časopisech pro mládež, zejména v Mladém hlasateli a později vpředu (rubriky Z Bobří hráze). A tak spousta nejrozumnějších oddílů po celé republice pracuje už řadu let mým systémem, i když někdy s určitými obměnami.

v*

Přesto mi však neustále přicházejí dotazy, hlavně od novopečených vedoucích, jak a co v oddíle dělat, aby se práce dařila a členstvo z něj neutíkalo, jak si vyrábíme naše oddílové nálepky nebo třeba jaké další hry bych jim mohl poskytnout.

A tak mě napadlo sepsat už konečně jednou všechny ty svoje rady, návody, praktiky a »vynálezy« do jedné knížky a pomoci tak těm, kteří stojí teprve na začátku své velké Cesty, stejně jako jsem tam před více než padesáti lety stál já sám, tehdy ještě nevědomý a dost bezradný. Zároveň-věřím, že si z mé knížky vyberou leccos pro zpestření oddílového programu i zkušení vedoucí, kterým se práce daří.

Všem pak, ať již začátečníkům či těm zkušeným, chci zdůraznit, že neexistuje žádný stoprocentní, bezvadně fungující, vyzkoušený a »lékařsky doporučený« návod, jak vést oddíl. Nepovažujte za něj proto ani tuto moji knížku, i když je sepsaná na základě padesátiletých zkušeností. Co si z ní vyberete, to záleží na mnoha okolnostech, za kterých pracujete, a na vaší povaze i schopnostech. Každý vedoucí by měl být tvůrčí osobností, a ačkoli musí zároveň vždy přísně dbát všech bezpečnostních předpisů a společenských norem, neměl by ho jinak nikdo svazovat a závazně mu předepisovat, jak má svou činnost provádět. Nechtě si sám vytvoří svůj styl na základě svých vlastních i jinde získaných znalostí, zkušeností a receptů.

Možná se někomu po přečtení knížky bude zdát, že nabádá k příliš velkému množství činností. Mladý, méně zkušený vedoucí se třeba i zalekne a povzdychne si: Tohle všechno přece nemůžeme stačit! A má samozřejmě pravdu. Tak bohatou, složitou a náročnou činnost nelze rozjet do týdne oš přečtení knížky! Tu si může v plné šíři dovolit jen oddíl, který už několik let dobře funguje! Pro takovou

Náš oddíl

činnost musíte nejprve získat co nejvíc nadšených a zapálených členů. Samozřejmě nemusíte z mé knížky všechno doslova a do písmene napodobovat! Zdá-li se vám třeba příliš složitý můj systém bodování, můžete si ho sami zjednodušit podle svých potřeb. Některé oddíly jsou zase zvyklé chodit na výpravy jednou za čtrnáct dní v sobotu a ne každou neděli jako my. Pokud vám to vyhovuje, zůstaňte při své vyzkoušené praxi!

Oddíl by také neměl íít odtržené od organizace, do které patří. Jste-li například vedoucími Turistického oddílu mládeže, můžete využít třeba soutěží ve stylu našeho Boje družin k tréninku na závody hlídek, které každoročně pořádá vaše organizace. Podobně můžete využít Soutěž tělesné obratnosti a spoustu našich dalších návodů. Dál už nic vysvětlovat nemusím. Přál bych si jen jedno: ať už z mých »receptů« použijete cokoli, nenechávejte si své poznatky a nápady pro sebe! Přemýšlejte, zkoušejte, přete se o svých názorech, ale především vytvořte ve svém oddíle tak pěkné prostředí, o jakém se dočtete na následujících stránkách! Tím uděláte veliký a užitečný kus práce pro zdárnou výchovu naší mládeže.

Jaroslav Foglar – Jestřáb

/* 1

Dopis, který nám přišel

Milý Slávku,

jistě se divíš, že Ti zase píšeme, když jsme se s Tebou a s vaším oddílem rozloučili teprve před několika dny! Ale Slávku, my Ti musíme psát, rozumíš? Ten pátek a neděle, které jsme při naší návštěvě Prahy prožili s vaším oddílem, s námi pořádně zamávaly a nemůžeme na neprostě zapomenout! A jsme přímo posedlí touhou po takovém oddíle, jako máte vy!

Slávku, u nás v oddíle nám nikdo nevěří, že si u vás nenadáváte, ani že nemluvíte hrubě a nepodvádíte při hrách - a že si říkáte jen křestními jmény a ne tak cize »Dvořáku, Navrátil« a podobně jako my. Ani že si podáváte ruku při každém setkání a rozchodu!

Prosím Tě, Slávku, napiš mi podrobně, co to jsou ty Pamětní lístečky! Za co je v oddíle dáváte a kdo je kreslí? A něco o těch pěkných oddílových nálepkách!

Skoda, že nám aspoň jednu nemohl dát s sebou na ukázkou. Ale my víme, jak jsou vzácné a co vám dá práce, než jednu z nich získáte!

A hele, Slávku, co znamenají ta kolečka z kulatiny, přibitá nahoře na stěně vaší klubovny? Jsou na nich vyřezané všelijaké znaky a jsou hodně barevné.

Kluci v oddíle se nám pošklebovali, že prý není možné, abyste měli dvě schůzky týdně, družinovou a oddílovou, a pak ještě každou neděli nějaký společný oddílový podnik! A že přitom nikdo nevynechává, a naopak je nešťastný, když nemůže přijít!

Viděli jsme u vás spoustu her, ale nedokážeme je už podrobně popsat, protože jsou tak neobvyklé a neznámé. Slávku, jak vlastně hrajete ty dlouhodobé hry a co to jsou Zaváté stopy?

A je to pravda, že když děláte různé závody, nikomu výsledky nekontrolujete, a přece je každý nahlásí správně? Tohle by u nás nebylo možné. Zatím! Ale my s Jirkou si moc přejeme, aby taková čestnost jednou zavládla i u nás.

Slávku, jestli to nebude moc dlouhé, napiš nám tu hru Číslo-vané papírky nebo jak se jmenuje, i s tím vyprávěním, jak vznikla a tak! A vynášení čísel. A Hledání základů. Pořád jste si o tom povídali, hodně jsme taky viděli a některé hry jsme s vámi i hráli, ale teď si z toho nic nepamätujeme! Jenom litujeme, že jsme si to hned nezapsali.

A prosím Tě, jak jste přišli na to, říkat si při rozchodu »Tři psi« místo obvyklého »Ahoj«? Máte v oddíle tolik všelijakých zvyklostí, obyčejů, pravidel a vůbec nápadů! To by se nám taky líbilo. Rádi bychom s Jirkou aspoň něco z toho použili u nás v oddíle. Třeba by se nám v něm pak líbilo stejně jako v tom vašem.

Slávku, co je to těch třináct tužek? A co znamenají ty svislé proužky papírů se jmény chlapců na desce s nápisem Památné podniky? Proč byla některá jména přeškrtnutá?

Ještě Tě chceme poprosit, jestli bys nám mohl napsat hru Na ostrůvky. Viděli jsme jen ty hromady barevných plíšků k ní, ale jak se hraje, jsme se nedozvěděli. A myslíš, že bychom taky mohli hrát ten váš báječný Boj o zlaté ostrovy? Nějak jsme dobře nerozuměli tomu známkování podniků. Vysvětlíš nám to někdy?

Dívali jsme se s Jirkou na mapu pražského okolí a hledali jsme tam vaše oblíbená tábořiště Tygří džungli, Dýmové jeskyně, vlčí skály, Zaječí rokli, Zemi nikoho, zelené údolí, Myší plácky

a všechny ostatní. Ale na celé mapě jsme nenašli ani jedno z nich.

A jak počítáte do bodování Dobrovolnou desítku? Co to vlastně je? vaše bodování

Náš oddíl

nás úplně okouzlo, hlavně ten arch, na kterém je vidět, jak se který člen oddílu snaží a jaký je. To by se mělo zavést všude. Zkusili jsme si takový arch nalinkovat, ale nepamatujeme si to! Líbilo se nám, jak jsou u vás všichni do bodování celí diví a nemluví skoro o ničem jiném. Třeba by tohle náš oddíl trochu rozhýbalo.

Co dáváte na družinové desky? Je to báječný vynález! Viděli jsme na nich tolik důmyslných a zvláštních vývěsek, a všechno bylo tak barevné!

Jeden chlapec v brejličkách nám vyprávěl o každoroční soutěži tělesné obratnosti. To musí být nádherná, takhle si každý rok změřit své síly, obratnost, rychlost a pružnost s ostatními v oddíle. A co je to ten podnik sami sobě? Hoši taky pořád bájili o nějaké Cestě po kůlcích!

Slávku, opravdu umíte vázat uzly tak rychle, že někdo 'udělá jeden třeba i za vteřinu a ještě k tomu poslepu? Kdo může dostat titul Mistr uzlování? To se závodí každý rok znovu?

Ve vašich Pracovních sešitech, které bychom rádi zavedli i u nás v oddíle, jsme viděli nalinkovaný Modrý život. Vysvětli nám, prosím Tě, jak ho plníte.

A ještě bychom se Tě chtěli zeptat na Nepsané zákony, kterých prý máte asi třicet, a chtěli bychom si vypůjčit rozmnoženou obrázkovou Tábornickou moudrost a vůbec si popovídat o spoustě dalších věcí. Ale máme strach, že se na nás budete zlobit, protože toho chceme moc!

Buď tak hodný a napiš nám to všechno třeba i po kouscích. Víme, že se to nedá zvládnout v jednom dopisu. Ale věříme, že by se nám mohlo podařit pomocí těch vašich zvyklostí, her a zákonů udělat z našeho oddílu stejně dobrý, jako máte vy. A že pak do něj bude každý rád chodit. Zatím se toho u nás moc nedělá a každý jenom čeká, co přinese a připraví náš vedoucí. Ale toho taky moc není. Ahoj!

Přemík a Jirka

10

Co tomu říkáte?

Chtěli byste mít takový oddíl, v jakém byli Přemík s Jirkou na návštěvě a po jakém oba tolik touží? Takový oddíl, do kterého by chlapci a děvčata chodili rádi a v němž by panovalo upřímné přátelství? Kde by nepadlo ani jedno hrubé, či dokonce neslušné slovo? Kde by se nevynechávaly schůzky a výpravy a nikdo by nelajdačil?

Kdo by nechtěl mít takový oddíl! Touží po něm určitě každý vedoucí, který svou úlohu bere vážně. A zrovna tak i všichni chlapci a všechna děvčata, vstupující do oddílu s touhou něco pěkného a neobvyklého prožít a najít takové prostředí, o kterém zatím jenom četli: prostředí plné pohody, vzájemné ohleduplnosti, věrnosti a s báječnou nevšední a barvitou činností navíc!

Je ale vůbec možné tak dobrý oddíl vytvořit? Je! A jsou takové oddíly? Jsou, i když jich zatím není mnoho. Oddíl, do kterého chodí Slávek, není vymyšlený. Opravdu existuje! Ale i ten váš může být takový. Každý oddíl může být dobrý. Chlapci a děvčata v něm pak budou žít jen pro něj, nadšení, obětaví a oddílu a jeho zásadám věrní. A výsledkem jejich nadšení pro oddílovou činnost bude i to, že na sobě začnou pracovat, zlepší svou povahu, odstraní řadu nedobrých návyků, zlepší si školní prospěch a stanou se z nich jiní, lepší chlapci a děvčata. Jak se ale dá toho všeho docílit? Co v oddíle dělat, aby k němu chlapci a děvčata tak přilnuli? A čím a jak začít? Návod podávám v této knížce. Napsal jsem ji pro vedoucí oddílů, ale i pro kteréhokoli člena, třeba i pro toho nejmladšího nováčka. Každý z vás může přispět k tomu, aby se váš oddíl zdokonaloval.

Čtyři základní podmínky úspěchu:

1. Nepřerušovaná každotýdenní činnost. V našem oddíle máme tři družiny a každá z nich má jednou týdně svou pravidelnou družinovou schůzku. V pátek přijdou všechny tři družiny na společnou oddílovou schůzku, které říkáme klubovní pátek. Každou neděli během školního roku máme nedělní oddílový podnik. Na jaře a na podzim zpravidla celodenní (někdy i dvoudenní), v zimním období jen odpolední. Bez nedělního podniku by náš oddíl nebyl oddílem. Členstvo by se nemohlo pořádně sehrát, stmelit, protože by ho nespojovaly společně prožité zážitky. Pokud bychom se viděli třeba jen jednou za tři až čtyři neděle, mohly by být naše zážitky sebezpečnější, ale stejně by se na

11

jejich základě těžko upevňoval oddílový kolektiv. To proto, že o volných nedělích, kdy oddíl nic nedělá, tráví každý člen oddílu svůj čas chtě nechtě mimo oddíl a prožívá neděli v jiném prostředí, třeba i s jinými hochy a děvčaty, kteří o oddílové činnosti nemají ani potuchy.

Neděle bez oddílu a někdy i se zcela odlišnými prožitky rozměňují vzpomínky na oddíl, dávají možnost zapomínat na ně a odvádějí od zájmu o oddílový program a

Náš oddíl

činnost.

Ale co si počít, když vedoucí nemá tolik času, aby připravil a vedl každý týden nějaký podnik? Pro leckterého vedoucího je skutečně velmi obtížné věnovat oddílu řadu hodin na přípravu programu, na oddílovou agendu (dopisy a pohovory s rodiči, s vedoucími družin atd.), na vedení, ale i dlouhou přípravu klubovního pátku a navíc ještě každou neděli na oddílový podnik, většinou dokonce celodenní! Poradit se dá jediné: získat pro vedení spolupracovníka (zástupce), se kterým by se mohl vedoucí oddílu ve vedení klubovních pátků a nedělních podniků střídat. Není to řešení právě ideální, protože vedoucí by správně měl být na všech podnicích, ale je to východisko z nouze. Pořád je to neskonale lepší, než když oddíl některou neděli vůbec nic nepodniká a sedí doma jen proto, že vedoucí nemá čas!

2. Pěkný barvitý program družinových schůzek a vlastní vnitřní život družiny i na celoodílových podnicích. A kromě toho by měla fungovat ještě celá síť různých průběžných akcí, kterými členstvo oddílu žije i doma, v soukromí, během týdne. Co všechno se rozumí tím pěkným barvitým programem a tou sítí různých akcí, o tom se už částečně zmiňují na začátku knížky Přemík s Jirkou ve svém dopise Slávkovi, ale hlavně se o tom můžete dočíst na dalších stránkách. K programu také nerozlučně patří bodování veškeré družinové a oddílové činnosti. I k tomu vám poskytnu podrobný a osvědčený návod.

3. Přátelské prostředí plné veselí, ale ne posměchu, ani kanadských žertíků a rozjívěností. Prostor, kde panuje vzájemná důvěra, ohleduplnost, věrnost, rytířkost, obětavost. Dosáhnout takových vztahů je někdy dost obtížné, především pokud se nepěstovaly v oddíle už před jeho založením. Snadnější je to v právě založeném oddíle, kde na hochy či děvčata působí novost všeho a naděje na něco pěkného, co má přijít, a naláduje je to k tomu, aby se k sobě chovali hezky.

Vedoucí oddílu i jeho mladší pomocníci, vedoucí družin, mu-

12

sejí být v tomto ohledu bezpodmínečně dokonalým vzorem. Není myslitelné, aby sami jednali ohrouble, sobecky, netrpělivě, nakvašeně či aby nepěkně mluvili a hloupě nebo nevhodně vtipkovali. Aby byli nespravedliví, přezíraví, nadutí, náladoví, či aby někomu nadřžovali. Nikdo nesmí mít dojem, že je v oddíle odstrčený, nepovšimnutý a že se nemůže uplatnit.

K této třetí podmínce úspěchu, Přátelskému prostředí, se ještě vrátím na dalších stránkách v různých ukázkách a návodech, zejména pak v kapitole Uděluje Bílé pero.

4. Vlastní klubovna, o kterou se oddíl nemusí dělit se žádným jiným, byť sebepořádnějším oddílem, pokud možno mimo školní budovu. (Školní třídu za klubovnu považovat nelze!)

Bez klubovny, kde by si oddíl mohl nechat svoje věci, písemnosti či rozdělané práce na stole bez obav, že mu je někdo z jiného oddílu poplete, někam uklidí, poškodí nebo zahodí, se nemůže pořádně rozjet oddílový klubovní život. Oddíl musí mít možnost uspořádat v klubovně i mimořádnou schůzku, kdykoli je to zapotřebí, pracovat tam na nějaké činnosti nepřetržitě třeba i celý týden a v neděli za nepříznivého počasí v ní konat oddílové besedy s rozmanitými hrami a závody.

Oddíl bezpodmínečně potřebuje mít svou klubovnu, tak jako tělovýchovná jednota musí mít svou tělocvičnu nebo oddíl kopané svoje hřiště. Klubovna, pokud možno co nejútulnější, a přitom dostatečně veliká, je neodlučitelnou základnou oddílu. Bez ní oddíl není úplný a šťastný.

To jsou tedy čtyři základní podmínky úspěchu. Všechny jsou stejně důležité a významné, žádnou nelze opomenout nebo jí dávat přednost. Jsou na sobě vzájemně závislé, prolínají se a vynechání či zanedbání třeba jen jediné z nich oslabí a ohrozí vytoužený úspěch.

Porada o velké Nápravě

Přečetli jste si předchozí stránky a nejspíš toužíte po tom, udělat ze svého oddílu taky takový, jako je ten, o kterém psali ve svém dopise Přemík s Jirkou. Určitě máte v oddíle některé chlapce nedobré, zlomyslné, hašteřivé, nebo i takové, kteří jsou věčně rozmrzelí a všechno jen kazí. Jak byste měli začít s nápravou, aby vám tihle kazimíři nevzali hned zpočátku vítr z plachet

13

1

r*

a různými posměšky neznemožnili váš úmysl? Nebojte se toho!

Zatím jste asi sami, kdo touží po zlepšení vašeho oddílu- Ale dejte tuto knížku přečíst několika svým nejlepším kamarádům, těm, kteří jsou podle vašeho názoru schopní, rozumní, a hlavně ochotní spolupracovat při zlepšování činnosti i

Náš oddíl

celého prostředí oddílu. Samozřejmě byste svůj záměr měli ohlásit i vedoucímu. Nadchněte všechny pro nový a lepší život v oddíle a pusťte se s nimi do společné práce:

Především svolajte celý oddíl na poradu, i ty vyložené kazi-míry, omrzelce a posměváčky, a vyložte jim společně co nejlákavěji, jaký máte plán! Že chcete do oddílu zavést krásnou a bohatou činnost, o jaké se nikomu ani nesnilo, a vytvořit v něm prostředí, ve kterém se nikomu nebude křivdit, nikdo v něm nebude zesměšňován nebo napadán. A čím více hochů či děvčat pro Velkou Nápravu získáte, tím rychleji se váš plán splní.

Vyzvěte členy oddílu, aby zapomněli na staré drobné spory a různé nevraživosti. Ať si všichni velkomyslně odpustí, mají-li si co odpouštět, a nikdo ať už neohrívá staré hněvy, místo toho ať se všichni pokusí spolu znovu kamarádit. Každý z nich by se měl snažit co nejvíc potlačovat své špatné stránky a vzorně se chovat k ostatním. Zapomene-li někdo na své předsevzetí a udělá něco nedobrého, nikdo by mu to neměl připomínat a oplácet, a rozhodně by se mu nikdo neměl kvůli tomu vysmívat!

Na závěr porady si můžete přečíst dopis Slávkovi, aby všichni viděli a slyšeli, co všechno se dá v oddíle dělat a co u vás také hodláte zavést.

Uděluje Bílé pero

Dokud to s kamarádstvím a chováním nebude u vás všechno docela v pořádku, uděluje v oddíle jednou měsíčně Bílé pero.

To podle legendy dávali jako největší vyznamenání v jednom indiánském kmeni do vlasů chlapcům, kteří se chovali čestně a statečně a nedělali svému kmeni žádné potíže. Dostat Bílé pero byla pro ně skutečně nejvyšší pocta, jakou jim dospělí kmene mohli prokázat. Nevím, jestli ten kmen ještě žije, ale rozhodně žije jeho myšlenka Bílého pera! A vy si ji upravte a použijte ve svém oddíle! Třeba takhle:

Jednou měsíčně, nejlépe pravidelně na konci měsíce, každý z vás napíše na lístek papíru jména jednoho až pěti chlapců

14

z oddílu, kteří jsou podle jeho názoru ti nejlepší a nejvzornější, a lístek pak odevzdá vedoucímu. Ten z nich sestaví žebříček hochů, kteří dostali nejvíc hlasů. Bílé pero patří prvním pěti v pořadí. Je samozřejmé, že na svůj hlasovací lístek nebude nikdo psát všelijaké rejpalý, vzteklouny, lenochy, kazimíry, nedbalce a podobnou chásku.

A jaký má vlastně udělování Bílého pera význam? Mohu vás ujistit, že velký!

Především ti dobří, kteří obdrželi hodně hlasů, se snaží nepolevit ve své vzornosti, když vidí, jak je pěkně ostatní ocenili. A ti kazimíři, vzteklouni a vůbec nedobří chlapci, je--li v nich ještě aspoň jiskřička něčeho dobrého, se zastydí, že nedostali ani jeden hlas nebo jen málo, a tak »přiloží pod kotel«, jak říkáme u nás v oddíle, to znamená, že přidají ve snaze se polepsit, plnit lépe své povinnosti k oddílu, uhladit své chování a být lepšími kamarády, aby za měsíc dopadli lépe! Jen opravdu omrzelému a otrlému chlapci je Bílé pero lhostejné a mávne nad ním opovržlivě rukou!

Ještě několik poznámek: Své jméno samozřejmě nikdo do hlasovacího lístku, čili do Bílého pera, nepíše! To by byl opravdu velký chlubil a vejta, aby sám sebe označil za jednoho z pěti nejlepších z oddílu! Každý nechá ohodnocení své vlastní osoby na druhých, i kdyby si stokrát myslel, že je nejlepší.

Nikdo by taky neměl ostatním prozradit, koho do Bílého pera napsal. Pouze vedoucí potom sám spočte hlasy a podle nich vypracuje celkový žebříček. Kdyby každý věděl, kdo a jak ho ocenil, vznikaly by z toho mrzutosti, zbytečná lítost, oplátky a třeba i hněv, a tak by nakonec Bílé pero oddílu spíše uškodilo než prospělo.

Kolik má mít oddíl členů a družin?

Kdysi jsem začínal s oddílem o dvanácti chlapcích, rozdělených do dvou družin. Postupem doby měl náš oddíl až pět družin (asi 45 členů), ale teď už léta máme jen tři družiny po deseti členech a tento počet se nám nejvíc osvědčil.

Pro zkušeného vedoucího, který má několik schopných pomocníků, je počet 25 - 30 členů nejvhodnější. Oddíl méně početný se sice dá lépe ovládat a vytvoří se v něm snadněji sešrané a přátelské prostředí, ale zase se s ním těžko pořádají

15

větší podniky, zejména hry, zmenšuje se v něm možnost soutěžení, bodování už není tak napínavé, a vynechá-li několik členů schůzku nebo výpravu, je to velmi znát. Proto oddíly do dvaceti členů doporučuji jen tehdy, když se oddíl teprve zakládá nebo když ho vede velmi mladý vedoucí, jehož autorita by na větší nestačila.

Oddíly o větším počtu členů (více než 30) zpravidla zase vylučují sešranost mezi členstvem, chtě nechtě se v nich vytvářejí skupinky, tíhnoucí k sobě z osobních

Náš oddíl

sympatií, které se od ostatních izolují. Hoši či děvčata se nemohou vzájemně blíže poznat a sprátelit. Nedělní podniky s velkým oddílem jsou krajně obtížné (doprava, nedostatek větších tábořišť, těžko zvládnutelný program), takže se většinou konají jen podniky družinové a to přináší další nepříjemnosti: družiny si začínají žít každá na svou vlastní pěst, zvykají si na to, každá má své vlastní prožitky, o kterých nevědí ostatní - a už je po stmelenosti oddílu. A proto, mohu-li radit, nezakládejte oddíl nikdy větší než tři-cetičlenný a nejvýš o čtyřech družinách. Družiny se mohou samostatně a vnitřně vyžít během týdne na družinových schůzkách s vlastním programem, ale o víkendech se zapojují do celo-oddílového programu, a tak je zachována rovnováha: mají svůj samostatný družinový život, a přitom se neodcizují ostatním družinám a oddílu jako celku.

Názvy našich družin

V některých oddílech je zvykem, že se družiny prostě číslovají, a tak mají první, druhou či třetí družinu. Jinde zase dávají družinám jména významných osobností nebo událostí, někdy i dosti dlouhá a těžko vyslovitelná. Ani jeden z obou způsobů se v praxi neosvědčuje. Proč?

Oddíl často pořádá různé mezidružinové soutěže, závody a podobné akce.

Představte si ten zmatek, když pak rozhodčí hlásí, že v závodu čtvrtá družina je první, třetí družina je druhá nebo že první družina je třetí. Kdo se v tom pak má vyznat? Nebo se třeba některé družině vytýká, že nemá na tábořišti či v klubovně pořádek nebo že se nějak provinila, že je pořád ve všem poslední, a ta provinilá a chabá družina přitom nese jméno někoho významného! Odlesk toho všeho pak chť nechtě padá i na to slavné jméno!

16

A proto abychom zabránili zmatkům a neuváděli do nepříznivého světla jména významných osobností, máme družiny označené barvami. Náš oddíl má družinu Modrou, Zelenou a Žlutou. Pojmenování je rychlé, pohodlné a barvy družin se navíc dají i různě prakticky využít. Tak například některé družiny nosí jako družinový odznáček na kabátě nebo košili špendlík s barevnou hlavičkou. Družinové desky v klubovně, na které si družiny vyvěšují své zprávy, jsou samozřejmě natřené jejich barvou, takže se ihned pozná, komu deska patří. Stanové tyče a kolíky, přidělené družině, jsou označeny její barvou. Na celooddílových vývěškách nebo v kronice jsou jména družin napsána nebo alespoň podtržena jejich barvou. Zkrátka a dobře, barvy družin se dají v oddíle výborně využít.

Jak v oddíle budujeme?

Jedním z nejosvědčenějších a nejúčinnějších prostředků, jak rozproudit život v oddíle, zlepšit docházku, probudit zájem o podniky a chuť do každé oddílové práce (třeba i nepříjemné a nezáživné), je bodování veškeré oddílové činnosti. Někteří nezkušení vedoucí tvrdí, že bodování dělá z hochů a děvčat lovce bodů a bodovací mamonáře a že oddílové členstvo dělá všechno jen kvůli bodům. To je veliký omyl. Jen ať ti pochybovači zkusí vzít třeba sportovcům jejich tituly, žebříčky, šampionáty, olympijské medaile, výkonnostní třídy, ligy, přebory - a uvidí, jak hned poklesne výkon a zájem! A potřebují-li takhle povzbudit ctižádost lidí dospělí, tím spíš to budou potřebovat děti.

Kdysi dávno, roku 1930, jsem sestavil pro náš oddíl bodovací systém, který se osvědčuje po celá desetiletí nejen u nás, ale i všude tam, kde jsem ho někomu poradil. Má výhodu v tom, že se v něm bodují nejen jednotlivci, ale i družiny, za které jednotlivci závodí. Každý člen oddílu tedy soutěží nejen za sebe, ale i za svou družinu, a nemůže mu být proto lhostejný slabší výkon jiného člena. Bodování trvá vždy jeden měsíc. Na něj hned navazuje bodování další, bez přestávek, samozřejmě kromě vánočních prázdnin, kdy někteří členové oddílu odjíždějí z města a nemůžeme je bodovat, protože bychom tak těžce poškodili jejich družiny.

17

Co budujeme? docházku na oddílové i družinové schůzky a nedělní podniky, přesnost, vzorný kroj, upravený zevnějšek, závody v nejrozmanitějších vědomostech a schopnostech, kázeň, skládání odznaků, práci pro oddíl nebo družinu, školní prospěch, vedení různých osobních či oddílových písemností, umístění v různých užitečných hrách, plnění domluvených povinností, jako například předložení záznamu o plnění Modrého života jednou za měsíc atd. Kolik bodů za co dáváme: za účast na oddílové nebo družinové schůzce a nedělním podniku po osmi bodech. Za opoždění nebo za předčasný odchod se strhávají dva body. Za různé drobné i větší práce pro oddíl dáváme od jednoho do tří bodů, nejvýš však jen deset bodů měsíčně. Proč ne víc, o tom píšu v odstavečku Dobrovolná desítka. Za umístění v různých hrách a cvičeních dáváme, tělesné zdatnosti apod. lze získat jeden až pět bodů. Právě tolik se dá obdržet za různé »bodovací mimořádnosti«, které jsou pro každý měsíc trochu jiné a vypisují se

Náš oddíl

vždy na začátku bodování.

Z ukázky našeho »bodovacího ceníku« vidíte, kolik se dá u nás za co získat bodů, a podle toho si můžete upravit počty bodů i ve svém oddíle.

Kam a jak body po celý měsíc zapisujeme? Prohlédněte si na straně 19 bodovací arch jednoho měsíce. Uvidíte, že každá družina na něm má svůj odstavec a v tom zase každý její člen svůj řádek. Do něho se mu připisují body, které získal. Po skončení bodování na konci měsíce sečteme body každému jednotlivci. Pak sečteme výsledky jednotlivců v družině, dělíme je počtem členů družiny, a tím vypočteme průměr družiny, to znamená, kolik bodů připadá na každého člena družiny. Průměr vypočítáváme proto, že ve všech družinách není stejný počet bodovaných členů, a tak pouhý součet by nebyl směrodatný. Družina s deseti nebo jedenácti členy by vždycky měla víc bodů než družina se sedmi či osmi.

Vítězí samozřejmě družina s nejvyšším průměrem, a proto se každý jen trochu věrný a dobrý člen družiny snaží získat sám co nejvíc bodů, a tím družině dopomoci k vyššímu průměru.

Tento systém bodování má ještě jednu výhodu: z bodovacího archu se dá vyčíst, jak si každý člen družiny během měsíce vedl, zda družině pomohl svým výkonem nebo jestli byl spíš její přítěží, nedbalým, neschopným, nepřesným a lenivým členem, na

18

' BOMtil/f ffjw M

Íí5<*5

X

Si

1

M

í&

ÍQ-

J06

L.11

#ž/&»

Äof

JLL

40

M?

LI

f

°

f!

510

W

ÍOMÁJ

LL

Jo

ÍS_

Ml

SL&W-t-.

LIZ.

JO

W

f í

Li.

Jo

M

V.tí.

19

kterého museli pilnější členové družiny doplácet. A to dokáže leckoho pěkně popohnat a u někoho to povzbudí /dravou ctižádost vyniknout.

Bodované hry, závody a jiné akce, v nichž startuje celá družina kolektivně, se bodově hodnotí každé družině ve zvláštním řádku s nápisem Hromadné. Body z tohoto řádku se pak přičítají k průměru družiny na konci bodování. (Viz bodovací arch!)

Dobrovolná desítka se jmenuje možnost výdělků deseti bodů za různé práce pro oddíl během měsíčního bodování. Jaké jsou to práce? Pěkné vývěsky do vývěsní skříňky, úklid klubovny, zabalení knížek z oddílové knihovničky, opatření něčeho potřebného pro oddíl, vyřízení nějaké oddílové záležitosti, správa oddílového inventáře, nabroušení klubovní sekyrky, zapsání nedělní výpravy do kroniky, příprava nové hry pro oddíl, pečování o klubovní krabičku poslední záchrany (má

Náš oddíl

poněkud větší rozměry, protože jsou v ní balíčky zápalek, svíček, žárovek atd.), nošení míče, stanu, lana a jiných věcí na výpravy, péče o lékárnu, lepení fotografií do kroniky a jiné služby a práce.

Proč nejde získat víc než deset bodů měsíčně? Není škoda takhle brzdit pracovitost a ochotu členstva? Hned to vysvětlím: v oddíle byli a jsou takoví nadšenci do bodování, že by se pro oddíl a pro body udřeli a byli by schopni kvůli tomu zanedbávat i své školní a domácí povinnosti. Takový nadšenec by si dokázal vydělat třeba sto bodů měsíčně a tím by hravě vyhrál bodování, i kdyby nic jiného nedělal, a připravil by tak ostatní, kteří nemají tolik času, o možnost získat první místo.

Udělá-li ale přesto někdo práce za více než deset bodů, o přes-početné body nepřijde, protože se mu převedou do desítky na příští měsíc. Tam se mu pak mohou velmi hodit, když třeba bude mít zrovna málo času. Kromě toho si přespočetnými body může nahradit ztracené body za neúčast na podniku, který vynechal kvůli návalu učení nebo nemoci. Proto se každý snaží mít stálou zásobu přespočetných desítkových bodů, protože nikdy neví, kdy je bude náhle potřebovat.

Jak vidíte, nikoho v práci pro oddíl neomezujeme, přebytné body za práci nikdo neztrácí a může jich mít v zásobě, kolik chce. Ostatním jimi nekonkuruje, neubližuje, a přece jsou mu prospěšné, když mu hrozí pohroma. Někteří chlápci mají třeba i šedesát nebo sedmdesát desítkových bodů v záloze. Takových si družina velmi váží, protože se o nich ví, že družině nikdy ne-

20

srazí její průměr, i kdyby náhle vynechali. No a teď řekněte: nepřišel jsem vlastně na báječný vynález? U nás v oddíle se aspoň velmi osvědčuje, tak jako celé bodování.

Celoměsíční záznamy Dobrovolné desítky se vedou na zvláštní vývěsce. Výsledky se na konci měsíce přepíší do bodovacího archu a přespočetné body se zapíší do desítkového záznamu pro příští měsíc.

V červenci a srpnu nebudujeme, protože jsme na táboře, a přebývající body z června do září nepřepisujeme. Když někomu zůstane na konci června několik přespočetných bodů, dostane za ně rublony, oddílové peníze na nákup oddílových nálepek. O těch se ale dočtete v jiné kapitole.

Bodovací žebříček

Bodujeme každý měsíc od září do června, ale výsledky z jednotlivých měsíců stále připočítáváme jednotlivcům i družinám k jejich bodům z předchozích měsíců. Po skončení měsíčního bodování sestavujeme bodovací žebříček. Číslice za jménem značí, na kolikátém místě byl hoch (nebo družina) v předchozím měsíci.

Výsledky jednotlivců rozdělujeme do tří kategorií. V kategorii výborných je vítěz a všichni ti, kteří dosáhli alespoň 90 % jeho bodů. V kategorii průměrných jsou jednotlivci s 89 - 80 % výkonu vítěze. V kategorii podprůměrných jsou ostatní.

Nikdo nechce být samozřejmě podprůměrný, ba ani průměrný, a proto se všichni ze všech sil snaží o každý bod. Jen nespadnout do podprůměrných, jen to ne, jen to ne!

Ke konci měsíce, když se bodování blíží k závěru, jsou v klubovně před vývěskou, s bodovacím archem neustále hloučky chlapců a snaží se dopředu vypočítat nebo alespoň odhadnout, jak pro ně bodování asi dopadne, jestli v žebříčku postoupí nebo klesnou. Zároveň uvažují o nadějích celé družiny.

V žebříčku jednotlivců jsou přesuny poměrně časté, u družin už méně, tam jsou výsledky vyrovnanější a změna v pořadí se stává vzrušující oddílovou událostí. Je-li někdo nemocný nebo vynechává podniky třeba kvůli učení, nedostává body za docházku ani za různé závody a hry, kterých se nezúčastnil, a samozřejmě tak družině snižuje její

21

průměr. Kromě toho ztrácí body i za Dobrovolnou desítku, na kterou si během své nepřítomnosti nemůže taky vydělat. A tak když nemá pořádnou zásobu přespočetných desítkových bodů ze šťastných dřívějších dob, je zle! Proto se každý snaží opatrovat své zdraví a současně se učit tak, aby nemusel vynechávat. Zároveň máme jeden způsob, jak zachránit družinu, jejíž člen nezaviněně vynechá více než polovinu všech podniků v měsíci: družině se prostě nepočítá jako člen, a ona tedy nic neztrácí.

Kdo přistoupí do oddílu až během roku, začne se bodovat od nejbližšího měsíčního bodování. Aby mohl být zařazen do celoročního žebříčku, obdrží za všechny měsíce, kdy v oddíle nebyl, tolik procent bodů vítěze toho kterého měsíce, kolik procent sám získal ve svém prvním měsíčním bodování. Není to sice zrovna matematicky přesné, ale jinak by se už žebříčkového zápolení nemohl zúčastnit.

Bodovací diplomky

Výsledky měsíčního bodování vyhlašujeme vždy slavnostním způsobem, při oddílovém

Náš oddíl

nástupu na výpravě, nebo za všeobecné pozornosti v klubovně. Napřed se ohlašuje pořadí družin a jejich průměry, pak umístění jednotlivců, samozřejmě vítězem počínaje.

Každý bodovaný člen dostane bodovací diplomek, na kterém je jeho jméno a umístění. Diplomky si chlapci lepí do svých Pracovních sešitů, o kterých píšu na jiném místě. Diplomky výborných jsou orámované oranžovou pastelkou, průměrných červenou, podprůměrných hnědou.

Diplomky jsme si nakreslili, rozmnožili a předem rozstříhali na jednotlivé kartičky. Kresbičky na nich jsou náhodného druhu, aby byly stále zajímavé. Jména hochů, měsíc, rok a umístění pak vpisujeme do diplomku ručně.

O bodování všeobecně

Bodování je páteří oddílové činnosti, její účinnou hybnou silou, zejména pro mladší chlapce, a je solí celého oddílového života. Leccos z naší činnosti, co není právě přitažlivé, například

22

IEBŘÍČEK PO LISTOPADU

(4)

MO

Cfí

W

(5)

fff)

m

M

UO)

17M'

m

fłtiub (S)

ř/J)

HO

Mí)

SO?

&*L/

(to]

304

10.

U

W

(tñ

(4ti

(OJ)

114

(M]

m

in

m

166

III.

DRUŽINY

/ C1)

SO/A

Mé.f

LH3

23

sběr, skládání zkoušek, drhnutí podlahy v klubovně, hodnocení školních výsledků atd., se plní hravě, ba přímo nadšeně jen díky této nenahraditelné pomůcce! O vše, co je bodováno, je mnohem větší zájem. Bodování udržuje členy ve stálé pozornosti, dychti-vosti, a tím i v zájmu o oddílovou činnost, a tak nepřímo prodlužuje i výdrž člena v oddíle.

Bodování má ale význam i pro starší, někdy už i nebodované vedoucí družin (rádce)! Je to proto, že bodování pohání rádce k pilnější práci s družinou, jelikož dobré umístění družiny je i jejich osobní vizitkou. Mít družinu co nejlepší a nejúspěšnější je otázka rádcovy cti a zdravé ctižádosti.

Bez bodování bychom si činnost našeho oddílu nedovedli ani představit. Zkuste to i u vás a uvidíte, jak se váš oddíl po všech stránkách pozvedne!

Schůzky družin, Dodatky a Škatule

Družinové schůzky (družinovky) si vedou jejich vedoucí a připravují na ně i svůj program. Zařazují do něj nácvik signalizace, učení mapových značek, první pomoc

Náš oddíl

a jiné oddílové dovednosti. Aby učení více táhlo, pořádáme vždy v neděli bodované závody v těchto disciplínách, čili jak u nás v oddíle říkáme, OZNB (oddílový závod na body). Ale to není samozřejmě vše!

V programu družinovy jsou i různé hry, kvízy i závody jednotlivců do družinového bodování. Každá družina si totiž vede svoje vlastní bodování, které nemá s oddílovým nic společného, ale do kterého družina ochotně zapíše svým členům i dobrý výkon v bodování oddílovém, když se na tom usnese.

Družina dále na schůzce například vyrábí svůj družinový časopis, čte zápis ze své družinové kroniky, pracuje na družinových vývěskách, prohlíží si a hodnotí vývěsky ostatních družin.

Každý člen družiny má něco na starosti. Někdo půjčuje knížky z oddílové knihovničky, jiný zapisuje průběh družinovy do hlášení (o tom píšu dále), někdo připravuje družinové závody na body (DZNB), jiný se stará o družinovou vývesku a podobně. Schopnější a zkušenější chlapci mohou i sami něčím přispět k programu schůzky, program nemusí sestavovat jen vedoucí!

Jedním z hlavních bodů družinovy je práce s Dodatky k družinovce. Je to list papíru, na který doma píšu družinám svoje při-

24

25

HLÁŠEN L..... DRUŽINY O SKHÚZtí L. DNE.....

/Ir".

40.

íl

té.

4-

26

pomínky, výzvy, upozornění na domluvené termíny, poznámky k průběhu minulého oddílového podniku, pochvaly i mírná kázáníčka atd. Někdy i přilepím k přečtení nějaký zajímavý kratičký výstřižek z novin. Vedoucí družiny nahlas pročítá jeden bod Dodatku za druhým, přidává svůj vlastní slovní doprovod a vše hned vyřizuje. Každý bod Dodatku podepíše na znamení, že ho nepřehlédl a nepřeskočil.

Zpravidla na každé schůzce provádí družina také oddílový závod na body (pro všechny družiny stejný), který jim předem dodám. V jedné obálce je text závodu (např.: Vyjmenuj hlavní města těchto deseti států:..... Limit 5 minut! nebo: Prohlédněte

si tyto listy a každý sám napište, ze kterých stromů či keřů jsou. Limit 10 minut.). Ve druhé obálce je řešení, správná odpověď.

Obálky nejsou zalepené, protože v našem oddíle jsme tak daleko, že nikdo nepodvádí. Každý člen družiny závodí sám, opisování a napovídání u nás taky neexistuje. Po skončení stanoveného času vybere rádce podepsané lístky s odpověďmi, dá je do obálky s nápisem Výsledky OZNB a teprve pak otevře řešení, aby každý věděl, jak měly odpovědi správně znít. V pátek při oddílové schůzce si z obálky vyzvednu všechny lístky a oboduji je. V tom mi pomáhají moji starší pomocníci.

*\$

'XcvrniMmi/ fiwí&tA*/ / / /

////

/

//

ífmUób, J*f*aJk«/

LLLL

27

Průběh družinovy jeden člen zapisuje do sešitu, jemuž říkáme Družinové hlášení. V něm jsou uvedeny nejen všechny body programu, ale i účast, zpoždění členů, stav předepsané výstroje atd. Všechny tyto údaje totiž potřebuje znát vedoucí celoodílového bodování.

Dlouhou chvíli u nás tedy žádná družina na schůzce nemá, ba právě naopak: zápasí o každou minutu času, má-li stihnout probrat i své vlastní družinové záležitosti během dvou až tří hodin, a k tomu si ještě při kytare zazpívat alespoň tři čtyři staré oddílové písničky.

Na závěr družinovy se důkladně uklízí klubovna a kontroluje se drobný inventář. Vše se dělá podle uklízacího ležstra. Každý člen družiny dostane za úkol něco uklidit či udělat. Všichni jsou zaměstnáni a mají za úklid spoluzodpovědnost. Uklízí se svědomitě, protože další družina, která do klubovny přijde, se nejdřív přesvědčí, jak je uklizeno, a případné závady zaneše do svého hlášení. Po takové výtce jdou body hned dolů.

Když družina opouští klubovnu, musí být řada klubovních stolů zcela prázdná až na desky, ležící v čele stolů. Mají nápis, kterému se nezasvěcení návštěvníci

Náš oddíl

klubovny velmi podivují: Škatule. V těchto deskách jsou uloženy všechny písemnosti k družinovkám: Dodatky, obálky se závody na body, uklížeči lejtstro a sešit s hlášením. Proč ale ten podivný nápis Škatule? kdysi velmi dávno jsme měli na tyto písemnosti skutečnou krabici, ale ta se během doby opotřebovala, náhradní už jsme nesehnali, a tak jsme si pořídili desky s tkanicemi, ale ustálený název škatule už zůstal. A tak u nás nikdy neuslyšíte slovo desky, ale vždy jen: »Kde je škatule?« - »Uklid to do škatule!« - »Hlášení jsem už dal do škatule!« atd. A každý přitom ví, že se jedná o desky s družinovými písemnostmi a ne o nějakou krabici.

Neříkejte, že je to hloupost a nesmysl! Z desítek a stovek takových věcíček či zvyklostí se mimoděk rodí oddílové domácí prostředí, oddílová tradice.

Nahrazování družinovky

Když se někdo nemůže zúčastnit své družinové schůzky, nemusí pořád ještě zoufat, že přišel o svých osm bodů za docházku, protože je tu naštěstí jeden milosrdný oddílový vynález: její

28

nahrazení. Co to je? Zkrátka a dobře se může dostavit na schůzku jiné družiny. Účastní se programu, jako kdyby byl členem navštívené družiny, vyslechne si Dodatky, absolvuje OZNB, hry, předloží povinnou výzbroj k družinovce - a dostane za účast šest bodů. U své družiny by dostal osm, to je pravda, ztrácí tedy dva body, ale to je pořád lepší než ztratit všech osm.

A proč se dává za nahrazenou družinovku jen šest bodů? To proto, aby si někteří chlapci příliš nezvykali, třeba z pohodlí, chodit na schůzky jiných družin. Když ztratí dva body, dobře si rozmyslí nahrazovat si schůzku bez vážného důvodu.

Klubovní pátek

V týdně má každá naše družina svou vlastní schůzku, ale v pátek se všechny tři společně sejdou v klubovně na schůzce, které říkáme Klubovní pátek. Jak probíhá? Do klubovny se oddíl začíná trousit před pátou hodinou, v čase, kdy už má většina našich členů všechno do školy na pondělí hotové. Celoodílový program začíná sice až v 18.00, ale předtím si všichni mohou vyřizovat své záležitosti, které by se však samozřejmě měly týkat oddílu. Někdo si prohlíží staré i nové oddílové kroniky, jiný s kamarádem trénuje morseovku, instruktoři probírají s nováčky přijímací zkoušku, shánějí se body do Dobrovolné desítky, a kdo nebyl na družinovce, může si »soukromě« pročíst Dodatky a hlášení o družinovce, aby věděl, co se na ní dělalo. U vývěsky s bodovacím archem stojí vždycky hlouček chlapců, kteří uvažují, jak dopadne bodování, někdo zkoumá kartu se záznamy docházky a jiní nabízejí ostatním, aby se zúčastnili nějakého závůdku o rublony, který pro ně sami připravili. (Rublony jsou naše oddílové peníze, za které se dají koupit báječné oddílové nálepky. Píšu o nich podrobněji na jiném místě.) Jako závod o rublony mohou posloužit různé kvízy, hříčky, chytačky, skládačky, soutěže v míření, šifry atd. atd. Kdo takový závod uspořádá a podaří se mu k účasti na něm přimět aspoň pět chlapců, dostane dva body do Dobrovolné desítky. Všechno musí samozřejmě stihnout do začátku oddílovky.

Snad každý člen oddílu, i ten nejmladší, má něco na starosti: někdo evidenci oddílového náradí, jiný členské průkazky či oddílová fotoalba, která putují po rodinách našich členů. Máme

29

taky partu složenou ze všech tří družin, která vydává výstřižkový časopis, na jehož nové číslo se všichni jen třesou.

Ve volné hodině před začátkem schůzky se hrají i šachy a dáma, před klubovnou probíhá volejbalový turnaj, uvnitř se nováčci učí třeba semafor nebo je někdo zasvěcuje do oddílových zvyklostí. Dělá se prostě to, na co při družinovkách nebo na nedělních podnikcích není čas, a tak je v klubovně i kolem ní každý pátek živo, rušno a veselo jako v úle.

V šest hodin večer zahájím asi hodinovou poradou. V tu chvíli oddíl zanechá všech svých činností a klubovna rázem ztichne. Porada začíná.. Ohlásím nedělní výpravu a dohodneme se na jejím cíli, proberu různé oddílové záležitosti, doplním si to, o čem jsem se nedomluvil v družinových hlášení, a nechávám hovořit i chlapce. Nikdo se nemusí hlásit o slovo, protože je zvykem, že při této poradě či venku na výpravách při nástupech mluví vždy jen ten, kdo má co říci. Občas může někdo pronést i vtip, jednání to jen zpestří. Jen opravdu málokdy se »svoboda slova bez přihlášení« rozroste nad únosnou míru, ale pak stačí hvizd píšťalky a hned je zase klid.

Na závěr oddílové schůzky si ještě zahrajeme krátkou hru, zazpíváme dvě tři písničky a tím »páteční klubovna« končí. Pro ty, kteří si nesplnili do měsíčního bodování »mimořádnost« semafor či morseovku, může ještě někdo z mých pomocníků vyslat zprávu. O půl osmé se pak zpravidla sesedne Oddílová rada.

O klubovně ještě jinak

Náš oddíl

»Klubovna - náš druhý domov!« je napsáno v záhlaví jedné z našich oddílových nálepek. A není to nadsázka! Bez klubovny by oddíl nebyl oddílem, nemohli bychom bez ní prostě existovat. Ne nadarmo jsem v úvodu knížky označil klubovnu zajeden ze čtyř základních kamenů úspěchu.

Kdysi jsme měli klubovnu ve staré vodárenské věži na břehu Vltavy. Potom několik let ve vyřazené nákladní parolodi, zakotvené skoro uprostřed Prahy. Téměř dvacet let jsme sídlili v přízemním dřevěném stavení na hřišti předměstské tělovýchovné jednoty. A teď máme klubovnu ve sklepních místnostech vinohradského činžáku v bývalé mlékárně. Ani v jednom případě

30

nebyla naše klubovna nijak přepychová, v zimě tam vždycky zámly nohy, bylo tam vlhko - a ani v té »mlékárně v důchodu« to není lepší. A přece: vždy to byla jen naše klubovna a nemuseli jsme se o ni dělit s jinými organizacemi ani oddíly. Mohli jsme si ji vyzdobit, jak jsme chtěli, mohli jsme do příští schůzky nechat ležet na stole třeba naši škatuli - a nikdo nám do ničeho nemluvil, nic nám nepřehazoval a neničil.

Ať nikdo neříká, že je sobecké mít klubovnu jen a jen pro sebe, protože by mohla sloužit více oddílům. To ale nedělá nikdy dobrotu. Je to asi tak, jako když dvě početné rodiny obývají jeden byt. I když jsou všichni ukázněni a slušní, stejně si překážejí! A proto: má-li oddíl jen trochu intenzivnější činnost, nemůže se o klubovnu s nikým dělit.

V klubovně, na hřišti či na ulici před klubovnou jsme čtyřikrát do týdne, a když je v neděli ošklivo, jsme tu popáté. V klubovně je milo a útulno v každé roční době. Po stěnách visí na modřínových deskách naše vývěsky, každá družina tu má svou vývěsní desku, je tu oznamovatel s modelem tábora a nahoře podél stropu se táhne úctyhodná řada znaků našich táborů.

Z táborových beden, které jsou důkladné a ohoblované, takže slouží i k sedění podél stěn, se line kouzelný pach tábora, protože v nich odpočívají stany a očouzené kotlíky, vonící dýmem z lesního dříví. Byly by cítit, i kdybyste je sebedůkladněji drhli rýžákem nebo drny. A ještě něco nám tu voní - smolná polena, která jsme si přivezli z tábora na topení. Je to neodolatelná vůně a po celých deset měsíců v roce nám připomíná »podnik pro celé muže«, tábor!

Za deštivých nevlídných dnů vytahujeme ze skříní staré kroniky, oddílové věstníky a časopisy, alba s fotografiemi z oddílových podniků i táborů, pomůcky k různým hrám nebo táborové nářadí. Prohlížíme si, opravujeme, doplňujeme a sepisujeme, co je třeba zařídit a dokoupit na tábor, i když nás od něj dělí ještě řada měsíců!

V klubovně hodiny jen letí! A táhne nás to sem, i když se vracíme z nedělní výpravy. Máme-li ještě čas, zaběhneme sem aspoň na půlhodinku. Hlavně ti, kteří to mají kousek domů a nemusejí si zajíždět.

Naše klubovna je nám nad všechny vykobercované pokoje, nad školní třídy s ústředním topením i nad všechny vzorné, ale společné klubovny. Protože sem, do jenom naší klubovny, může-

31

mé přijít, kdy chceme, a nikdy nikomu nepřekážíme. Nemůže se nám stát, že bychom potřebovali jít do klubovny, a nemohli bychom, protože by zrovna nebyl »náš den« a klubovna by byla obsazena jiným oddílem.

Přál bych si, aby takovou klubovnu, jako máme my, měly všechny oddíly! Hned by se jim dařilo mnohem lépe. Klubovna je základ oddílového života. Klubovna je opravdu náš druhý domov!

Pracovní sešit

Pracovní sešit je radostí a pýchou každého člena našeho oddílu. Je v tvrdých deskách a ještě v obalu, aby přežil během celého roku cesty na družinovky, na klubovní patky, na nedělní výpravy, ale hlavně aby ve zdraví přečkal i tábor. Sešit má formát A5 a chlapci si zpravidla kupují linkovaný, protože se jim do něj lépe píše.

Na jeho první (titulní) stránku si majitel doprostřed napíše ozdobným písmem Pracovní sešit 1974/75, svoje jméno, adresu a barvu své družiny. Zcela nahoře je název oddílu a organizace. Kdo si neumí titulní stránku sám vyzdobit, může požádat kamaráda, aby mu pomohl. Tato služba má někdy i trochu citový, mírně památníkový, ale výchovný ráz (»Na památku Ti nakreslil Jirka K. dne...«).

A pak už jde jedna stránka za druhou, každá samozřejmě zase příslušně vyzdobená. Jsou na nich adresy všech členů oddílu, jejich telefony a telefonická štafeta. Naše členstvo bydlí po celé Praze, a tak se v případě náhlé změny nedělního počasí dorozumíváme o jiném programu telefonem.

Jednu stránku Pracovního sešitu každý věnuje záznamu své vlastní docházky. Dvě stránky padnou na lepení bodovacích diplomů za měsíční oddílové i družinové

Náš oddíl

bodování. Jinde najdeme: pokřiky oddílu i družin, záznamy o soutěži tělesné obratnosti (každoroční akce, která začíná na jaře), výsledky bodování za celý rok, záznam o každoroční soutěži Mistr uzlování, lov třinácti bobříků, odznaky a zkoušky, osobní výsledky v atletice, záznamy o plnění podmínek Modrého života (měsíc vzorného chování a hygieny), přehled oddílových nálepek, Mor-seovu abecedu a semafor.

Ke každé družinovce si hoši dělají do sešitu »záhlavíčko«

v barvách, s datem schůzky, a pod ně si zapisují, co si na schůzce domluvili, sraz na nedělní výpravu či záležitost, které si vzali na starost.

Do pracovního sešitu si naši členové dále kreslí a zapisují všelijaké poznatky z oddílové praxe, různé výňatky z tábornických knížek a příruček atd. Většina chlapců pracuje s tímto sešitem ráda a snaží se ho mít pěkně upravený a stále si doplňuje nové zápisy. Však se také boduje! Nikdo si ze sešitu nedovolí vytrhnout ani list.

Na družinovkách i na výpravách si hoši vzájemně »pracáčky« prohlížejí a každého potěší, když mu jeho sešit někdo pochválí. Někteří si do Pracovního sešitu zapisují i schůzky a výpravy jako do deníku.

Vedení sešitu má velký význam: majitel v něm shromažďuje užitečné a často velmi potřebné údaje a zároveň si zdokonaluje svůj písemný projev. Pracovní sešit je navíc pevným a vlivným pojítkem mezi oddílem a jeho členem i ve všední dny, kdy hoch nemá s oddílem kontakt.

Každý rok v září, když zahajujeme po táboře nový oddílový rok, pořizují si chlapci nový Pracovní sešit. A nelitují práce na všech těch základních stránkách, které sešit má (titul, adresy, docházka atd.). Ten starý nebo ty staré pečlivě uschovávají jako doklad svého vývoje a činnosti v našem oddíle. Nikdo by se od něj nechtěl za nic na světě odloučit! Dokonce naši bývalí členové, dnes už dávno dospělí, přinášejí své Pracovní sešity hrdě s sebou, přijdou-li nás navštívit.

Oddílová tradice

Oddílová tradice povzbuzuje zájem členstva, pomáhá udržovat dobrou úroveň oddílu a burcuje snahy každého jednotlivce zapsat se do historie oddílu co nejlépe.

Kromě toho také účinně zpestřuje oddílové prostředí.

Náš oddíl existuje už dlouhou řadu let a z těch letitých hlubin jeho minulosti promlouvají k dnešnímu členstvu všechny dávné události, velké i malé, veselé i vážné a vzrušující. Ve starých kronikách se dočteme o dávných táborech, výpravách, společně prožitých příbězích, ale i o dnes už dospělých členech oddílu, jaký kdo z nich byl, čím se v oddíle proslavil a zda se v něm osvědčil, či ne.

32

33

Tradice se tvoří vlastně sama a narůstá každou novou jen trochu zajímavou příhodou. Záleží jenom na nás, jestli těm příhodám dáme zapadnout, anebo je zvěčníme v kronikách slovem i obrázkem a budeme je stále připomínat i ve vyprávěních.

A nemusejí to být jenom příhody! Někdy stačí nějaký výrok, nějaká zvyklost, která se vžije, názvy různých tábořišť a podobně.

Máme například jedno velmi pěkné tábořiště, kam putujeme jen jednou za rok, protože je hodně daleko. Dali jsme mu název Údolí odvahy, protože kdysi dávno, když jsme jednou na jaře tohle místo náhodně objevili, tady náš tehdejší člen Venda Zich skočil mohutným obloukem z vysokého skalního ostrohu přes široký potok do rozbahněné půdy, jen aby projevils svou odvalu. Nikdo jiný se toho tehdy neodvážil a každý byl určitě tak trochu rád, když jsem vydal zákaz jakýchkoli dalších skoků, aby se nestal nějaký úraz. Venda Zich už je dávno dospělý, do oddílu nechodí, ale jeho odvážný skok žije v oddíle dodnes a každý si ho vždy znovu připomíná, když se připravuje nová výprava do Údolí odvahy.

Náš oddíl zpívá řadu památných oddílových písniček a v oddílovém zpěvníku je u každé poznamenáno, kdo a kdy ji do oddílu přinesl. A tak dnešní členové oddílu znají mnohá stará jména i z dob, kdy ještě třeba ani nebyli na světě.

Když u nás někdo šlápne někomu jinému nedopatřením na nohu, omluví se hned tradičním legračním úslovím »promiň, he-he!« (slůvko he-he musí přitom náležitě a nahlas ze sebe vyrazit). To je památka na Šípá, kdysi našeho dobrého a dobromyslného chlapce, který se takhle vždycky, tehdy ale zcela vážně, postiženému omlouval. A co víc: ten dnešní postižený odpoví jiným tradičním úslovím, které vzniklo při jiné podobné příležitosti ještě o řádku let dříve:

»nic se nestalo - noha pryč!« a za přehnaného kulhání se od pachatele odebhlá. Ale tradiční nejsou jen příhody a různé výroky a názvy z nich. Tradiční jsou i mnohé naše každoročně opakované podniky a akce. Například Modrý život, Mistr uzlování, Boj družin, hra vyzvědači, třídní výprava o jarních svátcích, které

Náš oddíl

se nesmí říci jinak než Jarní robinzonáda, protože tak byla kdysi dávno zapsána v kronice, Soutěž tělesné obratnosti, která se každoročně zahajuje právě o Jarní robinzonádě, nebo Vánoční nadílka, konaná tradičně po celá desetiletí vždy poslední neděli před Štědrým dnem.

34

Tradiční je i naše vzpomínková cesta, kterou jednou za několik let podnikáme do míst, kde kdysi dávno vstoupil do oddílu Láďa V, který se pak v oddíle přerodil v mimořádně ušlechtilého a vzorného člověka. Kolik hochů zatouží stát se také takovým, když se za tajemného jarního soumraku noříme do starých ulic a zákoutí, kde se tehdy začal tkát ten zvláštní příběh.

Tradici oddílu pěstujeme i v názvech našich táborů, v našich hrách (například Číslované lístečky), v mnohých zvyklostech, o nichž se v této knížce dočtete, od desek na schůzkové písemnosti zvaných Škatule až po Listinu věrnosti, zakopanou na jednom našem památném tábořišti.

Všechny ty malé i velké střípky naší minulosti, zvyklosti, vzpomínky a »vyprávěndy« vážené i veselé zbarvují prostředí oddílu zvláštním odstínem a dělají z něj prostředí přitažlivé, romantické, domácí a útulné. V oddílech, kde se na tradici nedbá, se nikdy podobná atmosféra nemůže vytvořit. Znam oddíly, především sportovní, kde se členstvo vidí jen v době tréninku a pak při zápase. Zájem členů se soustřeďuje jen na výsledek zápasu, na herní sestavu, na postup v soutěži, ale jinak k sobě ani k oddílu necítí členové žádný vztah, jsou si cizí, chovají se často hrubě a jejich společné prožitky jsou velmi chudé, nebarvitě, zarámované jen do neměnného prostředí sportovního hřiště. V takových oddílech pravé přátelství, podpořené ještě tradicí, nemůže nikdy vzniknout.

Začněte si také tkát síť své vlastní oddílové tradice, i když váš oddíl třeba ještě vzniká! Pomůže vám to zlepšovat oddílové prostředí.

Snažte se udržet svůj oddíl po celá desetiletí, tak jako trvá náš, jehož prostředí, zvyklosti a praktiky vám tu popisují.

Nástup do třinácti vteřin, kdyby hrom bil!

To už je u nás v oddíle odpradávná taková zásada čili nepsaný zákon, jak my říkáme: dostavit se včas na pískaný nástup si každý člen oddílu pokládá za věc své osobní cti. Neexistuje loudání, předstírání, že písknutí nebylo slyšet, nebo jiné výmluvy, jako například »já teď jím«, »já nemám čas«, »mně se nechce«, »my teď máme rozehraný volejbal« apod.

Na písknutí písmena N morseovkou (nástup) každý všeho

35

nechá a bez ohledu na svůj věk, na svůj oddílový stupeň a funkci letí na nástup, kde musí být do třinácti vteřin od zapískání signálu, kdyby hrom bil! Já, vedoucí oddílu, který signál pískám, abych chlapcům oznámil to či ono nebo třeba vyložil pravidla hry, většinou tomu, kdo se o pár vteřin opozdí, nic neřeknu. Nemusím nic říkat, nic vytýkat! Opozďilec se stydí už tak dost sám před sebou i před celým oddílem a umínuje si, že se mu to už nikdy nesmí stát.

A teď ještě jak nastupujeme: stojím v čele čtyřhranu, za mnou moji pomocníci, kteří nepatří do žádné družiny a jimž říkáme Péká (to je zkratka názvu Pracovní kruh). Bokem ke mně po mé levé ruce se seřadí Modrá družina, proti mně čelem ke mně Zelená a po mé pravé ruce bokem ke mně družina Žlutá.

Nejprve všichni stojí v pozoru, ale když dám »pohov«, může se začít hovořit, třeba se zeptat na podrobnosti či nejasnosti mého výkladu. Nikdo se nemusí hlásit o slovo, tolik nás není, abych musel hovor ovládat udělováním slova. Po skončení je opět »pozor« a hned nato »rozchod«.

Své nástupy si mohou pískat i vedoucí jednotlivých družin, ale jejich píšťaly mají jiný zvuk, aby nedocházelo k omylům. Navíc se každá družina svolává svým vlastním signálem: u Modrých je to morseovkou písmeno M, u Zelených Z a u Žlutých V, protože v morseovce, jak známo, písmeno Ž neexistuje.

Oddílový nástup (N) může z mého pověření pískat kterýkoli, i ten nejmladší člen oddílu, svěřím-li mu, aby něco oznámil. A jeho signál respektují všichni stejně, jako kdybych ho pískal já. Neboť tenhle signál je »tabu«!

Nedělní výpravy

Každou neděli, když je jen trochu slušné počasí, máme výpravu za město. Od jara do konce června a od začátku školního roku do podzimu chodíme na celodenní výpravy, na vzdálenější místa, od listopadu do časného jara jen na odpolední, na bližší místa.

Sraz na celodenní výpravu míváme mezi osmou a devátou hodinou ráno a na odpolední ve 14.00 hodin. (Máme svoje členstvo roztroušené po celé Praze, a tak někteří chlapci jedou na sraz třeba i hodinu tramvají!)

36

J

Už dávno jsme upustili od dřívějších srazů na celodenní výpravy. Rodiče byli

Náš oddíl

ochotni vstávat s chlapci tak časně kvůli výpravě jednou, dvakrát či třikrát do roka, ale ne každou neděli, a tak přestali hochy na výpravy pouštět. Ne všichni hoši, zejména ne ti mladší a nováčci, jsou už natolik samostatní, aby se vypravili na výpravu v šest nebo v sedm hodin ráno sami, aby si přichystali jídlo s sebou a uvařili snídani.

V některých oddílech konají polodenní výpravy dopoledne, asi proto, že se chtějí vrátit domů k obědu. To ale není příliš vhodné. Především se jen opravdu málokdy podaří přijít na oběd včas, protože domů z výpravy se nikomu nechce, a doma jsou pak kvůli tomu zbytečné mrzutosti. A pak, když je oddíl někde daleko za městem právě v nejlepší náladě a najednou musí všechno ukončit a spěchat domů, všechny to jen rozladí. A navíc, v oddíle, který se předčasně vrací třeba i za nejhezčího počasí domů, panuje prabídná nálada, protože každý ví, že zlatý hřeb neděle, výprava, už končí a teď nadejde jen nudné prázdné nedělní odpoledne. Hoši jsou unavení z výpravy, nemají do ničeho chuť a už vůbec se jim nechce učit se na pondělí, a tak se drahocenné odpoledne zpravidla probíje v kině! A proto v našem oddíle máme polodenní výpravy zásadně jen odpoledne, nikdy dopoledne!

37

Cíle a program našich výprav

V okolí Prahy máme řadu míst, kterým říkáme tábořiště. Všechna jsme si nějak pojmenovali. Máme například Vlčí skály, Dýmové jeskyně, Ještěří jámy, Myší plácky, Větrné údolí, Opičí stromy, Lesní dolík, Tygří džungle atd. Názvy dáváme těmto místům podle různých příhod (viz Údolí odvahy) nebo třeba podle jejich vzhledu. Kdysi dávno jsme objevili jedno nové údolí, které mělo podle mapy docela obyčejný strážlivý název. Ale v údolí panoval náramný víchř, a když jsme tam přišli za několik týdnů, bylo to stejné! A už jsme měli název - Větrné údolí.

Dračí louka dostala své jméno proto, že jsme tam kdysi závodili v pouštění draků. A tak bych mohl psát o jednom názvu za druhým. Díky tomu, že dáváme tábořištím svá jména, jsou nám milejší a bližší, a patří tedy do naší oddílové tradice jako mnoho jiných věcí.

Kde jsou naše tábořiště a jak vypadají? Téměř všechna jsou poblíž města, nejdál tři čtyři kilometry od konečné stanice tramvaje nebo městského autobusu. Tak šetříme nejen čas, ale i peníze za železniční dopravu. Nadto nejsme vázáni vlakovým jízdním řádem a vyhneme se i trampotám s kupováním jízdenek, návalům nebo zpožděním. Na vzdálenější tábořiště cestujeme vlakem jen při tří či čtyřdenním volna, kdy se nám vyplatí jet dál od Prahy.

Naše tábořiště nejsou žádná vyhlášená turistická místa, kde by byla o nedělích hlava na hlavě a nám by to znemožnilo věnovat se programu a nudili bychom se tam. Jsou to místa celkem málo známá, na kterých by se dospělý » skalní« turista ani nezastavil! Jsou to osamělé rokliny se stránkami, údolíčky a plácky, skalkami a loučkami bez užitkové trávy, ze kterých nás nikdo nevykáže, a s hájky a lesíky plnými houštin. Všude ale musí být alespoň potok nebo rybník, když už tam není reka. Potřebujeme terén zarostlý, divoký, stromy nepěstěné, silné, aby se na ně dalo lézt a šplhat bez obav, že je poškodíme, a někde v téhle divočině musí být volné místo na táboření a postavení stanů i na drobné hry v době mimo hlavní program.

V takovém prostředí se nejlépe daří našim dobrodružným hrám, při nichž se hoši často pod pláštíkem nějakého romantického příběhu jako legendy hry tělesně i duševně zocelují.

Tábořiště střídáme, abychom jedno nenavštívili víckrát než

38

třikrát čtyřikrát do roka. Tak se nám neomrzí, nezevšední nám a zároveň nám nezevšední ani hry, které se dají hrát jen na tom určitém místě. A při každé výpravě na staré tábořiště můžeme objevovat v jeho okolí ještě něco nového. Pokuste se najít se svým oddílem podobná místa a dávejte jim své názvy tak jako my! Přispěje to ke zpestření vaší oddílové činnosti.

Všechny naše výpravy jsou zaměřené spíše na sportování, hry a zálesácké dovednosti, než vyloženě na turistiku, přírodovědu či vlastivědu. Signalizujeme zprávy o pohybu protihráčů, zkoumáme terén a pronikáme jím, i když ho stráží hlídkující družstvo, luštíme dopisy psané tajnou abecedou, ze které známe jen třeba dva znaky, ale další si můžeme vybojovat nebo domyslet, hledáme ukryté značky, vykopáváme skrýše s poklady pirátů podle mapových značek, házíme na neviditelné cíle, šplháme na stromy pro ukryté zprávy a v paměti přenášíme dlouhá čísla a texty na velké vzdálenosti. Někde řeší hlídka nejzapeklitější předepsané úkoly hry, nad kterými zůstává rozum stát, a přitom jí utíkají jako zběsilé drahocenné vteřiny limitu, jinde se závodí v rámci hry v zapálení mokrého dřeva jedinou zápalkou bez použití papíru a v uvaření vody v nádobě, kterou si soutěžící musejí nalézt v terénu. Hledají se předepsané druhy stromů,

Náš oddíl

keřů a květin, pracuje se s mapou, stavějí se o závod stany, plíží se k ukrytému míči v »ostřelovaném« terénu, cvičí se postřeh. Všechno je to tuhý výcvik všestranné pohotovosti, připravenosti, pevné vůle, vytrvalosti, odvahy, přemýšlivosti – a vše ve formě her a napínavých závodů.

Po proslavených turistických místech může putovat každý sám s partnerem nebo s rodinou, až už v oddíle nebude. Ale to, co může prožít a získat jako chlapec na našich oddílových výpravách jedinečně za účasti celého houfu svých kamarádů, k tomu už nikdy později a nikde jinde nebude mít příležitost. A proto dáváme přednost našemu typu programu před ryze turistickým a poznávacím.

Jak probíhají naše celodenní výpravy? Sraz bývá v 8.30 nebo v 9.00 (podle páteční úmluvy a roční doby) na konečné tramvaje. Kdo přijde o víc než pět minut později, ztrácí dva body z osmi za účast. Nejpozději po deseti minutách odcházíme nebo odjíždíme městským autobusem k tábořišti.

Po příchodu na tábořiště mají všichni asi půlhodinku volna.

39

Družiny toho využijí k postavení stanů (každá má tři), převlečení z kroje do trenek a triček, nebo za chladnějšího počasí do tepláků. Všichni se také přezují do tenisek, v kterých nikdo nechodí už z domova, protože by si tak zničil klenbu nohy.

Každá družina si pěkně vyrovná do řady torny, na trávu za tornu si chlapci složí kroj a za něj položí boty, v kterých přišli, špičkami směrem od torny. Družina je pyšná, když se jí podaří mít celý den své věci pěkně srovnané, i když si co chvíli hoši musejí pro nějakou věc z torny doběhnout. Někdy třeba i celá družina najednou! Pro tužku a poznámkový blok, pro signální vlajky, pro pět papírových míčků, potřebných skoro při každé druhé hře, nebo pro krabičku poslední záchrany, protože se jde někam z tábořiště za neznámým cílem a nikdo neví, před jakou úlohou či překážkou se tam zarazí. Jindy se mužstvo dobývá do toren pro jídlo, pro míč nebo plavky. Ale kdyby šel každý do torny třeba stokrát, musí si ji zase hned urovnat, protože nikdo neví, kdy provedeme náhlou a hlavně nenápadnou pořádkovou kontrolu, v oddílové mluvě zvanou lítačka, a obodujeme úklid. A tak si chlapci mimoděk a formou věčně zajímavého bodování zvykají na pořádek a svůj návyk pak přenášejí i na věci doma a ve škole.

Kdo má své věci v pořádku, pomohl se stavbou stanů a je už převlečený, může si sníst svačinu, nebo si pinka s míčem, trénuje s nováčkem ze své družiny semafor, morseovku či uzle, hraje naši legrační souborovou hru pro dva Ricardo, skáče přes švihadlo nebo se s někým přetahuje lanem. Nikdo nesedí nečinně! Hoši si zkoušejí cviky do Soutěže tělesné obratnosti a nechávají si jejich provedení potvrdit do Pracovního sešitu. Tak se i ve chvílích volna užitečně a vzájemně zaměstnávají. Mohou si také přečíst a prohlédnout nejnovější kronikové zápisy chráněné v průhledných obalech a zamyslet se nad některými poznámkami z nich. Já mezitím s některými svými pomocníky (dva nebo tři starší hoši, kteří už nejsou v družinách) připravím hru, zpravidla asi na hodinu. Na nástupu vysvětlíme pravidla, dáme pět minut na přípravu a rozdělení hráčů, a už se startuje.

Během hry ale zároveň dopředu připravujeme další, kterou jsme si promysleli už doma, nebo některou naši starší hru, která se vzhledem k terénu dá hrát pouze zde. Po návratu z první hry dáme chvíli oddech, a byla-li příliš namáhavá, následuje klidnější bod programu, například společný příjem vysílané morseovky nebo semaforu, výklad nové disciplíny atd.

40

Chceme-li od sebe při hře odlišit dvě skupiny hráčů (útočníky a obránce), děláme to tak, že si jedna skupina nechá na hlavách čapky nebo šátky a druhá je prostovlasá. Družině s čapkami říkáme legračně čepičáři, prostovlasým máslaři. Ten výraz vznikl z lidového rčení »má máslo na hlavě«. Čepičáři jsou zpravidla obránci, protože jsou více nápadní.

Na našich výpravách probíhají kromě společných her vždycky ještě nějaké drobné akce, většinou na body nebo za rublony na nákup oddílových nálepek. Může to být třeba závod ve skákání přes kroužící lano, míření do terče (»bobřík míření«), závod v lezení do vysoko položené rozsochy stromu apod. Každý si to může zkusit během některého volna mezi velkými společnými hrami u toho, kdo si vzal na starost úlohu rozhodčího (o tuhle funkci je zájem vždy).

Od Jarní robinzonády až do konce května probíhá v oddíle soutěž tělesné obratnosti (STO) se čtyřiceti šesti různými cviky. I tato akce zaměstnává všechny členy oddílu, a některé z nich dokonce dvojnásobně, protože jsou rozhodčími pro ten či onen cvik, pokud ho ovšem sami ovládají, a tak soutěž přispívá během deseti jarních a letních týdnů k užitečnému vyplnění každé volné chvíle na výpravách.

Na oddílových podnicích je tedy stále živo, spousta programu, nikdo se nenudí,

Náš oddíl

ale naopak neví, co dělat dřív. Vždycky je nám líto chlapců a děvčat, kteří, pokud je už vůbec někdy venku potkáme, celé hodiny pouze dřepí u čmoudícího ohničku při opékání špekáčků.

Určitou dobu na každé výpravě (zhruba půl hodiny) věnujeme družinovému programu. Vedoucí družin s »družinovým volnem« už počítají a předem si k němu svědomitě připravují svůj vlastní program. Někdy jsou to drobné hry, které se nedají hrát s velkým počtem hráčů, na jaře se pak většinou trénuje na každoroční Boj družin se čtrnácti disciplínami nebo se sehraje nový úsek družinové dlouhodobé hry. Někdy v podvečer ohlásím, za jak dlouho zapískám závěrečný nástup. Většinou to je asi za dvacet třicet minut. Do té doby se hoši čistě umyjí, složí stany, převléknou se do krojů, přezují se, vyklidí do posledního papírku tábořiště, zahladí případné ohniště a provedou známkování podniku (o něm se dočtete dále). Jak vidíte, je to poměrně dost práce na tak krátkou dobu, a vedoucí družin proto pobízejí pomalejší chlapce, aby byli včas hotovi.

41

1

Na závěrečný nástup se pak družiny dostavují už připravené na cestu, s tornami na zádech. Nástup netrvá dlouho: několik připomínek k družinovkám v příštím týdnu, kratičké zhodnocení dnešní výpravy, dotazy, oddílový pokřik - a rozchod, odchod!

Z nástupu odcházíme po skupinkách rovnou domů, každý s tím, s kým si má co povídat. Hoši hovoří většinou o dnešní výpravě, vyprávějí si své příhody a dojmy z her, debatují o výsledcích závodů, počítají získané body a probírají dnešní úsek celooddílové dlouhodobé hry, která probíhá na každé výpravě od Jarní robinzonády.

Nedělním cestám za město nikdy neříkáme výlet ani vycházka, ale zásadně jen výpravy. To slovo má pro nás zvuk dobrodružství, objevů, silných prožitků, zdárně zdořaných potíží, námahy a svízelnosti. Název výlet nebo vycházka jsou pro naši neděli, nabitou cílevědomým a všestranným programem, skutečně nevhodné a nevystihující a mohou je pro své neděle v přírodě používat jen oddíly, které si neorganizovaně hrají s míčem, u ohničku věčně opékají buřtíky, koupají se a sluní a neděle prožívají ryze rekreačně.

Výzbroj a výstroj k výpravám

Každý jednotlivec: v torně tepláky, kecky nebo tenisky, dvě signalizační vlajky, láhev z umělé hmoty s čajem nebo vodou, ručník, mýdlo, hřebínek, zásobní ponožky, pláštěnka, krabička poslední záchrany, Pracovní sešit, trhací blok na psaní, tužka nebo propisovačka, pět papírových míčků vlastnoruční výroby, čapka nebo šátek pro označení při hrách.

Družina: Tři stany jehly s kolíky a skládacími tyčemi (jen na celodenní výpravy), míč, lano, lékárna, třicet karet s nadepsanými čísly k našim různým hrám.

Oddílové nálepky

Už po řadu let obohacuje činnost našeho oddílu sbírání oddílových nálepek, které si sami vyrábíme. Je to asi stovka obrázků o velikosti 13 x 5,5 cm.

42

Kresby a slovní doprovod na nálepkách se týkají různých věcí, které úzce souvisejí s oddílovou činností nebo jsou nějak blízce našim zájmům. Připomínají například naše oblíbená nedělní tábořiště, naše písničky, zkoušky, odznaky, společně prožité tábory, naše hry, zvyklosti, oslavují naši klubovnu, nabádají k nekuřáctví, ke konání dobrých činů, připomínají různé proslavené legrační výroky toho kterého člena oddílu atd. Jedna z nálepek promlouvá k členstvu o Dobrovolné desítce, jiná o bodování a bodováním žebříčku, na jedné jsou vyobrazeny všechny předepsané potřeby pro nedělní výpravy, nálepka číslo 75 prohlašuje květiny za »tabu«, které nemá nikdo zbytečně ničit a trhat, jiná vysvětluje, co je to polní pých atd.

Chlapci sbírají nálepky, tak jako se sbírají poštovní známky nebo štítky zápalkových krabiček. Ale jak je získávají? Ne zadarmo a ne nějak snadno! Musejí si je perně vysloužit! Jedna nálepka stojí třináct rublonů (oddílových poukazek na jejich nákup), které hoši získávají za splnění různých odznaků, za dobré umístění v bodování, za pěkný školní prospěch, ale také v různých hrách, i třeba za projevy mimořádné obětavosti a ochoty. Kdo má třináct rublonů pohromadě, běží si do »nálep-kové prodejny« koupit další nálepku podle vlastního výběru. (»Nálepková prodejna« je rozměrná bednička v klubovní skříni, kterou obhospodařuje jeden z chlapců.)

Někdo strádá nálepkami postupně podle jejich čísel, jiný si přednostně vybírá ty s »hezčími« a přitažlivějšími obrázky, ale všichni v oddíle touží mít jednu sbírku úplnou. Úspěšný borec, pokud je velmi pilný, dokáže získat měsíčně dvě až

Náš oddíl

tři nálepky, výjimečně i čtyři! Z toho vidíte, že získat úplnou sbírku, která obsahuje přesně sto dva druhy, není žádná hračka, ale také to není zase zřehla nemožné, i když to trvá několik roků.

Nálepky si chlapci lepí celou plochou do alb podle čísel, ne podle toho, jak kterou získali. Alba si většinou vyrábějí sami ze silnějšího balicího papíru. Jednou či dvakrát během oddílového roku mohou své album předložit k obodování do bodovací »mimořádnosti« některého měsíce.

A teď ještě jak oddílové nálepky zhotovujeme: Nakreslené a popsané nálepky rozmnožíme na papíry formátu A4. Na každý se nám vejde šest různých nálepek. Potištěné listy pak přesně co nejrovněji rozstříháme na jednotlivé nálepky a kolem každé z nich ponecháme půlcentimetrový okraj. Někteří chlapci je pak

43

za body do Dobrovolné desítky kolorují přesně podle vzoru předepsanými vodovými barvami.

Nálepky stejného druhu musejí být jedna jako druhá, tak jako známky na poště! Žádné různé odstíny barev! Také žádné přetahování nebo nedotahování barev! To ale nedokáže každý, a když se někdo neosvědčí, nevybarví nálepky pečlivě nebo je dlouho nenese z domova vybarvené, zapíšeme ho na černou listinu a víckrát mu už nálepky k barvení nesvěříme.

Když jsme oddílové nálepky zavedli, vyrobili jsme sto výtisků od každého archu. Ale protože je »prodáváme« už více než dvacet let (prvních šest druhů jsem do oddílu přinesl 19. 3. 1953!), mnohé z archů jsme už vyčerpali, a tak podle nich ryjeme a tiskneme už druhé nebo i třetí vydání.

Pokud si budete vyrábět své vlastní nálepky i ve vašem oddíle, dbejte vždy na to, aby byly výtisky jasné a ostré, ne nečitelné a nezřetelné kopie! A nezapomeňte je pěkně pestře vybarvovat, aby každá nálepka hýřila barvičkami a byla pastvou pro oči. Jen tak o ně bude v oddíle zájem!

O našich papírových míčcích

Bez nich si naše výpravy nedovedeme vůbec představit! Na výpravách je potřebujeme i několikrát denně, jen málokterá naše hra se bez nich obejde. Osvědčily se nám v průběhu mnoha let, a proto vám doporučuji, abyste si je také zavedli. Hrajeme v oddíle celé desítky napínavých a dobrodružných her a skoro při každé z nich jsou míčky v provozu.

Jak jsem svůj »míčkový vynález« objevil? Kdysi dávno jsem vymyslel pro oddíl hru, při níž měli hráči-strážci střežit poměrně veliké herní území. Aby se příliš neuběhali za protivníky, kteří jim tam vnikali, koupil jsem pro ně už předem ve výprodeji malé gumové míčky. Těmi měli »pálit« a tak protivníky i na větší dálku zneškodňovat. Hra se tehdy vydařila, ale po jejím trojím opakování se většina míčků poztrácela v křovinách a nové se mi už z úsporných důvodů nechtělo kupovat. A tak jsme šije začali vyrábět sami z papíru a vyrábíme si je dodnes, protože nám přibývá různých her s nimi a při každé výpravě jich také dost poztrácíme. Někdy zmizí ve vysoké trávě, v keřích, jindy zapadnou do vody nebo se poničí.

44

SVAZ TŘINÁCTI

A II ALKOHOL-'

/ ^

OJÍL/KA/UMVW .

<

VLEČNÁK

ÉI60LI60

Ú&MJf'Wá«*í

tt - a i l , ft . t /

45

*

Existuje několik výrobních postupů:

a/ Uděláme kouli ze starého novinového papíru velkou asi jako pěst, zabalíme ji do starého balicího papíru a pevně sešněrujeme provázky.

b/ Novinový papír rozmočíme ve vodě a z papírové kaše, která vznikne, uhněteme pěkně kulaté míčky a dáme je schnout. Někdo do kaše přidává ještě trochu škrobu, aby déle vydržely. »Máčené« míčky se už nemusejí zahalovat ani šněrovat. Je z nich pevná papírová koule, která se nerozbalí ani nerozpadne.

c/ Jeden nebo dva listy novin složíme do pásu širokého asi sedm centimetrů a ten stočíme do pevného svitku. Aby se nerozbaloval, stáhneme ho na obou koncích gumičkami. Nemusíme už ho pak máčet, balit, ani jinak šněrovat. Tento třetí druh míčků, i když jako míček vůbec nevypadá, má výhodu v tom, že jeho výroba je velmi rychlá a svitek se při dopadu na zem příliš daleko nekutálí, takže se neztratí tak snadno jako kulaté míčky.

Náš oddíl

Během nedělní výpravy se při hrách míčky hráčům tak promíchají, že ty svoje většinou nikdo ani nepozná. Večer před odchodem z výpravy si pak každý účastník prostě vezme kte-rýchkoliv pět míčků, které z »bitevní vřavy« zbyly, ať už je vyrobil kdokoliv. Nedostane-li se na někoho všech pět, protože se ztratily nebo zničily, smíří se s menším počtem a doma si chybějící přidělá. Občas se také počet míčků mezi oddílovým lidem zvýší, protože někdo vyrobí míčky »nad plán« a na výpravě je rozdá ostatním hráčům. Samozřejmě za to získá body do Desítky. (Bod za deset míčků - to jde, vidíte?)

O hrách, při kterých používáme míčky, se dočtete v jiných kapitolkách.

Známkuje podniky

Na závěr každého našeho nedělního podniku, ať je to výprava, podzimní hra ve staré Praze, nebo za deštivého počasí cvičení a hry v tělocvičně, rozdá jeden z chlapců, který má známkování na starosti, všem účastníkům malý kousek papíru, aby na něj napsali, jakou známkou akci hodnotí.

Kdo byl podnikem nadšený a komu připadal báječný a jedinečný, napíše na lístek jedničku. Kdo má dojem, že podnik byl normálně dobrý, průměrný, ale nic víc, napíše dvojku. Pokud

46

někoho akce svým programem a průběhem neuspokojila, nudil se při ní, nezahrál si dobře atd., ohodnotí ji trojkou. To je nejhorší známka, jakou oddílovému podniku může dát.

Hoch-známkořák pak od členstva papírky se známkami vybere, třeba i složené, aby nikdo neviděl, jakou známku kdo dal, doma je roztrídí na jedničky, dvojky a trojky a vypočte z nich výsledek hodnocení podniku. (Součet hodnot známek se dělí počtem odevzdaných známek. Například: bylo odevzdáno třicet známek, z toho dvaadvacet jedniček, šest dvojek a dvě trojky. Součet hodnot je čtyřicet, $40 : 30 = 1,333$. A to je výsledek známkování podniku.)

V klubovně visí vývěska s nadpisem Známkování a do té známkořák na příštím klubovním pátku zapíše výsledek, který už ale napřed ústně ohlásil. A tak jsou na této vývěsce zaznamenány všechny výsledky známkování od zahajovací schůzky na začátku září až do poslední červnové výpravy před odjezdem na tábor a vidíme z nich, jestli jsou naše podniky horší nebo lepší, nebo které se líbí více a které méně.

Bývá pravidlem, že v našem známkování převládají jedničky, a tak to asi bude v každém oddíle, který si známkování také

INÁMKOWÍNÍ

1970/1371

DATUM

6 M

40-

MM

Jtřfm

WbwPODMKU

Mř

M

M

M

u

owt/w mm

V&LE-

J.036

/f&oo

Á. ooo

4.M

AOU

47

zavedl. Někteří starší hoši, kteří jsou v oddíle několik roků a zažili už řadu skutečně vynikajících, neobvyklých a nezapomenutelných podniků, jsou často mnohem náročnější, a tak občas dávají dvojku. Dát trojku, to už je na pováženou, ale ta se také ve známkování objeví jen zřídkakdy. Obvykle tehdy, když naši výpravu zkazí trvalý déšť nebo když se třeba uprostřed našeho tábořiště najednou usadí nějaký neomalený výletník a znemožní nám tím některé naše hry.

Máme zásadu, že nikdo nedává trojku jen z nějakého ryze osobního důvodu, že ho například bolel zub, že ztratil nůž nebo si roztrhl nové tepláky. Za takové osobní nehody a svízele oddílový program nemůže, a postižený proto nesmí průběh podniku známkovat tak nespravedlivě.

Známkuje jen nedělní podniky, družinovsky a klubovní pátky ne. Celoroční vývěsku se známkováním vždy na konci oddílového roku vlepíme do kroniky.

Náš oddíl

Naše kroniky

Všechny naše družiny si píšou a malují své vlastní družinové kroniky do silného sešitu rozměru A5 v polotuhých deskách.

Družina si tam pokud možno zajímavě a čitelně zapisuje průběh svých schůzek, jejich program, různé příhody, výsledky her a závodů, všelijaké »historické« výroky apod. Zápisy z celooddílových podniků se opět týkají hlavně družiny: jak se umístila v závodech a hrách, kdo družině nějak pomohl nebo ji naopak poškodil, třeba tím, že nedonesl stan či zkazil signalizaci. Do družinové kroniky si chlapci lepší i fotografie, na kterých je zachycena jejich družina. Někdy se najde až příliš výkonný družinový kronikář, který podrobně zapisuje celý průběh oddílových výprav. To ale není moc dobré, protože hoši pak věnují větší pozornost družinovému zápisu o výpravě a zápis v oddílové kronice se už jim číst nechce.

Do své kroniky si družiny také zapisují výsledky družinového bodování či dlouhodobých her, družinovou docházku nebo hodnocení členů družiny formou veselých i vážných »pojednání«. Lepší si do ní i staré družinové vývěsky. Družinovou kroniku vede buď některý schopný člen družiny,

48

nebo se všichni v zapisování pravidelně střídají. První způsob je lepší, protože je zárukou toho, že bude kronika psaná se zájmem. Někoho totiž zapisování nebaví a provádí ho pouze z povinnosti, a to se pak odrazí v úrovni kroniky.

Oddílovou kroniku píšu většinou sám, protože tak mohu pedagogicky působit na členy oddílu. Získávám tím možnost povzbudit, pochválit, vytknout, ocenit, a to vše buď v nenápadných poznámkách, nebo i pěkně »po lopatě«, když je to zapotřebí. Hoši si moje zápisy o oddílových akcích čtou velmi bedlivě, uvažují o nich a přistě se mimoděk snaží jednat tak, abych o nich mohl napsat jen to nejlepší. A to nejen pro dnešek, ale i pro doby budoucí. V našem oddíle totiž schraňujeme všechny minulé kroniky, a tak to, co se o někom napíše, přetrvá léta! Tak jako se dnes mohou hoši dočíst vše o dávných členech oddílu, tak se i o každém činu dnešních chlapců dočtou generace budoucí.

Nikdo samozřejmě nechce, aby se o něm v kronice objevilo něco nepěkného, a tak se všichni snaží jednat co nejlépe. A právě proto vedu kroniku já! Času na to nelituji, protože mi kronika hodně pomáhá udržovat dobrou úroveň oddílu.

Kroniku se samozřejmě snažím psát čtivě, zábavně a nešetřím legrací, kde je na místě. Vyhýbám se v ní nudným popisům cesty nebo líčení her, které jsme hráli. Zmiňuji se o nich jen letmo, aby se na ně nezapomnělo, ale spíš píšu o příhodách kolem nich a o tom, co kdo řekl. Jak třeba Jirka vylezl na vysoký strom při čtení čísel a zařídil si tam tajnou pozorovatelnu, sám neviděn. Pochválím vládu, který Jirkovi na strom obětavě pomohl, ale vytknu Vaškovi jeho nerozvážný křik, kterým se zbytečně prozradil protihráčům.

Pochválím Modrou družinu, že měla jako obvykle celý den pěkně srovnané torny, popíchnu Žlutou, že se tentokrát svým pořádkem skoro přiblížila Modré, ale ani slovo nenapišu o Zelené, a ta pochopí, že jsem s její pořádkumilovností nebyl zrovna spokojen, a přistě se polepší, aby si o sobě taky mohla něco pěkného přečíst.

Zmíním se o tom, jak Ludva sám od sebe posbíral před odchodem z tábořiště několik papírů, které ale sám nepohodil. Vyzvednu Karlíkovu obětavost, se kterou došel ke vzdálené studánce pro vodu a nabízel přitom i ostatním, že jim naplní jejich láhve (a vím určitě, že po tomhle zápisu se přistě takových dobrovolníků najde víc).

49

Zaznamenávám i různé prohršky, ale většinou nejmenuji toho, kdo se jich dopustil. To bych udělal, až kdyby se děly opakovaně.

Do malých sloupků vedle zápisů oddílových akcí píšu občas i zvláštní články, reportáže o jednotlivcích z oddílu, ve kterých se většinou humorným způsobem zmiňuji o jejich dobrých i záporných vlastnostech. Do záhlaví reportáže nalepíme chlapcovu fotografii. Za nalepení snímků do kroniky mohou získat dobrovolníci i několik desítkových bodů.

Samozřejmě vítám, když některý člen projeví zájem něco do kroniky poznamenat či zapsat, a rád mu to umožním. Zejména jsou ale vítáni fotografové, kreslíři, písničkáři a reportéři, díky nimž získává kronika na zajímavosti.

Zásadně nepište kroniku suchopárným úředním stylem, jako například: »Schůzku zahájil vedoucí v 17.30 a uvítal přítomné. Pak byl přečten protokol z minulé schůze...« Osvojte si raději srdečný, neškrobený a veselý tón.

V našem oddíle vedeme oddílovou kroniku na volných listech rozměru A4, které pak zařazujeme do spínacích desek. Na konci měsíce k nim přidáme Dodatky z příslušného měsíce, bodovací arch, Žebříček a list Dobrovolné desítky a všechno dohromady všijeme do tuhých desek na spisy, které výrazně označíme datem a

Náš oddíl

číslem sešitu a vyzdobíme nějakou kresbičkou.

Píšu většinou na psacím stroji, ale stránky vždy oživuji rukopisnými nadpisy, podtrháváním, barevnými rámečky, krátkými rukou psanými odstavci, různými značkami (barevnými tečkami, čtverečky, hvězdičkami apod.) a zároveň rovnou vynechávám místa na fotografie nebo kresby, za které si jejich autoři mohou vydělat body do Dobrovolné desítky.

V družinových kronikách ani v oddílové kronice nešetříme barvami, aby stránky byly co nejpestřejší a nejpřitažlivější. Každá strana musí mít lákavou neunavující úpravu, pokud možno vždy jinou, tak aby se podobala zajímavému časopisu. Protože právě jednotvárná a nudná úprava, při které není písmo zvýrazněné odstavci, podtržením, kresbami či fotografiemi, spolu s nečitelným rukopisem nejvíc odrážejí čtenáře kronik od četby!

Staré i nové kroniky si prohlížíme nejen na klubovních pátcích, ale vozíme je s sebou ve zvláštní bedně i na tábory, kde je o ně stále zájem. A to je dobře, protože se tak hoši seznamují

50

s oddílovou minulostí a mohou z kronik leccos čerpat, nehledě na pedagogické působení některých zápisů.

Současnou kroniku a sešit z předchozího měsíce s sebou nosíme i na nedělní výpravy, kde je ve chvílích volna dáváme do oběhu, protože na klubovních pátcích nemáme tolik času, aby si poslední zápisy přečetlo všech 25 až 30 přítomných. Domů ale kroniky nepůjčujeme, pouze jednotlivé listy kreslířům obrázků.

Tabulka oddílové docházky

Mnoho oddílů má velmi špatnou docházku. Někteří hoši a děvčata se na nedělních podnikcích objevují jen zřídkakdy, jsou liknaví a každá jen trochu lákavější zábava (kino, televize, sportovní utkání) jim okamžitě poslouží jako důvod, proč do oddílu nejít.

A zrovna špatná docházka dokáže nejvíc poničit náladu a ztížit chod oddílu a ještě víc družiny, protože neúčast i jen jediného člena na družinovce je hodně znát! Zlepšit docházku lze především pěkným a přitažlivým programem, ale i jejím bodováním, jak o tom píšu v kapitole o bodování.

Trochu může pomoci i tabulka docházky, ze které je hned patrné, jak se kdo podniků zúčastňuje. To znamená, jestli je pilný, užitečný a vytrvalý a má o oddílovou a družinovou činnost zájem, nebo je liknavý, všechno jen brzdí, svou nepřítomností narušuje chod oddílu a své družině škodí ztrátou bodů.

Mnozí z těchto liknavců se vzchopí, až když si uvědomí, že se jejich malá účast pravidelně vyznačuje na docházkové tabulce, a začnou se víc snažit, jen aby se v řádku s jejich jménem přestala objevovat značka »nepřítomen«. A to už je skoro vyhráno, protože ten, kdo si zvykne na stálejší docházku, zvykne si zároveň i na družinovou a oddílovou činnost, která se mu časem zalíbí – a už nevynechává.

U nás v oddíle vyplňujeme docházku v tabulce tak, že za účast na družinovém či oddílovém podniku vybarvíme okénko červeně a za neúčast zeleně. Kdo má na konci měsíce víc než čtvrtinu políček zelených, dostane nežádoucí titul »zelenáč«, který mu zůstane tak dlouho, dokud svou docházku nezlepší, pokud ho ovšem z oddílu pro špatnou docházku nevyškrtneme!

Vynechá-li někdo z prokazatelně nutných a omluvitelných

51

důvodů, jako je nemoc, školní exkurze či třeba odjezd s rodiči, vpišeme mu do jeho zeleného okénka o jako »omluven« a takové okénko mu potom nepřipočítáváme k titulu »zelenáč«.

Tabulku docházky vedou společně dva hoši a jsou to vždy ti nejpilnější a nejnadšenější, kteří zpravidla na žádném podniku nechybějí. Každý pátek si během oddílové schůzky vezmou ze škatule sešit s družinovým hlášením a přepíší z něj docházku na družinovky do tabulky. Zároveň do ní zanesou i docházku na poslední nedělní podnik i na právě probíhající klubovní pátek. Každý člen oddílu si občas ve vlastním zájmu tabulku překontroluje, jestli v ní nemá nějaké chyby. Všichni by si měli své řádky v docházce vášnivě hlídat!

Naši tabulku máme trvale vyvěšenou v klubovně. Obvykle nám vydrží asi tři měsíce a pak někdo vyrobí za desítkové body novou a stará putuje do oddílové kroniky.

A ještě něčím u nás povzbuzujeme docházku, i když to není prakticky ani zapotřebí: Družina, která nezameškává podniky, si může na své družinové desce nechat viset malou tabulku z překližky s nápisem »V tomto měsíci jsme ještě nezkazili stoprocentní docházku!«. Destičku si tam ponechají, dokud někdo z nich nemá tu smůlu a nevynechá některou akci. Každá družina je samozřejmě pyšná, když se jí podaří udržet tabulku na desce celý měsíc! A to je někdy velmi obtížné při našich dvanácti až patnácti podnikcích měsíčně.

Na konci každého »měsíce« dychtivě vypočítáváme procento docházky. Sečteme

Náš oddíl

všechna okénka vyplněná během měsíce a výsledek považujeme za sto procent. Potom si na čtyři desetinná místa spočítáme, kolik procent je jedno okénko (sto děleno počtem okének). A pak už jen tímto číslem vynásobíme počet červených políček, a máme procento docházky.

A teď jedna neuvěřitelná skutečnost: ačkoli má náš oddíl poměrně velmi dobrou docházku, ještě nikdy se nám nepodařilo dosáhnout v jednom měsíci 100%! Vždy se najde někdo, kdo najednou onemocní, »hoří« ve škole, odjede na školní zájezd nebo musí bezpodmínečně ke strýčkovi na zabijačku - a je po stoprocentnosti! Ale tomu se není co divit při třiceti členech a při tolika akcích. Podaří se to vám? Zkuste to a začněte si zaznamenávat docházku. A uvidíte!

52

DOCHÁZKA

ÚNOR - BŘEZEN

&dáv

EZEN

53

Tradiční podniky a akce

Celý náš oddílový rok, shodný se školním rokem, je rozčleněn na asi měsíční údobí, která vrcholí vždy nějakým mimořádným podnikem, na který se všichni těší a intenzívně připravují.

Září a říjen bývají ve znamení příprav na tradiční soutěž Mistr uzlování, která se uskutečňuje koncem října.

V listopadu nás čeká každoroční vzrušující hra Vyzvědači v uličkách a průchodech Staré Prahy. Hrajeme ji už víc než čtyřicet let a dosud nám nezevšedněla a nebyla překonána.

V tomtéž měsíci a ještě v prosinci se připravujeme na nejkrásnější podnik roku«, Vánoční nadílku. Každý člen oddílu chystá pro všechny ostatní dárky a zároveň družiny tajně po celé týdny vyrábějí svůj dar oddílu, který má do poslední chvíle zůstat tajemstvím a překvapením. Všechno to snažení má dobrodružný název Tajná činnost.

V lednu nás čeká pěkný klubovní podnik Sami sobě. Je to něco na způsob hrátek nebo estrády s náležitým řádem a pravidly. Připravovat a nacvičovat program začínáme už v listopadu a prosinci.

Únor nás každoročně zastihuje opět v ulicích Prahy při podniku Napříč městem. Zároveň probíhá akce Modrý život, čtyři týdny příkladného a po všech stránkách vzorného života.

V březnu míváme tradiční první jarní celodenní výpravu do údolí odvahy. Poprvé stavíme stany, a je-li jen trochu vhodné počasí, jdeme už v krojích a v kratasech. Je to přelom mezi zimou a jarem. Na této výpravě také začíná tříměsíční akce' Soutěž tělesné obratnosti (její popis je na str. 100). Duben! Jarní robinzonáda! Těšíme se na ni už od Vánoční nadílky. Tři dny dobrodružství a příhod! A navíc tam vždy začínají dvě akce - dlouhodobá oddílová hra a Soutěž tělesné obratnosti.

V květnu se koná událost roku, celodenní závod v tábornic-kých dovednostech, zvaný Boj družin. Jméno vítězné hlídky pak celý rok až do dalšího Boje družin visí na čestné vývěsce v klubovně. Družiny se na závod, který má patnáct disciplín, připravují už někdy od ledna. Je to závod všech závodů a jde v něm o dobrou pověst celé družiny!

A pak už zbývá jen červen s horečnými přípravami a přímo bláznivým těšením na závěrečný podnik celého oddílového roku, na »podnik pro celé muže« - táboří

54

O přípravě, průběhu, smyslu a náplni těchto našich tradičních akcí a podniků si můžete přečíst v dalších kapitolách. Ale i z jejich výčtu na předchozích stránkách pochopíte, jak lze zařídit, aby se oddíl neustále na něco těšil a něčím se odborně zabýval, u nás naše stěžejní tradiční podniky pořád hýbají celým oddílem a dělají z celoroční činnosti nepřetržitý řetěz neomrzených a vždy dychtivě očekávaných událostí. Neexistuje nuda, všednost, únavnost!

Mistr uzlování

Je polovina září. Klubovna je ještě plná vzpomínek na tábor, hoši si objednávají táborové fotografie, prohlíží si táborové vývěsky, z táborových beden (»kredencí«), na kterých se dá sedět, se ještě táhne táborová vůně, ale na oznamovateli už visí nevyplněný diplom, který tu čeká na toho, kdo si ho na konci října vybojuje ve vzrušující soutěži o titul Mistr uzlování. Je to náš první tradiční podnik v novém oddílovém roce.

Podstatou soutěže je vázání šesti základních uzlů dvěma způsoby: normálně (»povídou«) a poslepu[^] Stopkami přitom měříme čas a úkolem je mít všech dvanáct časů co nejkratších. Uzly se samozřejmě musejí vázat správně.

Náš oddíl

závodí každý člen oddílu, třeba i nováček, který k nám přišel teprve před měsícem. Soutěž zaplní celé nedělní odpoledne až do

L.ODJVI

STOJKA

55

večera a všechno musí jít po dokonalé přípravě jako na drátku, protože závodí 25 - 30 hochů a každý z nich jde na start dvanáctkrát! Podle toho, kolik seženeme stopek, máme dva nebo i tři rozhodčí, a tak mohou najednou startovat dva nebo tři závodníci a průběh závodu je rychlejší. Každý z rozhodčích soudcuje vždy vázání jednoho uzle, a teprve když se u něj vystřídají všichni závodníci, začne soudcovat jiný.

Startuje se tak, že si závodník stoupne před rozhodčího s jedním či dvěma lanky v ruce (podle typu uzlu) a na pokyn začne vázat. Když má uzel hotový, odhodí ho na stůl a zvolá »Hotovo«. V tu chvíli zmáčkne rozhodčí stopky, přečte čas, pak prohlídne uzel, a je-li správný, запиše závodníkovi jeho čas na předem nalinkovanou stránku v Pracovním sešitě.

Závodník se pak odebere k zapisovateli a předepsanou formulí ohlásí svůj čas, například: »Jirka - ambulanční - tři celé, čtyři!« Zapisovatel vše zaneše do nalinkovaného listu kroniky a podle jeho záznamů se pak poměrně rychle dá zhodnotit celá soutěž, a tak můžeme ještě večer před závěrem podniku vyhlásit výsledky. K tomu je třeba sečíst všechny časy (asi 360 čísel) a sestavit je do žebříčku, a to vše za neutuchajícího halasu a šumu v klubovně. Proto také musí závodník nahlásit svůj výsledek onou formulí, která pomáhá vše urychlit a zároveň zabraňuje možným zmatkům.

Když si závodník sám všimne, že uzel váže špatně, může začít znovu, ale čas mu samozřejmě běží dál. Pokud si nesprávně provedeného uzlu všimne až rozhodčí, může ho závodník zkusit znovu, ale k tomuto novému času se mu pak připočte ještě čas, za jaký uvázal špatný uzel. Nikdo ale nesmí překročit limit třiceti vteřin, po jejich uplynutí musí skončit i s opravou a zapisovateli oznámí čas třicet vteřin.

V druhé části soutěže se dělají uzly poslepu. Oči nikomu nezavazujeme, to by trvalo příliš dlouho, a tak závodník prostě pevně zavře oči a ještě mírně zakloní hlavu a uzly váže jen podle hmatu. Pro nezasvěcence může být neuvěřitelné, že časy poslepu bývají často lepší než v předešlé disciplíně! Závodníci opět vážou šest uzlů: ambulanční, skotovy, lodní smyčku, dračí smyčku, námořnický a zkracovačku. Pouze při ní nedrží závodník provaz v ruce, ale uzel musí udělat na dvou až třímetrovém laně, které jsme uvázali někde v ústraní klubovny. Před startem stojí u lana s připaženými rukama.

56

:*~

7*~\

f

L

•S

•^

řn

r*~

<a

K

*~

L

f

l?

Y

Tkí

ÍS.

II531

\%ÁÁ*m/

Náš oddíl

L&wfr1

57

1

i

Trénovat uzly může každý s jakýmkoli provázkem či lankem, ale během soutěže se používají jen oddílové («úřední») provazy, aby měli všichni stejné podmínky. Ne s každým lankem se totiž váže stejně hladce.

V průběhu vázání poslepu si zapisovatel sčítá časy z první části soutěže, aby měl hotový alespoň kousek práce dopředu. Také závodníci si ve volném čase většinou sčítají své výsledky v »pracáčcích« a pak je ohlašují pro kontrolu zapisovateli. Rozcházejí-li se jejich výsledky, oba vše přepočtou, aby zjistili chybu.

K soutěži patří ještě celá řada vzrušujících prožitků a zvyklostí. Tak například nejrychlejší čas u každého uzluje takzvaný rekord a zapisovatel ho v kronice orámuje červeně na rozdíl od černě (smutečně) orámovaných třicetivteřinových limitů. Každý účastník touží stát se nejrychlejším ze všech a obdržet diplom a titul Mistr uzlování, nebo alespoň zvítězit .v jedné části soutěže či získat nějaký rekord.

Před zahájením soutěže začíná fungovat takzvaná Sazka, ve které si každý může tipovat prvních pět závodníků v žebříčku. Výherci pak dostanou rublony na nákup oddílových nálepek.

Během soutěže se klubovna promění v ohromné závodíště, kde všichni s napětím pozorují výkony ostatních, zejména těch, kteří by je mohli ohrozit, a vykládají si své dojmy a zážitky z vlastního závodění, jak se spletli nebo třeba jak se jim trásly ruce. Všichni se na Mistra uzlování připravují s tajnou vírou, že to budou právě oni, kdo tenhle rok zvítězí, a pak najednou to zoufalství, když jim proti všemu očekávání povolí nervy, prsty se zapletou a uzel, který šel doma jako po másle, trvá teď třeba deset nebo patnáct vteřin! A kdo má třeba její jediný výsledek v černém rámečku, ten už se může s nadějí na titul rozloučit. I když už ale nemůže vyhrát, stejně se nevzdává a bojuje alespoň o lepší umístění v žebříčku.

Ke konci soutěže bývá sčítání výsledků a sestavování žebříčků tajné, aby byl souboj co nejnapínavější. Do poslední chvíle se neví, kdo zvítězí. Dopředu se všichni jako gratulanti podepíší na diplom, tedy i ten, kdo ho nakonec získá. Potom ovšem své jméno přeškrtně, aby se mu ostatní nechechtali, že blahopřál sám sobě!

Vyhlášení výsledků se provádí slavnostně, zakřičí se oddílový pokřik, novopečený Mistr uzlování přijímá ovace oddílového

58

MISTR UZLOVÁNÍ w/5

A\ltótoýná

JA-.

5.6

JÍL-

/

/

47.7

A6J...

davu, Sazka vyplácí rublony, oficiální provazy se uklidí do krabice na příští rok, vyplníme tabuli se záznamy výsledků za celých patnáct let existence této soutěže a zkontrolujeme, jestli někdo nepřekonal nějaký rekord z minula.

Často uvažujeme o hranicích možností, protože někteří chlapci si hbitost svých prstů vycvičili natolik, že uzel, který by normálnímu smrtelníkovi trval nejméně deset vteřin, udělají za jednu nebo dvě vteřiny!

Každý člen oddílu může získat titul jen jednou a při dalších soutěžích pak může závodit už jen mimo soutěž. Většinou tím nepohrdne, už jen proto, aby si ověřil, že má stále ještě hbité

59

TITUL

MISTR UZLOVÁNÍ

prsty a pevné nervy.

Zařaďte podnik Mistr uzlování i do programu svého oddílu! Budete překvapení, jaký zájem vyvolá a jak snadno vyplníte neděli, kdy nemůžete kvůli nepříznivému počasí ven!

Zvyklosti a Nepsané zákony

Během dlouholeté existence našeho oddílu se v něm nahromadila celá řada různých ustanovení, kterým říkáme Nepsané zákony, a všelijakých zvyklostí, které jsou

Náš oddíl

méně důležité a vznikají při vytváření oddílové tradice. Přísné dodržování zvyklostí se nevyžaduje. Netrváme tedy například na tom, že se musí říkat Jarní robinzonáda, nebo na používání přesných názvů našich tábořišť a táborů, ale zvyklostí je i sdružování tří a více hochů na několikadenních výpravách do skupinek zvaných barbuchy, které dávají dohromady své zásoby a z nich si společně vaří, nebo pamatování si čísel tramvají, kterými jsme jeli, či třeba používání vžitých okřídlených výroků.

60

Nepsané zákony naproti tomu pomáhají v oddíle udržovat pořádek a slušnost, bezpečnost při naší činnosti a vůbec hladký chod celého oddílu a jeho dobrou úroveň.

O Jedním z prvních a nejzávažnějších Nepsaných, ale přece jen už sepsaných zákonů je Zákon o členství v našem oddíle. Doslova se v něm říká: Náš oddíl vychovává už po mnoho let celé generace chlapců ve slušné, čestné a užitečné občany naší republiky. Proto každý, kdo je do něj přijat, by si to měl pokládat za čest a svého členství si vážit. Nemělo by mu zevšednět, neměl by jím nikdy opovrhnout, to jest bezdůvodně a předčasně z oddílu odejít. Ani v dospělém věku by na oddíl neměl nikdy zapomenout, ale měl by ho občas navštěvovat a jakýmkoliv způsobem mu pomáhat. Z dalších Nepsaných zákonů vybírám na ukázkou:

n Říkáme si jen přezdívkami nebo křestními jmény.

O V oddíle se neloudí!

O Na nástup se dostavujeme vždycky nejpozději třináct vteřin po signálu.

G Na »technické« věci se nesáhá! Míjíme jimi cizí drahé předměty, které jsou choulostivé a snadno se poškodí, jako kola, fotoaparáty, hodinky, hudební nástroje apod. Bez svolení majitele je do rukou nebereme, ani tvrdošíjně nevyžadujeme jejich zapůjčení.

n Nedáváme »pasany« a »stoličky«. »Pasanem« myslíme potápění kamaráda při koupání nebo strkání a házení do vody proti jeho vůli, »stolička« je nebezpečný žert, při kterém vtípálek strčí do nič netušícího chlapce a ten se skácí dozadu přes druhého vtípálka, který si za něj klekl. Je to žert, který už stál mnoho lidí život, když si při nečekaném pádu zlomili vaz nebo se jinak těžce poranili.

O Nemluvíme neslušně ani ohrožujeme.

n »Nožní« hry jsou zakázány! Nemají nic společného s nohama, ale míní se jimi různé hry a neodpovědné zacházení s nožem. Tedy žádné házení nožem do stromu, žádné zasekávání nože do země, žádné šermování noži a jiné hloupé vtípkování. Zákon se samozřejmě vztahuje i na sekyrku a jiné ostré nástroje.

l »Přidrž šlehající větve!« Prodíráme-li se nízkým lesem nebo křovím a někdo jde těsně za námi, přidržíme za sebou ohnutou větev, aby ho nešlehla do tváře a do očí.

61

O »Dej to dál!« Kráčíme-li za sebou ve tmě nebo v nepřehledném terénu, ten, kdo si všimne nějaké překážky (pařezu, výmolu, kamene či kořenu), upozorní na ni dalšího a připojí formuli »Dej to dál«. S touto výzvou si pak všichni předávají zprávu o překážce a nikdo nesmí na formulku zapomenout, aby zpráva nezanikla v hovoru nebo kvůli nepozornosti.

O V oddíle se nesází ani o peníze, ani o hmotné věci a nehrajeme v něm karty. a Podej o sobě ihned zprávu, nemůžeš-li se dostavit na druž-

novku, klubovní pátek nebo nedělní podnik. O Zvedni ruku, volá-li tě někdo na větší vzdálenost nebo zrovna když jsi uprostřed shluku ostatních, třeba v přeplněné klubovně. Dáš tím znamení, žeš volání slyšel a že čekáš zprávu. v nepřehledném davu navíc na sebe volajícího upozorníš. O V klubovně bez výzvy vstáváme, přijde-li na návštěvu nějaký cizí dospělý.

O Celý jeden dlouhý Nepsaný zákon s několika pravidly se týká našich společných cest vlakem: Ve stanicích nikdo neodchází z vagónu bez výslovného svolení vedoucího. Je-li nouze o místa, dáváme přednost starším dospělým osobám.

Neobtěžujeme cestující zpěvem, hrou na kytary ani přílišným smíchem. Vedoucí družin si pro jízdu vlakem připravují klidné nepohybové hry a podobný program (kvízy apod.). O Řada dalších Nepsaných zákonů se týká našeho táborového života, například: Každá táborová hlídka si na tábor bere aspoň jedno kolo na cesty za nákupy. Nebo třeba: Po příjezdu z tábora se hned na nádraží nerozprchneme domů, ale všichni pomohou odvézt táborové bedny a zavazadla do klubovny a bezvadně je tam uklidí. (Tento zákon vznikl po nedobrych zkušenostech s některými rodiči, kteří si svého synka odvedli hned z nádraží domů a ani trochu se nestarali, co se bude dít s hromadou společného inventáře, který na táboře používal i jejich syn!)

Na základě takových i jiných zkušeností postupně vznikaly a dodnes vznikají další a další Nepsané zákony. Hoši je většinou ovládají, a zapomene-li se někdo a některý zákon přestoupí, hned se ozve celý sbor hlasů, který mu ho připomene.

Náš oddíl

Nepsané zákony mi spolu s oddílovou tradicí významně pomáhají v práci oddílového vedoucího.

62

Kompas - časopis všech časopisů

Kompas je také jedna specialita našeho oddílu. Je to časopis sestavovaný z nejzajímavějších výstřížků ze všech možných časopisů našich i zahraničních, z různých brožur, plakátů, reklamních letáků a podobných tiskovin.

Výstřížky vyhledává a shání většina chlapců z oddílu, každý se snaží přinést ty nejzajímavější, nejužasnější a nejpřitažlivější. Samozřejmě, že body se dávají za vše, co redakční rada uzná a přijme!

Několik hochů-redaktorů pak nalepí výstřížky na pestrobarevné papíry rozměru A4, ale jen po jedné straně, a na levé straně papíru nechají asi tři centimetry volného prostoru, aby se listy daly sešít do sešitu s tuhými deskami. Pod pěkně vyvedeným nápisem Kompas je číslo sešitu a datum, kdy vyšel. Nové číslo vychází zpravidla jednou za čtrnáct dnů a obsahuje vždy dvacet až čtyřicetadvacet přepestrých listů.

Kde chlapci shánějí výstřížky pro Kompas? Většina rodin odebírá různé noviny i obrázkové časopisy a ve všech se najde něco, co má trvalou platnost a je přitom zajímavé.

Při sestavování Kompasu máme několik zásad: každá stránka musí působit co nejpřitažlivěji, měly by tedy na ní být texty i obrázky. Výstřížky se nelepí jeden na druhý, ale nechává se mezi nimi alespoň malá mezera. Některé výstřížky se mohou orámovat barevnými tužkami. Pomíjivé věci, jako například sportovní výsledky a zprávy o zápasech, nemají v Kompasu místo. Kompas nesmí ztratit svou zajímavost ani po několika letech!

Sešity si vozíme i na tábory a čteme je znovu a znovu - a vždy v nich nalézáme zábavu i poučení.

Oddílový věstník Čigoligo

Výstřížkový časopis Kompas si dělají chlapci sami, ale Čigoligo píšu já jako vedoucí. Je to list papíru A4 potištěný po jedné straně různými zprávami z oddílu a zpestřený vždy několika kresbičkami. V pravém horním rohu stránky je v oválku nebo v rámečku nápis Čigoligo, velké číslo výtisku a datum, kdy číslo vyšlo. Záhlavíčko je zhruba stejné po celý oddílový rok. V příš-

63

tím roce jeho formu trochu obměním, aby se ročníky od sebe lišily už i záhlavím. Texty píšu na psacím stroji, pak přidám obrázky a hotový list namnožím pro celý oddíl. A tak každý člen oddílu do stane jednou týdně svoje oddílové noviny, dozví se z nich leccos zajímavého, podumá nad výsledky bodování z minulého měsíce, prohlédne si žebříček bodovacích výsledků, přečte si stručný popis minulého nedělního podniku, potěšené se usměje nad pochvalou, kterou dostala jeho družina za to, že měla кроj v nejlepším pořádku, zastydí se, že s sebou neměl v neděli ručník a mýdlo, a ještě si přelouskne řadu dalších odstavečků. Jsou v nich různé úvahy, drobníčky z činnosti oddílu, různé zajímavé statistiky, připomínka maminkám, aby nedávaly zelené кроjové košile do prádla právě před nedělní výpravou, a podobně.

Rodiče většinou Čigoligo pilně čtou, netrpělivě náš věstník očekávají a od svého syna ho vymáhají. Dozvídají se tak prakticky všechno o oddíle a jeho činnosti i o našich trampotách a potřebách, a mohou tak lépe pomoci.

Chlapci si Čigoliga pečlivě vybarvují pastelkami, protože když je dvakrát či třikrát za rok kontrolujeme, dáváme za vybarvená Čigoliga více bodů.

Většina chlapců uchovává své časopisy v tvrdých deskách, aby se jednotlivé listy nepomačkaly při listování a občasném opětovném pročítání. Přitom si připomenou nejen prožité události z oddílových výprav, ale zároveň si i osvěží různé rady a jiné potřebné věcičky, o nichž se v Čigoligu píše.

Ještě zbývá vysvětlit, co děláme se zbylými výtisky a také jak jsme přišli na ten neobvyklý název věstníku. Nuže, ze zbylých asi sedmdesáti výtisků každého čísla deset až patnáct rozdáme jiným oddílům a našim přátelům, zbytek uložíme v klubovně a dostávají je noví chlapci, kteří do oddílu přijdou. Ti si pak mohou i po několika letech od jejich vydání přečíst, co a jak bylo v oddíle před jejich příchodem. Na vánoční nadílce dostanou poslední ročník Čigoliga, sešitý do tuhých desek, i naši bývalí dávní členové, kterých se na každou nadílku dostaví vždycky tak deset i více.

A ten název? Slovo Čigoligo přivezl kdysi dávno jeden náš bývalý člen z Afriky, kde je slyšel od domorodců. Co to slovo znamená, dodnes nevíme a ani se po tom nepídíme. Pro nás je to pojem už ryze oddílový, který se za celá desetiletí tak vzil, že se

mu nedivíme a ani si nelámeme jazyk při jeho vyslovování. Máme ho i v oddílovém pokřiku.

Náš oddíl

Budete-li si také vydávat nějaký oddílový věstník, určitě si vymyslíte svůj vlastní název. Ale rozhodně ho vydávejte, je to neocenitelný pomocník při vedení oddílu!

Hrajeme vyzvědače

Oddílové mužstvo je ještě plné dojmů z Mistra uzlování, ale zároveň se už připravuje další vzrušující tradiční podnik, hra Vyzvědači. Je to hra pro období, ve kterém se brzo stmívá a kdy počasí už příliš neláká ani k odpolední výpravě za město, tedy pro pozdní podzim. A hraje se takhle: velké bludiště staropražských uliček s průchody, tajuplnými zákoutími a plácky jako ve Stínadlech rozdělíme na tři přibližně stejně velká území. Všechna ta tři území se vzájemně stýkají.

64

65

J

Podrobné plánky těchto míst rozmnožíme, plochy území vybarvíme odlišnými barvami, aby bylo hned na první pohled zřejmé, která ulice do kterého území patří a kde jsou vůbec hranice. Jedno území je červené, druhé žluté, třetí zelené.

Asi tři týdny před konáním hry přidělím každé z našich tří družin jedno území a každá družina si v něm vynajde a připraví dvaatřicet různých úkolů. Například: Kolik veřejných svítlen je v Hlavsově uličce? Je v Karlově ulici poštovní schránka? Na domě č. 4 v Husově třídě je značka, kam až sahala voda při povodni roku 1897; zjistí, který den povodeň byla. Jak se-jmenoval barikádník, který padl v květnu 1945 na rohu Jalovcovy uličky? Jaká ozdoba visí nad vchodem domu č. 9 v Michalské ulici? A podobně.

Úkoly musejí družiny zvolit tak, aby bylo možné vypátrat odpovědi i za večerní tmy, protože na konci listopadu se stmívá už kolem sedmnácté hodiny a hra končí až v 18 hodin. Zásadně nedáváme úkoly z vnitřku domů, abychom se nedostávali do nepříjemností s jejich nájemníky.

Družina si svoje úkoly rozepíše na připravené rozmnožené tiskopisy nebo je napíše ručně či na psacím stroji a potom mi je až do začátku hry svěří do úschovy.

K tomu si ještě družina, zpravidla už hned při sepisování úkolů, vyhlédne ve svém území v něja-zaf/kém mimořádně zapadlém zákoutí místočko, pokud možno kryté pro případ deště, které jí bude sloužit při hře jako Hlavní stan. Ostatní družiny ho nesmějí při svém pátrání za žádnou cenu objevit, protože pro objevenou družinu by to znamenalo velkou ztrátu bodů, a pro tu, která ji objevila, naopak velký příděl bodů! Většinou zajde vedou-

HM

fátu. ffaa _.-/.

KOMU

(-ívk1

NA A ZHI TAKTO":

66

67

1

1

čí družiny, rozumný starší chlapec, do vyhlédnutého domu a poprosí správce nebo některého nájemníka z přízemí o svolení, aby si tam družina v neděli mohla někde za vraty nebo v průjezdu či na dvorečku udělat své sídlo po dobu hry. Vysvětlí, o jakou hru se jedná, který oddíl ji bude hrát, a slíbí, že budou všichni ukázněni. Někde v koutě na zemi že si na rozloženém archu balicího papíru nebo třeba na bedýnce složí své kabáty a tašky, vedoucí družiny tam bude mít svoje ležstlo ke hře - a to bude všechno. V Hlavním stanu bude někdo stále během hry, a nájemníci se tedy nemusejí bát, že by se jim něco ztratilo, zůstane-li dům otevřen.

Jednou z podmínek hry je, že se Hlavní stan během hry nesmí přemísťovat. Družina tam musí setrvat i tehdy, když se obává, anebo dokonce už bezpečně ví, že její Hlavní stan bude vypátrán.

Ve stanovený den ve 14 hodin se všechny tři družiny sejdou někde na málo frekventovaném místě, které není v herním území, ale je velmi blízko něj. Tam ode mne každý vedoucí družiny obdrží velkou obálku rozměru A4, ve které je několik obálek menších. V jedné z nich jsou hrací značky. To jsou malé trojúhelníčky nebo čtverečky z tuhého papíru a v té barvě, jakou má území družiny. Každý hráč si značku připevní špendlíkem na kabát, aby bylo hned na první pohled zřejmé, za které území hraje. Během hry si nikdo nesmí značku sundávat, ani šiji nesmí zakrývat šálou, ohnutím límce apod.

V jiné obálce je asi stovka papírových obdélníků, opět v barvě území - a to je

Náš oddíl

výkupné. Ve třetí obálce je pak dvaatřicet úkolů, které má družina vypátrat ve druhých dvou územích (v každém po šestnácti). Každý úkol je složený a přelepený a nesmí se rozbalit dřív, než ho hráč-vyzvědač dostane od svého rádce v hlavním stanu při startu do nepřátelského území.

Družiny se potom ze srazu rychle rozejdou do svých území, každá do svého Hlavního stanu. Tam si všichni hráči připevní na obleky viditelně své poznávací značky, vedoucí družiny rozdělí hráče na obranu a na vyzvědače pro první úkol, protože při dalších úkolech se obránci s vyzvědači pravidelně střídají, aby si zahráli na obou stranách, a při rychlé poradě si družina stanoví místa, kde budou hlídkovat obránci. Většinou to jsou místa pohraniční, na nárožích ulic, aby se cizí vyzvědač pokud možno nedostal příliš do hloubky jejich území a aby ho mohli zastavit

68

VYPFRMNÉ ÚKOLY

a ý . * 1 j Vr
~J /tut /tt*/ t&4>ítÁ*i

WPÁTMNČ HLAVNÍ STANY

sta/

SOUČET

LOŇSKÉ

mim

2ÍIENÍ

55

13

63

3.

m

ŽWTÉ

50

0

38

88

1.

ČERVENÉ

0

ZB

70

Z.

m

a zneškodnit dotykem hned na jeho okraji, kam se z taktických důvodů žádné úkoly neumísťují. Obránci se tam hned rozejdou.

Přesně ve 14.30 obdrží všichni vyzvědači po jednom zalepeném úkolu. Rozlepí ho, aby věděli, na kterém cizím území a kde úkol je a jak zní. A pak už se všemožně snaží dostat se do cizího území, oklamat cizí obranu, prokličkovat skrze ni dovnitř území, kde už tolik obránců nikdy není, a tam objevit tu správnou uličku a splnit úkol.

Když je vyzvědač dopaden v cizím území, ať už tamní obranou či tamním vyzvědačem, vykoupí se jedním z papírových obdélníků, které dostal před startem ve svém Hlavním stanu.

69

U sebe jich má pořád několik. Dopadením se rozumí dotyk, plácnutí. Dopadený dá výkupné domácímu hráči bez výmluv a ihned opustí cizí území nejkratší cestou na vlastní území. Obrana hc tam ostatně sama ochotně dovede, aby náhodou ještě někde nezahlédl nesplněný úkol. Jinak hrajeme sportovně, ukázněně, ! čestně, jako při všech našich oddílových hrách, a tak se prakticky vylučují nějaká velká nedorozumění a rozepře.

Při hře nesmí nikdo používat převleky, maskování, motorová vozidla, ani nemůže získávat informace od různých osob, které k oddílu nepatří, zejména od místní mládeže, která naši hru většinou se zájmem sleduje.

Vyzvědač, který se půl hodiny marně pokouší dostat k místu kde má úkol vypátrat, protože ho tam bdělá obrana prostě nepusťte, ti, anebo kterého třikrát chytili a vrátili na jeho území, se už počtvrté o proniknutí nepokouší. Vratí se do svého Hlavního stanu, kde předá nesplněný úkol vedoucímu, a pak vystřídá některého domácího obránce. Většinou se domluvíme na tom, že každý hráč bude vyzvědačem pro jeden úkol a po svém návratu, ať úspěšném či neúspěšném, vystřídá někoho z obrany. Střídání řídí rádce družiny ze svého Hlavního stanu.

Co se děje s vráceným nevyřešeným úkolem? Vedoucí družiny ho může svěřit vyzvědači jinému, rychlejšímu a schopnějšímu, nebo ho ponechá až na pozdější

Náš oddíl

dobu, až bude šero, nebo dokonce tma a obrana v cizím území už nebude tak bdělá jako nyní začátku hry.

Potkají-li se dva cizí vyzvědači na třetím území, kde žádný z nich není doma, nepronásledují se, ale každý z nich jde za svým úkolem, aniž by se vzájemně nějak rušili.

Kromě úkolu, který si vyzvědač nese na lístku do cizího území (vždy má jenom jeden), má ještě jeden mimořádný úkol, o kterém všichni hráči vědí už od začátku hry: Během pátrání po úkolech se pokusí objevit Hlavní stany obou cizích území! Je to úkol nesmírně obtížný, a proto ho také vysoce bodově hodnotíme. Nejčastěji se to podaří vyzvědači, který nepozorovaně sleduje nějakého domácího hráče-vyzvědače, vracejícího se do svého Hlavního stanu s vypátraným úkolem. Někdy zase objeví cizího místního hráče, jak vychází z některého domu ve svém území, a má jasno. Není to ovšem ani zdaleka tak snadné, jak to vypadá! Hráči vklouzávají do domu se svým Hlavním stanem a vycházejí z něj velmi obezřele. Nenápadně se rozhlíží na

70

HRA WIZVĚDAČI

všechny strany, nebrousí-li tu někde cizí vyzvědač, vykukují škvírou mezi vraty, než se odváží vykročit z domu do ulice -a cizí vyzvědač při svém úzkostném běhu nemá zase moc času na příliš bedlivé pozorování nějakých dveří v nějakém domě. Přesně v 18 hodin hra končí. V tu chvíli musejí všichni vyzvědači ihned opustit cizí území, i když ještě nevypátrali úkol, a spěchají do svého Hlavního stanu. Cestou už nesmějí po nedokončeném úkolu pátrat. Obrany se stahují ze svých stanovišť v 18.05. (Před hrou je nutné seřadit si hodinky.)

V Hlavních stanech spočítají vedoucí družin ukořistěná cizí výkupná, která sem domácí hráči během hry přinesli, srovnají splněné úkoly podle čísel a v 18.30 už musí být celá družina zpátky na místě, kde jsme měli před zahájením hry sraz. Jedna družina po druhé se mnou zkontroluje správnost vyřešených úkolů. Kontrola je poměrně rychlá, protože mám správná řešení všech úkolů napsaná a srovnaná podle čísel. Dále mi družiny odevzdají ukořistěná výkupná, a pokud ji znají, písemně mi nahlásí přesnou adresu vypátraného cizího Hlavního stanu. Hned spočítáme a do připraveného nalinkovaného listu z kroniky zapíšeme dosažené body. Boduje se takto: Za ukořistěné cizí výkupné jeden bod, za správně vypátraný úkol pět bodů, za částečně vypátraný jen dva až tři body, za objevený cizí Hlavní stan patnáct bodů.

Výsledky oznámíme ještě na místě během necelé půlhodiny,

71

družiny mi vrátí veškerý materiál ke hře (plánky, značky, zbylá výkupná, obálky), podnik se oznámkuje a kolem sedmé hodiny večer se rozejdeme domů.

Pamětní lístečky

Jak už jste si přečetli, máme u nás v oddíle každou neděli nějaký podnik. Když je jen trochu hezky, bez ohledu na roční dobu se vypravíme ven za město. Za špatného počasí jsme v klubovně, kde hrajeme hry, soutěžíme, závodíme na body i o rublo-ny na nákup oddílových nálepek, nebo cvičíme a hrajeme hry v tělocvičně blízke školy. A máme ještě různé dobrodružné vzrušující hry po městě, ty zejména za tajemných zešeřelých podzimních nedělí.

Ale ať děláme, co děláme, ke každému nedělnímu podniku vydáváme Pamětní lísteček. Je to papírek rozměru 6,5 x 3,5 cm, na kterém je nakreslený nějaký symbol podniku, dále je na něm samozřejmě datum, číslo a název podniku (číslováme od září až do konce školního roku), případně cíl cesty.

Lístečky jsou pěkně různobarevné a na každý podnik je vyrábí jiný chlapec, samozřejmě za body do Desítky! Udělá jich tolik, kolik je v oddíle chlapců, a rozdává je všem, aby šije mohli nalepit do Pracovního sešitu ke svému deníkovému zápisu. Lísteček ale dostane i ten, kdo na podniku nebyl, aby měl úplnou sbírku. Jeden z chlapců určuje, kdo bude kdy který lísteček kreslit, a dozírá na to, aby byly opravdu včas hotové a rozdané. Do výroby lístečků ale samozřejmě nikoho nenutí.

Pamětní lístečky kreslíme na slabší papír, aby se daly dobře nalepit do Pracovního sešitu a zbytečně ho nenadouvaly.

Hledáme podzimní plody

Je to jedna z drobných déle trvajících soutěží, kterými zpestřujeme svou celoroční pravidelnou činnost. Vyhlašujeme ji obvykle koncem září a trvá zhruba pět až šest týdnů.

Každý člen oddílu má nasbírat buď při nedělních výpravách, nebo i soukromě někde v parku či na zahradě dvacet různých

72

plodů keřů a stromů, rostoucích ve volné přírodě. Čím neobvyklejší a vzácnější plody to budou, tím lépe, protože je při konečném zhodnocení sbírek rozdělíme do

Náš oddíl

pěti obodovaných skupin podle toho, jak běžně se vyskytují v přírodě, od jednoho do pěti bodů.

Během podzimních výprav chlapci nechodí slepě a bezmyšlenkovitě kolem stromů a keřů, ale prolézají kdejaké houští, křoví, lesík, aby do své soutěžní sbírky objevili plody co nejvzácnější, lidskému zraku ukryté a nepovšimnuto. Nikdo se před ostatními nechlubí svými nálezy, protože by tím mohl upozornit ostatní na naleziště, a tak by svůj nález vzácného a neobvyklého plodu sám znehodnotil. Do bodových skupin plody rozdělujeme až po předložení sbírek ne podle jejich skutečného výskytu v přírodě, ale podle toho, kolikrát se plod objeví v chlapeckých sbírkách.

Každý soutěžící člen oddílu může získat ještě další body navíc, když prokáže znalost stromů a keřů, ze kterých plody pocházejí. Nemáte-li v oddíle odborníka (kytičkáře), mohou chlapci prokázat jména plodů pomocí přírodopisného atlasu či klíče.

Celá soutěž pěkně doplňuje naši podzimní činnost, ale záro-

73

ven i povzbuzuje hochy k všímavosti vůči přírodě a dává jim možnost proniknout trochu do jejích zázraků, krás a tajů.

Když padají žaludy...

S podzimními plody se dá hrát spousta drobných hříček. To jsme kdysi na podzim kráčeli dubovými lesy, kde byla spousta spadáných žaludů, některé až překvapivě veliké. Pořád mi vrtalo hlavou, co si s tím žaludovým nadělením počít, jak ho zapráh-nout do programu naší výpravy. Žaludy byly krásné, lesklé, čerstvé, až se na ně srdce smálo, ale co by se s nimi tady a teď dalo dělat? Napadlo mě to až po delším přemýšlení.

Zastavili jsme se, chlapci si sundali torny a já jsem vydal tyto pokyny: »Za prvé, kdo máte hodinky, sundejte je a uložte na chvíli do torny! Za druhé, každá z našich tří družin se rozdělí na dvě zhruba stejně schopné a početně silné hlídky, takže bude závodit celkem šest hlídek!«

Nikdo nevěděl, co se bude dít, ale všichni už s určitostí očekávali nějaký závod či hru. Když byly hodinky v tornách a družiny se rozdělily, pokračoval jsem:

»Nastoupíte k závodu, který má tři části. Jeho výsledky se budou družinám počítat do celo-měsíčního bodování. A teď už dávejte pozor:

Všechny hlídky současně se rozběhnou do lesa a každá přinese přesně odpočítanou stovku žaludů, ale pokud možno co největších, protože první ze tří úkolů závodu je, aby přinesená stovka žaludů vážila co nejvíc. Druhým úkolem je, abyste sem svou stovku žaludů donesli přesně za třicet minut od startu. Čas si musíte sami odhadnout, hodinky s sebou nemáte!«

»A co bude ten třetí úkol?« ptali se chlapci a po očku už se přitom rozhlíželi, jestli někde nablízku neleží nějaký mimořádně velký žalud. Nuže, třetím úkolem bylo odhadnout co nejpřesněji váhu žaludů, které hlídka přinesla!

Po povelu »rozchod« se všech šest hlídek rozběhlo se sáčky do lesa hledat stovku největších a nejtěžších žaludů. Kalíšky se do váhy nepočítaly a hlídky je musely odloupnout, když je u žaludů našly.

Hlídka se samozřejmě nevrátila všechny najednou - každá měla svůj odhad třiceti minut poněkud jiný. Zapsal jsem jim čas příchodu přesně na minuty a vteřiny podle svých hodiněk záro-

veň s jejich odhadem váhy. Lístek s údaji jsem vložil do sáčku, v němž mi hlídka žaludy odevzdala, a uložil jsem ho do své torny.

Jak dopadly hlídky ve svém odhadu času, to jsem jim hned všem po závodu oznámil. Ale která z nich vyhrála v největší váze žaludů a v jejím odhadu, už jsem jim oznámit nemohl, neměl jsem přece s sebou žádné váhy! A tak musely hlídky počkat na výsledky až do svých družinových schůzek, na které jsem jim poslal výsledky v Dodatcích. Při bodování závodu jsem postupoval takto:

Každý ze tří úkolů jsem hodnotil zvlášť: nejúspěšnější hlídka v něm obdržela šest bodů, každá další za ní vždy o jeden bod méně. Každé hlídce jsem pak její získané body ze všech tří úkolů sečetl.

Protože každá družina měla dvě hlídky, sečetl jsem nakonec body obou hlídek a teprve tento součet jsem převedl podle platných norem do celoměsíčního bodování: vítězná družina (Žlutá, protože její obě hlídky získaly dohromady v závodech největší bodů - 25) obdržela šest bodů, druhá (Modrá s 21 »žaludovými« body) dostala čtyři body, třetí (Zelená se součtem 17) obdržela dva body. Proč jsem závod hodnotil 6-4-2a ne 3-2-1? Protože jsem ho vzhledem k jeho složitosti, náročnosti a trojdíl-nosti uznal za závod významný.

Až začnou na podzim padat žaludy nebo kaštiny, zkuste si také uspořádat takový závod. Budete-li sbírat kaštiny místo žaludů, měli byste zmenšit počet sbíraných plodů ze stovky na padesát či šedesát, aby chudák vedoucí nenesl domů příliš velký náklad!

Náš oddíl

Krásu podzimu do třetice

Když začíná opadávat ze stromů a keřů listí, objevuje se v měsíčním bodování každoročně se opakující »bodovací mimo-řádnost«: Najdi ve volné přírodě alespoň pět spadanych listů, pokud možno krásně zbarvených, nalep je na starou kreslicí čtvrtku rozměru A4 a přines!

Bodujeme od jednoho do tří bodů - a většina chlapců do uzávěrky měsíčního bodování svou kořist podzimní barevné krásy přinese. Jen málokdo si nechá ujít příležitost vydělat si další body.

74

75

I tahle drobná akce má za účel přimět chlapce k zájmu o přírodu. Kdybychom ji nevymysleli, nebo kdyby se nebodovala, někteří chlapci by si barev podzimu ani nevšimli. Takhle ale i tvrdošíjného nevšímavce přinutíme alespoň trochu se jimi zabývat.

Tajná činnost družin

Sotva se v září znovu rozjede oddílový život, každá družina začne přemýšlet o námětu pro svou Tajnou činnost, samozřejmě vedle svých starostí s bodováním, s Místrem uzlování, se sbírkou podzimních plodů či s přípravou úkolů pro

Vyzvědače. Co to je, Tajná činnost, psaná s velkým písmenem na začátku? Je to práce na něčem, zpravidla na nějakém výrobku, o kterém se družina domnívá, že by ho oddíl mohl velmi dobře upotřebit, ať už v klubovně, nebo při nedělních výpravách a na táboře.

Někdy je dost obtížné takový výrobek vůbec jen vymyslet, natož pak ho ještě vyrobit, a to dokonce tajně, aby ostatní družiny do poslední chvíle nevěděly, o co jde. A aby to bylo co největší překvapení na Vánoční nadílce, kde se Tajná činnost družin slavnostně odhaluje, předvádí, hodnotí a předává oddílu jako vánoční dar družiny.

Přestože naše družiny každoročně plní tento úkol velmi čestně a ačkoliv se každým rokem zmenšuje možnost dobrých a vhodných námětů, družiny vždy znovu a znovu vymyslí něco pěkného a potřebného! Tak například o minulé Vánoční nadílce jedna z družin věnovala oddílu vlastnoručně zhotovenou hoblovanou skříňku na nejpotřebnější nářadí s mnoha přepážkami, poličkami a věšáčky na zavěšení drobností a na různé velikosti hřebíků, šroubků atd. Až dosud jsme měli nářadí v klubovně uklizené dost nepřehledně v několika bednách a zásuvkách.

Zelená družina sestavila a vyrobila složitou stolní hru Hurrá na tábor, která nám pak na táboře zpříjemnila mnohou deštivou hodinu a kterou hrají hoši s obrovským nadšením i v klubovně. Modrá družina udělala bytelný koš na papíry, když už byl starý proutěný v troskách. A můžu jmenovat další náměty Tajných činností z předcházejících roků: Báječné křeslo v indiánském stylu pro toho, kdo vede v klubovně schůzku. Sepsání

76

všech našich oddílových pravidel, zvyklostí, Nepsaných zákonů a celého průběhu oddílové činnosti do pěkné knížky, kterou teď dáváme číst nováčkům, aby se co nejrychleji seznámili se vším, co v oddíle máme. (Dali jsme jí název Nováčkova stezka.) Vyšitá olympijská vlajka pro táborové olympiády. Stojany ke skoku vysokému. Táborové bedny přestavěné na praktické skřínky s policemi, aby se daly na táboře využít pro skladování běžných potravin. Pracovní stůl pro naši dílničku včetně malého svěráku. Umělý táborový oheň, přenosný, s připojením na síť, pro večerní černé hodinky v klubovně. Propagační album fotografií z našich výprav a táborů, které může kolovat po rodičích.

Každá družina se snaží, aby byl její výrobek nejen důkladný, ale i použitelný, a vždy se předpokládá, že se výroby a shánění materiálu účastní každý člen družiny! Nikdy by to neměla být záležitost jednoho či dvou nejpilnějších členů. Solí celé akce je podmínka, že žádná družina nesmí nikomu napřed prozradit, co vyrábí, ale naopak se má snažit získat informace o tom, co vyrábějí ostatní družiny. Přitom se vždy zažije spousta zajímavých a veselých příhod. Díky nim je tajná činnost ještě zajímavější a podstatně přispívá k barvitosti celého našeho oddílového života.

Řekl jsem, že družina nesmí nikomu napřed říci, na čem pracuje. Ale jeden další člověk to přece jen musí vědět, a to dokonce dřív, než družina se svou Tajnou činností vůbec začne - a tím je vedoucí oddílu! Proč ale? Cožpak on se nechce dát překvapit? Chtěl by! Jistě by chtěl! Co bych za to dal, kdybych o Vánoční nadílce seděl napjatý a zvědavý, co se skrývá v balících, krabicích či jiných, někdy i obrovských zavazadlech, které družiny do klubovny dopravily. Ale zkušenost mě přiměla k tomu, že se přece jen raději zřeknu ohromujícího okamžiku překvapení a chci po družinách, aby mi své náměty Tajné činnosti řekly předem.

Už se totiž několikrát stalo, že dvě družiny nezávisle na sobě pracovaly na

Náš oddíl

stejně nebo skoro stejné věci! Co potom s tím druhým, většinou už zbytečným výrobkem? Nebo si některá družina umíní vyrábět věc, o které vím, že by se nám nehodila a v klubovně by jen zbytečně překážela. Nebo chce vyrábět věc příliš složitou a nákladnou, na kterou by nestačila ani schopnostmi, ani peněžními možnostmi. A proto je při Tajné činnosti pravidlem, že se vedoucí oddílu její námět dozví předem.

77

Ift

Samozřejmě ho ostatním družinám neprozradí. A má-li podobný námět ještě jiná družina, mlhavě jí naznačí, že se na něčem podobném už asi pracuje...

Legenda Ládi V.

K mnoha dávným zkazkám a vyprávěčkám, které se v našem oddíle udržují o starých událostech, o bývalých členech oddílu, dávno uplynulých táborech a jiných úsecích naší historie, patří i příběh Ládi V. Po pravdě řečeno je to jeden z nejbarvitějších a stále přetřásaných střípků naší minulosti, příběh průměrného obyčejného chlapce, který »přetvořil sám sebe« a zapsal se mimořádně čestně a živě do oddílové historie.

Děj tohoto příběhu je v kostce asi takový: Kdysi dávno, zarmoucený svými neúspěchy vedoucího-záčátečníka, jsem se vydal do předměstské čtvrti Prahy, která ležela na docela opačné straně města než naše klubovna. Utápěl jsem se v chmurných náladách, práce v oddíle se mi nedařila tak, jak jsem si představoval, a tak už jsem byl skoro rozhodnutý s oddílem navždy skončit. Moje cesta na opačný konec Prahy byla jakýmsi posledním pokusem vybědnout z oddílové mizérie.

Hledal jsem tam novou lepší a zdravější klubovnu, než byl náš mokrý uhelný sklep, který nikoho nepřitahoval, a doufal jsem, že bych tam mohl objevit a získat i nějaké nováčky, dychtivé a nadšené pro oddílovou činnost.

Měl jsem s sebou veliký luk a šípy. Na jednom z nezastavěných plácků jsem začal z luku střílet a brzo mě obklopil celý houf chlapců, kteří tu hráli hadrákem kopanou. Při hře po sobě nepěkně pokřikovali, rvali se, surověli, pak však hry nechali, ztichli - a já jim začal předvádět techniku lukostřelby.

Vyprávěl jsem jim přitom o našem oddíle, slovo dalo slovo a jeden z chlapců, Láda, se přihlásil do našeho oddílu. Obětavě pak jezdil přes celou Prahu do naší klubovny, vášnivě se zakousl do celé naší činnosti, a co víc: pod vlivem našeho prostředí odložil veškerou svou klukovskou hrubost a stal se celým svým vystupováním pro mnoho dalších chlapců vzorem. Pak dokonce získal ve své čtvrti pro oddíl, který tehdy skomíral na nedostatek členstva, ještě početnou partu kamarádů, z nichž vznikla nová družina. A mně dodal nevědomky takovou chuť do další

78

práce s oddílem, že všechny moje černé myšlenky na odchod natrvalo zmizely! Během mnoha dalších let chlapci dorůstali, starší odcházeli, nahrazovali je noví, dorostla a postupně odešla i Ládova družina a Láda sám se pak odstěhoval s rodiči z Prahy. Ale vzpomínka na něj, na jeho příchod k nám, na to, že mi dodal novou chuť do práce v poslední chvíli, a vše další kolem něj v oddíle zůstalo a v ústním podání se traduje dodnes.

Jednou za dva či tři roky jdeme po stopách jeho dávného příběhu s novými členy oddílu, kteří mají hlubší zájem o jeho minulost a jsou do něj tak zamilovaní, jako byl kdysi Láda V. Na tento dobrovolný a nebedovaný podnik se zpravidla vydáváme některý podzimní nebo časně jarní podvečer všedního dne.

To pak jdeme do čtvrti, kde Láda kdysi dávno jako chlapec bydlel, ukazují hochům dům, na jehož místě byla kdysi nezastavěná plocha, kde jsem ho poprvé uviděl, pak postojíme na nárožích a v zákoutích, kde jsme si kdysi plni radostných plánů umlouvali založení jeho nové družiny, projdeme ulicemi a plácky, kde bydleli její členové Štefka, Ruďa, Fanda, Špálík a jiní, vejдем na dvorek starobylého domu s konírnami, kde měla družina dočasně svou družinovou klubovničku, ve které se skoro každý den scházela. A na závěr naší cesty za historií oddílu přichází pak dojem nejsilnější: to když potichu vkročíme do chodby domu, kde Láda žil po několik let svého chlapeckého života.

Když se potom vracíme zpět do svých čtvrtí, mnozí účastníci naší cesty zatouží vyrovnat se Ládovi celým svým chováním i svou prací pro oddíl. A všem těm, kteří s námi nebyli, o cestě vyprávějí na družinovkách a na klubovním pátku.

A to je tedy příběh Ládi V., jeden z dalších barevných střípků naší tradice. Tvořte si ji i vy ve svých oddílech z různých příhod, i když samozřejmě docela jiných, než jsou ty naše. Vymýšlejte si je třeba i uměle, konstruuje, objevujte každou sebemenší příležitost, ze které by nějaký přitažlivý a barvitý příběh mohl vzniknout, aby vám pak po léta sloužil jako pomocník při udržování dobré úrovně oddílu.

Propleťte a prosyťte ovzduší oddílu tradicí! A znovu si umiň-te, že svůj oddíl

Náš oddíl

neopustíte ani nerozpustíte! To bude vaše velká služba těm, kteří přijdou do oddílu později se srdcem naplněným touhou něco pěkného a ušlechtilého v něm prožít!

79

Památne podniky

Všechny naše nedělní podniky jsou pěkné, hrajeme na nich spousty her, zažijeme mnoho veselých i napínavých pjjíbod, ale tu a tam přijde neděle, ve které se na výpravě stane něco mimořádného, neobvyklého, co se prostě vymyká normálnímu průměru.

Někdy třeba najdeme nové tábořiště, kde jsme ještě nikdy nebyli a které můžeme zařadit do seznamu našich míst, jindy je to nějaká neobvyklá událost, třeba těžká bouře, která nás zastihne někde v přírodě, nebo na nedělní besedu do klubovny přijde některý dávný člen oddílu a vypráví chlapcům své prožitky z minulých dob.

Všem takovým mimořádným podnikům říkáme památne. Automaticky za ně považujeme také všechny tábory a každou Jarní robinzonádu. Památne podniky mají v klubovně svou zvláštní vývěsku a každý z nich má na ní svůj proužek papíru o velikosti asi 4 x 15 cm. Na něm je v ozdobném záhlavíčku název, datum a místo podniku a potom jména všech jeho účastníků.

Když některý chlapec z oddílu odejde, třeba do jiného města na internát, či dokonce už na vojnu nebo protože ztratil o naši činnost zájem a prostě vystoupil, přeškrtneme na proužku papíru jeho jméno. A když tam zbydou už jen tři nepřeskrtnutá jména, sundáme proužek z vývěsky a nalepíme ho do kroniky s patřičným doprovodným textem. To se ale zpravidla stává až za několik let od onoho podniku.

Často visí na vývěsce tolik památných podniků, že se tam ani všechny nevejdou, a tak připichujeme nové přes starší. Nevadí nám, že ty starší nejsou vidět, hlavně že tam jsou. Občas uděláme jejich prověrku, abychom zjistili, která jména je třeba škrtnout.

Památne podniky a vývěska s nimi jsou další ze zvláštností našeho oddílu, které nám ho dělají ještě milejším a pomáhají nám v něm utvářet a udržovat přátelské prostředí.

Vánoční nadílka

Vánoční nadílka v našem oddíle není jen nějaké bezvýznamné rozdávání včera nakvap koupených drobných dárků, jak to známe z tuctových mikulášských a vánočních nadílek různých

80

školních tříd, všelijakých institucí i oddílů. Naše nadílka je nejen náš tradiční podnik, ale i hluboce citová záležitost.

Je to akce, která dokáže zaměstnat mysl všech členů oddílu už celé týdny napřed. Složitě přípravy na ni se důstojně řadí k ostatnímu oddílovému dění během podzimu. Není to jen práce na Tajné činnosti, kterou mají družiny na nadílce předvést a věnovat oddílu, ale je to i výroba vánočních ozdob na stromek, příprava a výroba dárků pro všechny členy oddílu, rozesílání pozvánek pro bývalé členy, vánoční úprava klubovny, nákup stromku a jeho strojení a mnoho dalších podobných činností.

O vánoční nadílce chlapci hovoří jako o »nejkrásnějším podniku zimy« a taky se nám ještě nestalo, aby jí dal někdo při známkování dvojku, nebo dokonce trojku.

Vánoční nadílku máme odjakživa vždy v neděli před Štědrým dnem. Její příprava vrcholí dva dny předtím na klubovním pátku, který nese vžitý název Předvánoční pátek. Tehdy dokončujeme úpravu vánočního stromku, vždy toho největšího a nejmohutnějšího, jaký se jen dá koupit a do klubovny postavit, a dozdobuje-me klubovnu jehličnatými snílkami, vatou a blýskavými proužky.

V pátek dopraví družiny do klubovny pečlivě zabalené výsledky své Tajné činnosti, tak aby je nikdo do poslední chvíle neviděl a nepoznal. Ve zbylém čase lepíme barevné řetězy, připravujeme několik prázdných táborových beden na dárky a dbáme na to, aby celá klubovna voněla jehličím a purpurou.

V neděli přicházejí první chlapci v krojích do klubovny už po obědě a všichni nasypou své dárky do připravených beden. Jsme zvyklí dávat dárky každý každému. A protože je nás v oddíle vždy asi třicet, sejde se tu nejméně 900 dáreků, ale často i víc, protože někteří hoši dávají dva i tři dárky.

Dářečky jsou leckdy velmi pěkné: ručně dělané zálesácké notýsky, knížky, vyřezávané odznaky posledního tábora, fotografie z výprav a táborů a albumky na ně, kalendáříky, všelijaké hříčky a mnoho jiných věcí. Všichni samozřejmě dárky připravují už dlouhou dobu napřed, třeba i několik měsíců.

Přesně v patnáct hodin slavnostně zahájím vánoční nadílku proslovem, seznámím nováčky s bývalými členy oddílu, kteří přišli jako hosté, a pak společně hovoříme o oddíle, o chlapcích v něm, o přátelství a věrnosti oddílu a

Náš oddíl

domlouváme si, co všechno podnikneme o vánočních prázdninách. Nezapomeneme také vyřídit běžné oddílové věci, kterých je vždycky dost,

81

,í

a slavnostně udělíme oddílové stupně.

Mezitím se začne šerit, a tak rozsvítíme svíčky a prskavky na stromku a do praskotu ohně v kamnech zazní první tklivé tóny naší starodávne oddílové vánoční písně, nahrané na pštaré gramofonové desce (je to Schumannovo Snění). Tahle historická deska nám už více než čtyřicet let slouží ke stejnému účelu a během těch let ji slyšely stovky dnes už dávno dospělých hochů, mezi nimi i Lada V. a jeho družina. Mnoho nezasvěcených lidí nám už chtělo koupit novou desku, neopotřebovanou a snad i lépe nahranou, ale to by pak nebyla ta naše deska, kterou u nás slyšelo tolik hochů!

Po vánoční písni si při kytáře zazpíváme několik koled a pak přejdeme k vážnějším oddílovým písničkám. Každá z nich má pro nás nějaký význam, a tak rozezvučí v mysli celé záplavy vzpomínek na společně prožité výpravy a tábory. Potom přijde na řadu první zlatý hřeb nadílky: družiny předvedou svou Tajnou činnost! To je vždy údivu a upřímné chvály! Chvilí se nad výrobky debatuje, zjišťujeme, jestli některá družina vypátrala, co vyrobily ostatní dvě družiny, a přitom se smějeme příhodám, které to pátrání provázely. Nálada v klubovně se změní, už není zdaleka tak vánočně tklivá a snívá.

Druhým a posledním zlatým hřebem je rozdávání dárků. Dva nebo tři dobrovolníci je vybírají z přetékajících beden a podle jmen na obalech je roznášejí po klubovně. Zapisovač zaznamenává do předem nalinkovaného archu, kolik který člen dostal dárků.

Mimořádné, neobvyklé dary se předvádějí celému oddílu, aby je všichni viděli. Rozdávání trvá vždy dvě tři hodiny a zpestřujeme si je požíváním pečiva a cukroví, které zpravidla oddílovému lidu přinášejí naši bývalí členové jako dar oddílu.

Vánoční nadílka končí kolem dvacáté hodiny většinou jen formálním známkováním, při kterém nikdo nedá horší známku než jedničku. Svíčky na stromku pohasínají a my se rozcítíme domů.

Oznamovatel a třináct tužek

Všechny naše trvalejší vývěsky, například Bodování, Desítka, Oddílové stupně či Žebříček, jsou připevněné na deskách z pěkného červeného modřínového dřeva, které jsou o trochu větší

82

než A4. Když je někdy na družinovkách nebo na klubovních pátcích potřebujeme u stolu, prostě je sundáme i s deskou ze stěny a položíme na stůl.

Všem těmto vývěskovým deskám vévodí veliký oznamovatel., na který připichujeme různé vývěsky s většinou krátkodobou platností. K tomuto oznamovateli vede první cesta každého člena oddílu hned po příchodu do klubovny, aby si na něm přečetl nejnovější drobné zprávy a Pátečního oznamovatele, o kterém se dočtete dál. Oznamovatel je vyroben z velké hobry, a když je dobře uspořádaný, přispívá k pěknému vzhledu klubovny. Na jeho horním okraji je vodorovné prkénko a na něm stojí model tábora. Jsou tam stany s podsadami, táborový oheň a v pozadí v průseku mezi smrky vyřezanými z překližky vychází veliký žlutý měsíc z průsvitného papíru. Do stanů, ohniště a měsíce jsme vmontovali malé žárovíčky, které jsme přes transformátorek zapojili do sítě. Když v klubovně zhasneme a rozsvítíme oznamovatel, stany, oheň a měsíc působí kouzelným dojmem. Však se taky řada návštěvníků naší klubovny rozhodla pořídit si podobný oznamovatel i u nich.

Na našem oznamovateli každého upoutá ještě něco mimořád-

83

ného: na jeho dolním okraji je totiž třináct háčků a na nich visí na tenkých provázcích třináct pěkně ořezaných tužek, které jsou připraveny posloužit těm, kdo si své psací potřeby zapomněli doma a teď nemají na schůzce čím psát. Za zapornanoutou tužku ztratí sice drahocenný bod, protože patří do povinné výzbroje na družinovku, ale můžou si aspoň poznamenat to, co potřebují, nebo se třeba zúčastnit závodu na body.

Kromě pomoci zapomnětlivcům slouží našich třináct tužek mimoděk i jako ukazatel současné oddílové úrovně: když jsou pořád pěkně ořezané a žádná nechybí, je to doklad toho, že členstvo je pořádné, nosí si na schůzky vlastní písátka, a když někdy tužku z oznamovatele přece jen použije, dá ji zase v pořádku nazpět.

Jsou-li ale tužky věčně ulámané a ty chybějící najdeme někde pod stoly nebo se vynoří při zametání zpod skříní, znamená to, že úroveň oddílu přechodně poklesla, nějak se kazí, čili, jak u nás říkáme, »oddílová křivka jde dolů«!

Sami sobě

Náš oddíl

Sami sobě je další z našich tradičních oddílových podniků, které každoročně opakujeme - a většinou vždy s úspěchem.

Tenhle podnik si necháváme na údobí sychravého podzimního počasí nebo na rozblácené předjaří, kdy už není sníh, ale zase ještě není takové sucho, aby se dalo jít ven. Je to podnik ryze klubovní. Každá družina má za úkol připravit pro ostatní družiny co nejvíc pěkných výstupů, ať už vážných, nebo veselých, ale hlavně s dobrou úrovní. S něčím podřadným se nespokojíme!

Nemusejí to být jen výstupy divadelního rázu. Někdo třeba zahraje na hudební nástroj nebo přečte nějaký zajímavý článek, připraví kvíz či předvede kouzelnické triky, jiný přinese novou, třeba i vymyšlenou hru a na ukázkou ji zahraje s celým oddílem nebo aspoň se svou družinou. Vynalézavosti se meze nekladou, a čím originálnější příspěvek někdo přinese, tím víc proslaví sebe i svou družinu.

Vzpomínám si na několik takových výstupů, které chlapci předvedli v minulých letech na akci Sami sobě: kdosi přinesl gramodesku s hlasy ptáků, tři hoši zahráli na stejně laděné foukací harmoniky báječnou písničku a jednou některá družina

vyhlásila loterii o různě sehnané drobné předměty, přičemž losy mohli ostatní chlapci získat za dobře vyluštěnou morseovku nebo třeba za správné odpovědi ze zdravotvědy.

Jiná družina byla mistrem v dramatizování pohádek ve formě grotesky, a tak se diváci mohli ubrečet smíchy, když známí legračníci předváděli karkulku, babičku a vlka. Jednou kdosi přišel s různými slovními hříčkami a tajenkami, které mohli diváci luštit. Žlutá družina uspořádala soutěž v rozsvícení svíčky levou rukou. Na podnikcích Sami sobě už se objevily stínové obrázky, filmy z tábora, čtení legrací z družinové kroniky, ukázky zápasnických chvatů, žonglérské kousky i učení nových písniček. A pořád a pořád přicházejí nové nápady a noví chlapci přinášejí další a další...

Nepsané pravidlo říká, že každý člen oddílu něčím do programu přispěje, i když třeba jen v hromadném čísle. Nikdo nesmí být pouhým divákem! Člen jedné družiny si samozřejmě může pozvat na pomoc hocha z jiné družiny, možné je všechno. Úspěch podniku Sami sobě je nade vše!

Modrý život

Modrý život znamená třicet dní vzorného života s užitečnými návyky. Je to akce, kterou můžeme zařadit do libovolného měsíce, pouze dbáme na to, aby to nebyl měsíc plný svátků, prázdnin a školního volna.

Jak tato akce vznikla? Kdysi jsem napsal knížku Přístav volá, ve které si jeden obyčejný chlapec ve snaze napodobit svůj vzor, obdivuhodného kamaráda, pořídí sešit s modrými deskami a začne si do něj každý den zapisovat, jak plní osm zákonů »nového, lepšího čili Modrého života«. Celé generace čtenářů se pokoušely a pokoušejí hrdinu knížky napodobovat a také u nás v oddíle vypisujeme jednou ročně měsíc Modrého života.

Hoši si do svých Pracovních sešitů nalinkují stránku, do které si pak každý večer modře vybarvují ta z osmi okének, která poctivě splnili. Nesplněná okénka vybarvují žlutě, nebo je nechají bílá. Okénka nesplnitelná, například škola za sobotu a neděli, kdy není vyučování, si všichni vyplní ležatým křížkem.

Podmínky Modrého života pro každého člena našeho oddílu jsou: 1. Ráno aspoň deset minut cvičí. 2. Umyje se do pasu stu-

84

85

3

děnou vodou, aby se otužoval. 3. Ráno a večer si ^čistí zuby. 4. Doma dobře vychází s rodiči a se sourozenci, rodiče jsou s ním spokojeni. 5. Ve škole i doma si splnil všechny své školní povinnosti, nedostal žádnou čtyřku či pětku ani poznámku. Nezapomněl si žádný úkol ani školní pomůcky. 6. Za celý den; nepřenesl ani jedno hrubé nebo neslušné slovo, či dokonce^ nadávku. 7. vykonal alespoň jeden, i když třeba jen nepatrný dobrý skutek. 8. Podařilo se mu zažít něco příjemného, získal například pochvalu nebo výbornou známku ve škole, přečetl si pěknou knížku, zhlédl dobrý film nebo si třeba koupil nějakou, užitečnou drobnost, která mu způsobila radost.

Na konci měsíce vyplňování Modrého života končí a hoši předloží své záznamy k obodování. Nehodnotíme přitom počet splněných okének, ale pouze fakt, že si člen oddílu záznamy vedl a že je předložil ke kontrole, takže všichni dostanou stejný počet bodů.

A jaký je účel této akce? Posílit dobré návyky, naučit se potřebné věci pravidelně zaznamenávat - a navíc Modrý život užitečně obohatí oddílovou činnost.

Napříč městem

Náš oddíl

Někdy koncem ledna nebo v únoru, kdy se kraj kolem města topí v silné oblevě, ale ve městě je poměrně sucho, přijde na řadu náš odpolední nedělní podnik Napříč městem.

Družiny se už na klubovním pátku rozdělí na dvě hlídky, j. pokud možno stejně silné početně i svými schopnostmi. V nedě-1 li pak máme sraz ve 14.00 hodin na malém tichém Anenském náměstíčku na Starém Městě.

Hlídky tam dostanou první společný úkol: »Někde tady je dům, ve kterém žil jistý český novinář. Poznáte ho podle pamětní desky, která je na něm zasazena. Najděte dům, opište text z desky a přineste ho sem! Ke startu připravit, pozor, teď!«

Hlídky se rozbíhají každá na jinou stranu, protože nikdo z oddílu není odtud, a tak nikdo neví, kde dům hledat. (Úkoly \ jsou samozřejmě každý rok jiné.)

Některé hlídky pracují taktic-ky, nerozdeběhnou se bezhlavě všichni pohromadě jedním smě-í rem, ale každý člen klusá na jinou stranu. Úkol je o to těžší, že] hlídce stopneme její čas, 'až když je se splněným úkolem opět:

S/tutty

MŮJ MODRÝ ŽIVOT

M/MfCfa/

X

X

celá pohromadě. Proto si jednotlivé hlídky smlouvají různé signály, aby se mohly rychle svolat, jakmile někdo z nich úkol splní.

Závodí šest hlídek, a tak první z nich obdrží za správně vykonaný úkol šest bodů a každá další o jeden méně. Body jednotlivých hlídek si zaznamenávám do předem připravené nalinkované tabulky.

Nejrůznějších úkolů je během podniku deset až patnáct, a pořadí hlídek se tedy stále mění. Hlídka, která je po jednom úkolu na prvním místě, může klidně při nezdaru v dalších úkolech spadnout i na místo poslední, ale pak se třeba znovu probo-

86

87

juje výš. Body za nové úkoly se hned připočítávají k předchozím, a tak je tabulka s body stále středem pozornosti všech hlídek. Ostatně vždy po skončení dalšího úkolu všem přečtu nové pořadí hlídek.

Jaké mohou být další úkoly tohoto podniku? Je to třeba signalizace morseovkou nebo semaforem ze Smetanova nábřeží přes Vltavu na Kampu, kam se předem část hlídky odebrala. Na kempě hlídky měří nebo odhadují výšku obruby zdi Karlova mostu od dlažby ulice, která vede pod jeho obloukem. Hlídky pracují na tomto úkolu současně a hodnotí se rychlost i správnost (výšku jsem si samozřejmě předem zjistil). Potom hlídky přehazují pod obloukem mostu deset papírových míčků přes Čertovku (rameno Vltavy). Míček, který někdo nechytí přímo do ruky a který spadl na zem, nebo dokonce do vody, se nepočítá!

Když seběhneme z mostu po trojnásobně lomeném schodišti na Kampu a jsme už dostatečně daleko, takže na schodiště není vidět, dostanou hlídky za úkol napsat, kolik schodů tam bylo. Nikdo se nesmí vracet a schody počítat. Během tříminutového limitu se hlídky poradí a svůj nejlepší odhad napíší na lístek papíru.

Na Dražického náměstí stojí špalíček starodávných domků, který může každá hlídka štafetově oběhnout. Měříme přitom čas a výsledek v bodech zaneseme do tabulky. Jedním z dalších úkolů může být třeba tohle: »Vidíte tam na konci ulice červenou tabuli s mnohařádkovým textem? Z každé hlídky k ní poběží vždy jeden člen, zapamatuje si co nejvíc textu, ale zapsat si ho může až tady na startu. Po něm běží další člen, a čím dříve mi hlídka odevzdá čitelně napsaný celý a správný text, tím lépe se umístí a získá víc bodů.«

Z můstku nad Čertovkou se každá hlídka snaží hrníčkem přivázaným na provázku vylovit z vody míček, který si sama hodila kousek proti proudu a který sem teď zvolna doplouvá po hladině. Uplave-li jí pod můstek, přeběhne hlídka na druhou stranu, a třeba se jí ho ještě podaří vylovit! Když se jí to nepovede a míček uplave, vliodí si do vody další. Limit pro výlov míčku je 10 minut. Hlídka, která míček vůbec nevyloví, dostane pro útěchu jeden bod za snahu. Závodí všechny hlídky společně, protože můstek je dostatečně dlouhý, aby se k jeho zábradlí vešly všechny.

Jako další úkol se všichni pokusí namalovat sochu Bruncvíka

88

H/ffíl mlsjím

Náš oddíl

1.
 XtMí-
 li
 zrní
 Iwtí n
 i \$LÁ/ ,ltém/ jtrtnlú/
 40.
 UM
 AS
 M f
 U
 W
 30 l
 'i
 to
 i
 M
 S
 M
 a,
 ni.
 A
 5
 i
 vf
 tí
 4
 M
 tí
 i
 It
 JO
 W f
 ko f
 U <t
 to
 kl l
 M
 a
 ÍV.
 * f
 M
 i
 M
 L
 M
 h
 it
 to S
 W
 ko
 Ji
 ki
 r
 u.
 A í
 6
 JO
 f
 hf
 as
 W
 89

na štíhlém vysokém sloupku. Limit je pět minut. Zatímco dva moji pomocníci rozdělují výkresy do pěti skupin podle toho, jak jsou dobře provedené, my ostatní pokračujeme v cestě za dalšími úkoly. Boduje se tak, že nejlepší výkresy obdrží pět bodů a každá horší skupina o jeden méně. Nakonec se tyto body jednotlivců sečtou v každé hlídce a vydělí se počtem jejích členů. Hlídka s

Náš oddíl

nejlepším průměrem pak dostane do tabulky obvyklých šest bodů a ostatní vždy o jeden méně.

V jednom malém opuštěném parrfku je větší čtvercový trávník, obehnaný ze všech čtyř stran liduprázdnými cestičkami. Hlídky obsadí všechny jeho čtyři rohy a přehazuje si papírový míček. Ten musí desetkrát obletět po celém jeho obvodu. Hází se z pevných met, a když si někdo musí doběhnout pro nechycený a zakutálený míček, ztratí hlídka drahocenný čas, který se jí měří a rozhodne o jejím umístění v tomto úkolu. Závodí každá hlídka zvlášť, aby nevznikl zmatek.

Na stejném místě můžeme dát ještě jeden úkol: jeden člen hlídky si zaváže oči a poslepu se pokusí dojít k plechovce, kterou jsme postavili na konec cestičky asi padesát metrů odtud. Aby co nejlépe držel směr, řídí ho z místa startu jeho hlídka voláním, protože doprovázet »slepce« po cestě není dovolené. Pro bodování opět rozhodují časy jednotlivých hlídek, a tak je možné získat od šesti do jednoho bodu bez ohledu na to, že se někdy časy liší jen minimálně.

Další úkoly už vypisovat nemusím, protože si určitě vymyslíte své vlastní podle terénu a okolností, za kterých budete závodit. Je ovšem nutné, abyste si předem celou trať prošli a vyhledali a připravili úkoly. Nespoléhejte na to, že se vám je podaří náhodně vymyslet až během podniku.

Do úkolů můžete přidat různé šifry, skládačky rozstříhaných textů a podobně.

Hlavní je, aby se členstvo nenudilo, aby se pohromadě pod dobrým vlivem kolektivu pocvičilo v pozornosti, přemýšlení, rychlosti, obratnosti i pohotovosti a aby hoši nelitovali, že raději nešli do kina! Nám se to ještě nikdy nestalo, i když se už několikrát ve známkování závodu objevila i trojka, ale to bylo většinou od hráče, kterému jeho hlídka vytýkala, že něco popletl nebo že kvůli němu skončila na posledním místě.

Tabulku s výsledky samozřejmě zařadíme do kroniky na věčnou paměť toho, jak podnik probíhal a jak se která hlídka činila. Ještě předtím ji však vložíme do Dodatku ve škatuli, aby si

90

výsledky mohli chlapci prohlédnout na družinových schůzkách a rokovat o nich.

Dlouhodobé hry

V době od několikadenní dubnové Jarní robinzonády žije celý náš oddíl dlouhodobou hrou. Je to zhruba čtyřicet až padesát obtížných, vzrušujících a velmi pracných úkolů, při jejichž řešení musejí členové oddílu rozdělení do šesti soupeřících hlídek vyvinout veškerou svou duševní i tělesnou schopnost, aby je úspěšně zvládli.

Některé z úkolů by možná jiní hoši a děvčata, zpohodlnělí nicneděláním či občasnými výlety bez programu, vůbec odmítli dělat, anebo by z nich byli bezradní a rozmrzelí. Ale chlapci z našeho oddílu se obtíží nelekají, naopak po nich touží a zdravá ctižádost je přenáší přes všechny nesnáze, které s sebou dlouhodobá hra přináší.

Silně tomu dopomáhá i ostré soutěžení mezi všemi šesti hlídkami, ve kterém jde každé hlídce o dobrou pověst schopných, obratných a chytrých chlapců. Kdyby se nesoutěžilo a body za jednotlivé úseky hry by se nesčítaly až do konce tábora, přestalo by se možná někomu do dalších úkolů chtít a na táboře by pak třeba dal přednost pohodlnému slunění na břehu řeky nebo bezmyšlenkovitému pinkání míče u volejbalové sítě, tak jak to na některých táborech bývá.

Během jednotlivých úseků hry nezápolí naše hlídka jenom o body. Na začátku každé dlouhodobé hry dostanou hlídky nějakou obsáhlou zprávu. Někdy je napsaná tajnou abecedou, jindy je úplně bez písmen a hlídka dostane jen sešit s několika tisíci nalinkovaných a očíslovaných políček, do nichž si musí sama všechna písmena postupně doplnit, anebo je to jiný podobný materiál, který se musí nějak zpracovat, posbírat apod., aby hlídka dosáhla určitého cíle.

Písmena do zprávy bez textu, překlady jednotlivých znaků tajné abecedy do latinky nebo ten »jiný materiál« získávají hlídky za body získané v jednotlivých úsecích hry podle známého měřítka: vítězná hlídka šest bodů a každá další o jeden méně. Čím více bodů, tím samozřejmě dostane hlídka víc písmen.

Hlídky tak mají o důvod víc, aby se snažily umístit se v úse-

91

J

II

cích hry co nejlépe. Nebijí se tedy jen o body, ale hlavně o to, co si za ně mohou pořídit, a tím je pomoc při rozluštění zprávy nebo při dosažení jiného cíle dlouhodobé hry. Ale to ještě není všechno!

Zpráva většinou obsahuje popis velmi složité a obtížné cesty z tábora k nějakému cíli, který obvykle tvoří jádro legendy hry. Pokud není dlouhodobá hra založená na luštění zprávy, pak má vždy nějaký jiný cílový úkol, který hlídky postupně plní od jara až do konce tábora.

Náš oddíl

Dlouhodobá hra se tedy většinou rozrůstá do tří směrů zápolení a bojuje se o tři různá vítězství: Za prvé o největší počet dosažených bodů za všechny úseky hry. Za druhé o nejrychlejší rozluštění zprávy nebo o největší získání »jiného materiálu«. A za třetí o nejrychlejší a nejzdařnější provedení cílového úkolu, který předpisuje zpráva, nebo který vyplývá z použitého »jiného materiálu«. Možnost umístit se vítězně nebo aspoň čestně v dalších dvou fázích hry má velkou povzbuzující moc i pro ty hlídky, kterým se příliš nedaří zdolávat jednotlivé úseky. Žádná hlídka se nemusí cítit definitivně poražená! Malou obratnost a neúspěch v jednotlivých úsecích může vždy dohnat při luštění zprávy nebo v cílovém závěrečném úkolu, a tak neztrácí chuť do dalšího zápolení. V druhých fázích hry může totiž vše dohnat pílí, ale i různým domýšlením a kombinováním. Například za každý bod získá ode mne hlídka pět písmen a sama si zároveň určí, která si do zprávy vybere. A díky obratnému vybírání se jí může podařit »zadarmo« si domyslet spoustu chybějících písmen pouhým dosazováním či kombinováním. Tak se někdy stane, že si hlídka s malým počtem bodů mnoho písmen domyslí a dostane se ve zprávě mnohem dál než jiné hlídky, které byly v jednotlivých úsecích úspěšnější.

Každá dlouhodobá hra má svou barvitou legendu, příběh, do jehož rámce jsou zasazeny všechny úseky hry s jejich drobnými podlegendami, ale i celá zpráva či jiná průvodní činnost a závěrečný cílový úkol. Nejpritažlivější bývají legendy, které hovoří o výpravách jdoucích za starodávnými poklady nebo do neprobádaných exotických zemí za objevy dávno zmizelých kultur či třeba vymřelých zvířat. V rámci těchto příběhů, které můžeme částečně převzít z historie, ale můžeme si je i vymýšlet, lze pak najít nepřeberné

92

množství drobných podobností (podlegend) pro jednotlivé úseky hry. Zajímavý příběh zároveň zdůvodní i používání tajných abeced apod. (například nerozluštěné hieroglyfy Chetitů, Aztéků či Mayů, hledání jejich po staletí i tisíciletí ukrytých pokladů a zbytků kultur atd.).

Hlídky se vžívají do úlohy výzkumné výpravy, která se probíjí džunglí, spouští se do propastí, plaví se po neznámých bouřlivých vodách, ztroskotává na neznámých opuštěných ostrovech, zápasí o důvěru domorodců, bojuje s divokou přírodou, holýma rukama si staví přístřešky, luští staré pergameny a nesrozumitelné mapy atd.

Názvy některých našich dlouhodobých her nejlépe vypovídají o jejich legendách: Alvarez ve stopách Corteze, Do říše Mon-tezumovy, Za poklady starých Inků, Výprava na Yucatan, K pramenům neznámé řeky, Jsou ještě bílá místa na mapě, Poklad černého delfína, Lov na zpívajícího ještěra, Stavba kanadské pacifické železnice, Ostrov šesti pokladů či Zlaté údolí.

Některé z těchto her se obešly bez zprávy, kterou by bylo třeba vyluštit či doplnit. Hlídky si v nich nekupovaly chybějící písmena apod. za body, ale získávaly za ně »jiný materiál« potřebný k tomu, aby ve hře postoupily. Ve Zlatém údolí to například bylo šestnáct pomyslných zlatodolů, které byly ještě rozparcelovány každý na třináct claimů (dílů). Claimy si mohli pilně pracující zlatokopové kupovat od poctivého šerifa Otlanagana. Skupina zlatokopů si ale nejdříve musela na nákup dílce vydělat. Solí hry byla ta okolnost, že šerif vyplatil značné prémie skupině, které se podařilo skoupit nadpoloviční většinu dílců od jednoho zlatodolu, takže ta hlídka, která měla ze třinácti dílců jednoho zlatodolu sedm nakoupených, dostala navíc další »peníze« na nákup dílců.

Claimy byly pestře vybarvené kartonky s obrázkem, který znázorňoval název zlatodolu (například Medvědí jeskyně, Louka mrtvého muže, Na přepadu či Zlatonosná říčka), a s textem, vysvětlujícím pravidla získávání a převodu dílců. Dole bylo pět linek na záznamy o tom, která hlídka měla tento dílec v držení, v majetku. Tak jako bylo třináct dílců v každém zlatodolu, bylo i třináct kartonků.

Kolem nákupu a prodeje dílců vznikaly složité situace, bohaté hlídky přepláceli nominální hodnotu dílce, dvě nebo i tři hlídky soupeřily o stejný zlatodol, aby získaly šerifovu finanční sub-

93

věnci, vznikala celá síť různých herních pravidel o nákupu a nuceném prodeji a konaly se výměnné schůzky hlídek. Některé hlídky se nerozvážným nakupováním dostaly do platebních potíží, když se jim pak příliš nedařilo v dalších úsecích hry, a musely dokonce prodávat dílce, které přitom nutně potřebovaly k závěrečnému finiši hry. Když jsem tuhle hru vymyslel, vůbec jsem ještě netušil, jak vzrušujícím způsobem se bude vyvíjet a rozvíjet. Hra sama si totiž /vynucovala stále nová ustanovení a pravidla!

Ve hře Stavba kanadské pacifické železnice byla každá hlídka stavební

Náš oddíl

společností, která stavěla dráhu nedotčenou divočinou. Nakreslili jsme velkou mapu kraje s řekami a kaňony, přes které se musely postavit mosty, s horami, ve kterých bylo třeba zbudovat tunely, a s mnoha dalšími překážkami. Materiál na stavbu trati jsme hlídkám prodávali za body získané v jednotlivých úsecích hry, a to ve formě poukázek s texty: lokomotiva, plochý vagón, nákladní vagón, osobní vagón, 50 pražců, dřevo, uhlí, kolejnice, dynamit, potraviny, voda atd. Poukázek jsme vypsalí jen omezené množství a jejich držitelem byl »ústřední výrobní svaz«, to znamená vedoucí hry. Od něj si pak mohly hlídky vše potřebné ke stavbě, ale i do zásoby nakupovat. Výstavba každého kilometru trati si vyžadovala různý počet různých materiálových poukázek. Když měla hlídka pohromadě všechny potřebné poukázky ke stavbě jednoho či více kilometrů, odevzdala je zpět vedoucímu a ten jí postavenou trať zakreslil do mapy. Cena poukázek ale kolísala. Když například na nedělní výpravě přšelo, klesla hned cena vody. Za vedra zase stoupala do nebývalé výše, a pak měly štěstí ty hlídky, které měly v zásobě tolik poukázek na vodu, že je mohly výhodně vyměnit s jinými hlídkami. Cena lokomotiv klesala, když jsme na táboře zdálky zaslechli houkat vlak, cena dřeva stoupala či klesala podle stavu dřeva v táborové kuchyni, a tak v této vzrušující hře hrála roli i předvídavost. Ve hře k pramenům neznámé řeky dostávaly hlídky za perné získané body ústřižky mapy, kterou nakreslil středověký cestovatel dodnes neprobádanými končinami Venezuely. Ústřižků bylo asi sto, na každém byl kousek povodí neznámé řeky a celý klikatý tok byl navíc lemován textem v tajné abecedě. A v něm byla otiromující zpráva o tom, co neuvěřitelného našel badatel

94

na konci své strastiplné cesty u pramenů této neznámé řeky. Hlídky měly za úkol: 1. dosáhnout co nejvíce bodů z jednotlivých úseků, 2. získat za body tolik ústřižků mapy, aby po jejich složení mohly bezpečně určit, kde řeka pramení, 3. rozluštit badatelovo tajné písmo, 4. dozvědět se, co cestovatel u pramenů našel (pokud hlídce chyběly některé důležité ústřižky mapy, nebylo jí nic platné, že písmo rozluštila!).

Jak vidíte, hra probíhala po čtyřech koleích, a bylo tedy možné čtyřikrát zvítězit. Žádná hlídka proto nemusela všet hlavu, že už nevyhraje!

Zbývá ještě dodat, jak si jednotlivé úseky dlouhodobých her vymyslím a připravuji. Některé mě napadnou už doma, kde si je taky můžu připravit, a sehraje je pak v neděli na výpravě. Většinou to jsou úseky, které lze hrát kdekoli bez ohledu na terén. Taková je například Rozstříhaná zpráva, kterou v posledních letech zpravidla zahajujeme na Jarních robinzonádách nové dlouhodobé hry. Nebo Oheň trosečníků, Hledání základů, Přestřelky v Tygřím údolí, či dokonce Zaváté stopy, probíhající i několik týdnů. O všech těchto úsecích, které můžete hrát samozřejmě i jako jednotlivé hry, se v této knížce dočtete. Jiné doma vymyšlené úseky připravuji pro určitý známý terén, do kterého půjdeme na nedělní výpravu. Tyto hry by se třeba ani jinde provést nedaly. Takový je třeba Boj o Skalní průchod, ke kterému je zapotřebí úzký nefrekventovaný železniční podjezd.

Hlavní část většiny z těch stovek úseků, které jsme s oddílem během řady let sehraли, mě napadá až na místě, podle okolností a terénu. Popisy mnoha z těchto úseků jsem začlenil do svých knížek Devadesátka pokračuje a Poklad Černého delfína. Jako ukázkou vám nabídnu jeden další:

Perly aztécké císařovny

Terén: divoká říčka asi šest metrů široká. Náš břeh byl rovný a plochý, protějščí tvořila kolmá a skoro hladká skála s jediným malým výstupkem asi dva metry nad vodou. Dno pod skálou bylo hluboké, vymleté vodou. Velkou oklikou jsem vylezl na vrchol skály a na výstupek jsem spustil plechovku od marmelády s pěti kamínky uvnitř. Provázek jsem pak vyvlékl, přepravil jsem se na náš břeh a zavolal jsem první hlídku (ostatní hlídky nesměly vědět, jak budou předešlé postupovat). Úkol zněl: »Zjistěte, kolik má aztécká císařovna perel ve své šperkovnici!« Zmáčkli jsem stopky a Modrá hlídka začala pracovat. Pokus

95

doplatvat k plechovce selhal, protože proud byl příliš mocný. Jeden hoch pak objevil v houští slabší dlouhou kládu. Hlídka ji zapřela kolmo přes vodu o skálu, několik chlapců vlezlo do vody tak daleko, dokud stačili odolávat proudu, a odtud pevně drželi kládu asi do poloviny její délky. Nejlehčímu hochovi z hlídky se potonl po několika pokusech, které skončily pádem do vody, podařilo se skále přejít, nahlédnout do plechovky a zjistit počet kamínků. Celý úsek i s přemýšlením a dopravením klády k řece trval hlídce necelých osm minut.

Druhá hlídka použila náš táborový gumový člun, jehož dno zpevnila dřevěnou podlahou. Nejdřív zkoušeli ke skále doplnout jednotlivci, ale těm se nemohlo podařit dostat se k plechovce. Povedlo se jim to, až když do člunu nastoupili

Náš oddíl

chlapci dva, z nichž ten lehčí seděl tomu druhému na ramenou a do plechovky nakonec nahlédl. Hlídkka tím splnila úkol asi za deset minut. Jiná hlídkka řešila úkol takhle: Hoši navázali na dlouhou tyč zrcátka, došli s ní skoro až doprostřed říčky, dokud je příliš nestrhával proud, a pomocí zrcátka zjistili počet kamínků poměrně rychle. Bohužel ztratili hodně času, než je 1910 řešení napadlo.

Další hlídkka se o dvě stě metrů dál přeplavila na druhý břeh, vystoupila na vrchol skalní stěny a odtud chtěla kamínky spočítat. Z výšky však nebyly zřetelné a níž se hoši nemohli po příkré skále spustit. Jeden z nich tedy doběhl do tábora pro dalekohled a s jeho pomocí hravě kamínky spočítali.

Pátá hlídkka úsek vzdala, když hochům za marných pokusů k plechovce doplavat a vydrápat se na skálu uběhl limit patnácti minut.

Šestá hlídkka pohotově, hned jak se dozvěděla znění úkolu a zahlédla plechovku s uchem na skalním výstupku, poslala jednoho chlapce do tábora pro dlouhý provaz a kus drátu. Ostatní zatím přeplavali o dvě stě metrů výše říčku, tam se štafetově rozestavili až k lesnaté stráni, ze které vystupovala naše skalní stěna, a když přiběhl chlapec s provazem a drátem, přehodil je na druhou stranu říčky prvním z nich, ten s nimi doběhl k dalšímu a takhle pokračovali, až se obě věci dostaly k poslednímu členu hlídky na vrcholek skály. Ten ohnul drát do háčku, přivázal ho na dvojité provaz, spustil k plechovce, zahákl háček za její ucho, aby ji mohl vytáhnout trochu výš a spočítat kamínky, pak zase rychle plechovku spustil - a za necelé čtyři minuty od

startu stála celá hlídkka vítězně na našem břehu v předepsaném pozoru.

Podobné náměty, snadnější i složitější, tvoří náplň našich dlouhodobých her.

Jednou jsme například objevili rybník s děravou loďkou a hned z toho byl úsek: část hlídky nasedla do loďky a plula na druhý břeh. Tam měla vykonat nějaký zatím neznámý úkol. Zbytek hlídky zůstal na našem břehu, a když byla loďka v

polovině rybníka, dostala ode mě zalepený text úkolu, který musela druhé půlce hlídky nějak dopravit. Plavání by bylo příliš zdoluhavé, a tak hoši přibalili text na papírový míček (vidíte, k čemu všemu se míčky hodí!) a ten vhodili do loďky. Úkol zněl: »Doplujte na protější břeh a odtud vyšlete první části hlídky jména deset českých měst, která začínají na písmeno M! Pak se hned vraťte!«

Jakkoli bylo možné prakticky jen jedno řešení, každá hlídkka měla jiný čas. Jedné hlídce dopadla ze břehu hozená zpráva daleko od loďky, takže posádka ztratila spoustu času, než ji z vody vylovila, jiné se zase podařilo hodit zprávu těsně vedle loďky, nebo dokonce přímo do ní, podle toho, jak byl házeč obratný.

Některá hlídkka doplula na druhý břeh rychleji, jiná pomaleji, protože zapomněla vylévat z děravé loďky vodu a potápěla se, některá hlídkka zase vymyslela těch deset slov a odsignalizovala je zpátky dříve než ostatní. Nebylo proto divu, že mezi výsledky byly i mnohaminutové rozdíly, třebaže všechny hlídky použily ke zdolání úseku stejné metody.

Ve chvíli, kdy jedna z hlídek signalizovala, se samozřejmě ostatní musely otočit zády, aby nezískaly neregulérní náskok tím, že by už nemusely města vymýšlet!

Úseky dlouhodobých her, při jejichž řešení je zapotřebí rychlého rozhodování, organizačního talentu, tělesných i duševních schopností, nebojácnosti a obětavosti, bývají jedním z nejužitečnějších, nejpřitažlivějších a nejžádanějších bodů programu na našich nedělních výpravách a na táborech.

Vymýšlejte si podobné hry sami a uvidíte, že brzo v jejich přípravě nabudete zručnosti!

Výsledky jednotlivých úseků zapisujeme do bodovací tabulky, která se svým uspořádáním shoduje s tabulkou ke hře Napříč městem. Protože do ní zapisujeme po řadu týdnů a hlídky si ji pořád prohlížejí, vkládám ji do průhledných desek a ty dávám ještě do tvrdých desek na výkresy. Tak se uchová v po-

96

97

měrné čistotě, nepotrhána a nepomačkána.

Svou první dlouhodobou hru jsem sestavil v roce 1941 a jmenovala se Závěť strýce Jamese. Druhá, mnohem delší, byla Po stopách Alvareze z roku 1942, kterou jsem později popsal v knize Devadesátka pokračuje a ještě podrobněji je rozepsána v brožurě Alvarez, vydané Sokolem Silůvky. Od těch dob se hraní dlouhodobých her přímo lavinovitě rozšířilo do mnoha oddílů, různí autoři je popisují ve svých příručkách, a leckdo už asi vůbec neví, že to byl právě Alvarez, který způsobil takovou nesmírnou oblibu dlouhodobých her.

Jarní robinzonáda

Většinou už od Nového roku sprádáme plány, kam pojedeme na velikonoční svátky.

Prohlížíme mapy a jízdní řády, počítáme jízdné, sháníme nocleh (chraňte se neprozřetelnosti nocovat už v březnu nebo dubnu pod stany!) a velice se na tento mimořádně dlouhý a dobrodružný podnik těšíme.

Náš oddíl

Z Prahy odjíždíme už na Velký pátek odpoledne, nejpozději v sobotu ráno, a vracíme se až na Velikonoční pondělí večer. Vždy se snažíme najít nějaký srub nebo rekreační zařízení, ve kterém bychom mohli přespát a zároveň si i zatopit a uvařit. Nikdy tak netoužíme po vaření, jako na Jarní robinzonádě! Ani trochu neprahne po ubytování v nějaké zotavovně, kde by pro nás vařil místní personál – chceme si všechno obstarat sami a nechceme být rušeni.

Vaříme si hned po příjezdu na místo buď na kamnech či na sporáku, nebo i na polním ohništi před stavením. Nevaříme společně pro celý oddíl jako na táboře, ale v malých skupinkách, které se před výpravou v oddíle dobrovolně utvořily. Tomuto spojení při vaření říkáme odnepaměti legračně »barbucha«.

Co to znamená a kdo tohle jméno do oddílu přinesl a prosadil pro kuchařsko-stravovací partu, dnes už nikdo neví. Ale je to pěkný a kamarádský zvyk. V takové barbuše totiž dají její tři čtyři členové všechny své potraviny dohromady a žijí z nich pak po celou Jarní robinzonádu, přičemž, a to je to nejcennější a nejhezčí, nikdo nepočítá, kdo dal do společných zásob víc nebo něco lepšího a jestli na tom někdo zase neprodělá. Naopak, každý vnucuje ostatním svoje buchty, koláče, konzervy, kompo-

98

ty a sušenky a nikdo z barbuchy nejí, když nejedí i ostatní! Řada barbuch trvá už několik let, tak si je jejich členstvo věrné. Přitom jsou to často příslušníci různých družin! Barbucha, jedna z mnoha oddílových zvyklostí, je neocenitelná pomůcka v utužování sebranosti a soudržnosti oddílu.

Zpravidla hned první večer po skončeném vaření a po přípravách na nocleh vyprávím hochům legendu k nové dlouhodobé hře a vysvětluji hrací podmínky. Pak začne společná rozprava o hře, postupně přejdeme na hry předchozí, na minulé tábory a dříve památné výpravy, zazpíváme si staré oddílové písničky, mysl všech zjihne – a to je nejvhodnější chvíle k proslovu, který by jindy vyzněl hluše, nepříjemně a kazatelsky, k proslovu o nejlepších lidských vlastnostech, o věrnosti, přátelství, odvaze, obětavosti a čestnosti.

Naše společné noclehy se díky mnohaleté tradici a Nepsanému zákonu o nich vyznačují naprostou a samozřejmou kázní, klidem a tichem. Po ulehnutí pronesu formuli »Dobrou noc« a pak už je nemyslitelné, aby ještě někdo šeptal, nebo dokonce mluvil nahlas a smál se či jinak podobně rušil. K ránu pak leckdo nemůže dospát, ale ani tehdy nesmí porušit velké mlčení, dokud neza-pískám svůj tradiční budíček.

Hned po snídani a po důkladném úklidu ubytovny se vydáme na dopolední cestu po okolí. Prozkoumáváme krajinu, podle terénu hrajeme různé kratší hry, nebo už dokonce vyhlásíme první úsek dlouhodobé hry, kterou jsem včera hochům vysvětlil. Ale rozhodně, a to už od budíčku, probíhá jiný tradiční úsek, nazvaný Rozstříhaná zpráva, který prolíná celou jarní výpravou a který nám ještě nikdy nezevšedněl, i když ho hrajeme na každé Jarní robinzonádě už po řadu let. Oč se jedná?

Ještě doma před odjezdem napíšu zpravidla starobylým květnatým slohem zprávu, která souvisí s legendou naší nové dlouhodobé hry. Někdy je to závět nějakého cestovatele nebo sdělení trosečníků vylovené v lahvi z moře, jindy třeba zápis ze záhadné kroniky. Zprávu napíšu šestkrát (pro každou hlídku) ručně na různé barevné papíry velikosti A4, tak aby každá hlídka měla zprávu na papíru své barvy. Někdy si ještě udělám jeden kontrolní »výtisk« pro sebe.

Nakonec položí všechny zprávy na sebe, ale některou dám vzhůru nohama, jinou přiložím lícem k líci předešlé apod., aby se tvary ústřížků trochu u jednotlivých hlídek lišily, a rozstří-

99

hám je současně asi na třicet dílků.

Ústřížky potom po celou první půlku výpravy tajně za pomoci svých pomocníků, kteří hru nehrají, ukřívám na nejrozumnější místa. Někdy dokonce uspořádáme o několik ústřížků i malé drobné závody. Každá hlídka ústřížky sbírá, nejraději ovšem své barvy, ale mileráda i nějaký cizí, protože ten pak snadno s jinou hlídkou vymění za nějaký svůj. Předtím, než někdo vymění cizí ústřížek za svůj, nezapomene si ho pečlivě okopírovat.

Úkolem každé hlídky v tomto úseku je objevit, sebrat a hlavně složit co nejvíc ústřížků, tak aby se zpráva dala přečíst. Slova, která hlídce chybí, si samozřejmě může domyslet.

Už v neděli ohlásím přesnou hodinu, kdy v pondělí skončí lhůta k odevzdání zprávy. Hlídka mi je musejí odevzdat nalepené na papíru nebo přepsané. V případě, že stoprocentně správnou zprávu má víc hlídek, rozhoduje pořadí, v jakém mi ji dodaly. Jinak výsledek hodnotíme podle počtu chyb v domyšlených slovech. Samozřejmě čím víc chyb, tím méně bodů.

Rozstříhaná zpráva neobyčejně zpestřuje každou naši Jarní robinzonádu a hoši ji

Náš oddíl

vždy bouřlivě vyžadují. Přitom důkladně cvičí pozornost hráčů i jejich přemýšlivost při domýšlení chybějících slov.

Kromě her, tohoto i některých jiných úseků dlouhodobé hry, průzkumu krajiny i probouzející se jarní přírody, vaření a různého výcviku ve formě závodů (signalizace, mapování, úklidové soutěže apod.) zahajujeme vždy právě na Jarní robinzonádě ještě každoroční akci Soutěž tělesné obratnosti, o které si můžete přečíst dále.

A tak je naše dvou nebo tří denní jarní výprava, které se u nás smí říkat jen Jarní robinzonáda, vždycky nabitá programem, který nesmírně vyhovuje mentalitě hochů školního věku. Jen málokdy někdo z nich podnik vynechá. A pokud mu nic jiného nezbyde kvůli nemoci nebo třeba i nepochopení rodičů, trpce toho po pak celý rok lituje.

Soutěž tělesné obratnosti

Je to jedna z průběžných akcí, která provází naše klubovní pátky a nedělní výpravy od Jarní robinzonády až do konce května. Měl by z ní radost každý tělocvikář a mnozí vedoucí táborů

100

by nám jistě záviděli, kdyby viděli, jak naši chlapci bez donucování, s nadšením a dobrovolně cvičí kotouly, dřepy, klíky, přemety, mosty, stojky či skákání přes švihadlo a spoustu dalších cviků.

Jak celou akci organizujeme a jak dosahujeme té ochoty cvičit? Někdy v únoru pověsíme na oznamovatel provolání k zahájení soutěže s obrázkem svalnatého a souměrně rostlého indiánského chlapce. Hoši si pak do svých Pracovních sešitů nalinkují přehled všech svých 42 cviků, které soutěž obsahuje, jejich bodové hodnocení (celkem lze dosáhnout 100 bodů, ale to se podaří jen málokomu), jakož i okénka na podpisy instruktorů, kteří provedení cviku potvrdí.

Cviky jsou různě obtížné, nejlehčí se odměňují jedním bodem, nejtěžší (salto) pěti body. Nikoho nenutíme, aby cviky předvedl, ale každý se snaží dosáhnout co největšího počtu bodů jednak proto, aby se co nejvíc přiblížil svému indiánskému idolu, o kterém se píše na oznamovateli, ale také proto, že výsledky přepočtené na body pomáhají umístit se lépe v měsíčním bodování.

A tak každý cvičí a zdokonaluje své cviky ve volných chvílích na hřišti před klubovnou i v neděli na výpravách. Nikdo nechce zůstat na posledních bezvýznamných místech žebříčku, který po skončení akce vypracujeme. Kdo se tam dole ocitne, prozrazuje na sebe, že je buď nemotora, nebo pohodlný a lenošivý pecivál. A jak zní to burcuující provolání k soutěži?

»Jaké je tvoje tělo? Pýchou každého chlapce je být dokonale rostlý, pružný, mrštný, rychlý, obratný a silný. Většiny z těchto vlastností se dá dosáhnout každodenním pravidelným cvičením. Tělo jím získá nejen na vzhledu, ale i pevnost, sílu a obratnost. Naše tradiční Soutěž tělesné obratnosti vás má přimět k tomu, abyste odložili svou zimní zpohodlnělost, dali se do soustavného cvičení a přesvědčili sami sebe, že jste praví chlapci, plní energie a ne jenom zlenivělí peciválové, bábovky a sloní mláda-ta! Jen chlapci slabé vůle se do naší STO nezapojí a nepokusí se o čestné umístění v ní. Ale ti, kdož se chtějí podobat indiánské mládeži nebo hochům ze staré Sparty, vědí, co mají dělat: snažit se splnit co nejvíc cviků z naší soutěže. A čestný odznak Za tělesnou zdatnost je taky pěkná odměna! Kdo ho získá? Kdo z celého oddílu dosáhne v STO nejvíce bodů?«

Toho, kdo umí nějaký cvik mimořádně dobře a hlavně ho dělá rád, prohlásíme instruktorem tohoto cviku. Může pak ostatním

101

potvrzovat provedení do jejich Pracovních sešitů. Většina hochů má na starosti cviků víc, a tak můžete na našich jarních výpravách často vidět, jak se chlapci navzájem přísně zkoušejí. Instruktoři jsou samozřejmě neúprosní, nepotvrdí žádné polovičaté a nedokonalé provedení cviku, které by stejně nikoho ani nepotěšilo. Takhle si chlapci vedou záznamy o soutěži v Pracovních sešitech:

SOUTĚŽ TĚLESNÉ OBRATNOSTI

SP

Á.

1

k

6.

7.

f.

Hbittú /ntatl/

/na/

Á

1

Náš oddíl

1

Abych uspořil místo, další cviky a počet bodů za jejich provedení uvedu v následujících řádcích: Stojka u zdi 2, roznožka 1, 1. předklon 1 (špičky prstů rukou se dotýkají země), 2. předklon 2 (dlaně rukou na zemi), prapor 3, 1. švihadlo 1 (jakýkoli způsob), 2. švihadlo 2 (trojí způsob), 3. švihadlo 4 (dvojí otáčka švihadla pod nohama při jednom přeskočce), přemet z místa 4,

102

přemet s rozběhem 3, »sbírání kamenů« 3, kolébka 2, přemet stranou (hvězda) 3, lezení na strom 2, skákání přes lano otáčené dvěma držícími 2, přeskok přes kozu 2, most z lehu 2, jízda na kole 1, váha 4, vzklopka 4, plavání 50 m 3, výskok z křeku 1, dřep na jedné noze 1, přeskok hole 2, průvlek 3, kozáček 2, přechod klády přes potok 2, přeskok stolu s oporou jedné ruky 3, »cvik s míčkem« 3, bobřík síly 4, šplh na laně 4.

Určitě si vymyslíte ještě další své vlastní cviky nebo některé naše nahradíte novými. Třeba změňte i jejich bodové hodnoty. To ale nevádí! Hlavní je, abyste si vůbec Soutěž tělesné obratnosti v oddíle trvale zavedli. Zase budete mít o trochu víc činnosti.

Členské značky

Jistě všichni znáte ty malé i větší tenké koláčky elipsovitého tvaru, řezané z větve poražené břízy. Mnohým chlapcům se takové oválky houpají u opasku zálesáckého obleku, v němž vyražejí o sobotách a nedělích za město. Většinou je na nich namalovaný nebo vypálený znak osady, někdy ale i kresba nějakého trpaslíka Šmudly či kačera Donalda. Všeobecně se oválkům nehezky říká placky. U nás v oddíle ale mají pěkné březové koláčky významnější čestný úkol. Slouží nám jako odznak příslušnosti k oddílu a neříkáme jim placky, ale členské značky. Značku si smí vyrobit ten, kdo úspěšně splnil tříměsíční nováčkovskou zkoušku a koho jsme přijali za definitivního člena oddílu. Značka nese kromě jeho jména nějaký znak, který majitele charakterizuje (například kresbu jeho oblíbené květiny nebo třeba stopu zvířete či zkratku nějaké jeho záliby, schopnosti, odbornosti atd.) a dále pak datum jeho vstupu do oddílu.

Pestrobarevný oválek si každý přetře čistým lakem a nahoře do něj propálí otvor na provléknutí tenkého provázku. Hotovou značku pak za účasti všeho členstva pověsíme v klubovně na stěnu. Tam potom zůstává celé roky, dokud se její majitel účastní oddílové činnosti. Odejde-li z oddílu, přemístíme jeho značku o kousek dál na společný hřebík pro vyražené značky. Také jsme si stanovili, že když od nás někdo odejde nepěkným způsobem, nebudeme jeho značku schovávat. To se ale zatím nestalo a my jen doufáme, že se ani nestane!

103

r

Boj družin

Boj družin je vrcholný jednodenní mezidružinový závod, ve kterém družiny skládají účty ze své celoroční činnosti. Odbývá se zpravidla koncem května nebo začátkem června na celodenní výpravě, na které ale nehrajeme žádné hry ani nezačínáme nový úsek dlouhodobé hry, protože Boj družin zabere skutečně celý den!

Je to veliká oddílová událost, na kterou se intenzívně a vzrušeně připravují všechny družiny už od časného jara. Žádná z nich nechce zůstat za ostatními, naopak každá chce být v boji první, aby prokázala, že na družinovkách a během družinového programu na nedělních výpravách nezahálela.

Každá družina se rozdělí na dvě hlídky, opět pokud možno stejné početné i schopné (většinou ve stejné sestavě jako při dlouhodobé hře) a v čele každé z nich stane energický a zdatný vedoucí. Jednu hlídku zpravidla vede rádce družiny, druhou jeho zástupce. Postavit jednu hlídku z nejstarších a nejzdatnějších hochů a druhou z nezkušených nováčků, jen aby byla záruka, že alespoň jedna hlídka vyhraje své družině první místo, nemá smysl, protože se nakonec výsledky obou hlídek stejně

104

sečtou a výsledek pak určí celkovou zdatnost družiny.

Boj družin obsahuje celkem čtrnáct disciplín. Žertem jim říkáme »dyspiciány« podle našeho dávného nováčka Gábiho, který takhle slovo zkomolil. To je také tradice! Některé disciplíny ale trvají hodně dlouho a ne všechny se mohou konat přímo na tábořišti, a tak má-li se všech 84 startů (14 disciplín x 6 hlídek = 84 startů) zvládnout do večera, musíme šetřit každou minutou a celý podnik důkladně zorganizovat. Není myslitelné, že bych na soudcování stačil sám, a proto si vždycky domluví účast a pomoc několika dalších rozhodčích z řad starších členů a vítám i pomoc bývalých členů oddílu, kteří kdysi sami několik bojů prodělali. Práce je o to víc, že počítání výsledků všech závodů je dost složité. Na rozdíl od dlouhodobé hry nebo závodu Napříč městem, ve kterých se hlídky bodují vždy od

Náš oddíl

šesti bodů do jednoho podle pořadí, v jakém svůj úkol zvládly, v Boji družin se každá disciplína hodnotí jiným počtem bodů podle její obtížnosti a důležitosti, a tak se výsledky propočítávají složitějším procentovým systémem.

Hned ráno po příchodu na tábořiště hoši na zahajovacím nástupu slavnostně slíbí, že budou závodit čestně. Abychom ušetřili drahocenný čas, začneme pak napřed s těmi disciplínami, které mohou dělat všechny hlídky společně a na které stačí jediný rozhodčí. Po nich se už všechny hlídky rozběhnou po okolí na starty ostatních disciplín, na které musí nastupovat jednotlivě. V této druhé části boje se vzhledem k různé době trvání jednotlivých disciplín ztrácí i při sebedůkladnější organizaci dost času tím, že rozhodčí nemá na své disciplíně zrovna žádnou další volnou hlídku, a tak nechtěně zahálí - a naopak jindy zase zahálí hlídka, když musí čekat, až jiná hlídka dokončí disciplínu, na kterou chce jít. A proto je tedy ten společný počáteční start všech šesti hlídek vítaným urychlením.

Hromadně se startuje při těchto disciplínách: šití záplaty a trhliny, vaření polévky, panoramatizaci a otázkovém testu.

V jakých disciplínách se při Boji družin soutěží, si můžete přečíst dále. V závorce u každé jsou uvedeny body, které lze maximálně za disciplínu získat. Vystroj a výbroj (4 body). Do výstroje se počítá vzorný kroj a igelitová pláštěnka, do výbroje 2 signální vlajky na osobu, jídelní miska, příbor, tužky, blok, mýdlo, ručník, hřebínek,

105

Krabička poslední záchrany, pro hlídku společně stan, tyč, kolíky, sekyrka, lékárnička a lanko.

Šití záplaty a trhliny (5 bodů). Každý jednotlivec přišije na kus látky záplatu o velikosti asi 5 x 5 cm a zašije lomenou trhlínu 3 x 3 cm. Časový limit je 30 minut. (Látku i záplaty zpravidla obstará někdo z chlapců za body do Desítky.)

Vaření polévky (6 bodů). Vaří celá hlídka společně. Boduje se rychlost a jakost. Vaří se bramborová polévka z vlastních zásob. Chuť se nesmí vylepšovat přidáním masových kostek nebo uzenin a masa. Limit je 30 minut a vaří se jeden jídelní šálek na celou hlídku. Před startem si nikdo nesmí dopředu připravovat ohniště, shánět dříví a vodu nebo třeba loupat brambory. Po skončení vaření hlídka v limitu 15 minut zahladí ohniště, vydrhne ešus, lžice a uklidí zbytky dřeva, nemluvě o papírech a podobně. Za nedostatky v úklidu se srážejí body z dosaženého výsledku. Chuť polévky posuzuje raději více rozhodčích a hlídka pak obdrží průměr, který vypočítáme ze součtu bodů od všech rozhodčích.

Panoramatické (3 body). Je to náznakové zakreslení krajiny se všemi význačnými terénními i stavebními body. Provádíme je hromadně z návrší, odkud je dostatečný výhled. Závodníci si mohou předem připravit papír s nalinkovanou mřížkou, do které budou krajinu zakreslovat.

Otázkový test (4 body). Každý jednotlivý člen hlídky odpoví na deset otázek z naší praxe. Například: Co uděláš s rozbitou lahví venku, kde nejsou popelnice? Jak se připravíš na nocleh ve stanu? Jaké počasí věští ráno pavučiny v trávě a na keřích? Atd.

Orientace (8 bodů). Na pevném stanovišti u tábořiště, odkud je dobrý rozhled do kraje, hlídka usměrní mapu, určí podle busoly azimut, vyhledá na mapě určené body (vesnice, kóty, dopravní spoje apod.). Potom zase naopak vyhledá v terénu body, které vyznačí na mapě rozhodčí.

Zapamatování krajiny (3 body). Na stejném stanovišti ukážeme hlídce 20 různých bodů či objektů v terénu. Hlídka se pak otočí zády a každý její člen sám napíše v limitu pěti minut body, j které si zapamatoval.

Značková dráha (3 body). Hlídka sleduje předem přípravě-1 nou asi kilometrovou trasu nepřehledným terénem jen podle různých značek, jako jsou šipky, ukryté dopisy, papírky atd. Boduje se soupis spatřených značek i dosažený čas.

Stavba stanu (6 bodů). Hlídka postaví jeden dvouplátnový jehlan. Boduje se řádné vypnutí stanu, zapnutí olivek, správně zatlučené kolíky, souhra a čas.

Signalizace morseovkou (6 bodů). Hlídka se rozestaví na čtyři stanoviště tak, aby z každého bylo vidět jen jedno předchozí a jedno další stanoviště. První člen signalizační štafety obdrží lístek s několika skupinami různých písmen a číslic (dohromady 30 znaků) a odsignalizuje je další stanici, táje zase pošle dál, až zpráva, která ale nedává žádný smysl, dojde k poslednímu členu hlídky. Ten ji čitelně přepíše a odevzdá rozhodčímu. Boduje se čas a za každé chybné nebo chybějící písmeno a číslici se připočítává deset vteřin k docílenému času.

Signalizace semaforem (6 bodů). Podmínky stejné jako při morseovce.

Pět cviků ze soutěže tělesné obratnosti (4 body). Cviky vybírá rozhodčí a jsou pro všechny hlídky stejné. Každý člen hlídky si vybere libovolné dva, které provede. Boduje se provedení.

První pomoc (10 bodů). Rozhodčí klade hlídce různé otázky z tohoto oboru, každý

Náš oddíl

člen hlídky odpoví na pět otázek. Kromě toho hlídka předvede obvaazování, výrobu nosítek a vyčištění rány.

Uzlování (6 bodů). Každý člen hlídky předvede všech šest běžných uzlů, ve kterých se soutěží při akci Mistr uzlování. Limit na každý uzel je 10 vteřin.

Pro každou disciplínu nalinkujeme už doma záznamovou kartu. Do jejího záhlaví napíšeme přesné podmínky disciplíny i způsob bodování, takže rozhodčí ví, co má od hlídky požadovat, a ví to i hlídka. Jakmile disciplínu absolvuje všech šest hlídek, rozhodčí výsledky oboduje a zapíše je do karty s celkovými záznamy. Taje během boje stále středem pozornosti všech hlídek a zájem o stále se měnící stav výsledků je nesmírný. Kartu celkových záznamů vedeme obdobně jako při podniku Napříč městem nebo při dlouhodobé hře.

Na večerním nástupu zhodnotíme celý průběh Boje družin, vyřídíme případné protesty, dotazy a připomínky, načež slavnostně vyhlásíme výsledky a umístění jednotlivých hlídek i součet bodů v družinách. Výsledky se zapisují do kroniky a kromě toho visí po celý rok v klubovně na významném místě až do konání příštího Bxve družin.

106

107

1

Deska věrnosti

Je to jedna z našich klubovních vývěsek, do které zapisujeme, kolik oddílových roků a táborů u nás každý člen oddílu prožil. Aby vývěska nezevšedněla, věšíme ji na stěnu v klubovně jen jednou za čtvrt roku, kdy každému chlapci doplníme do jeho řádky další dovršené tři měsíce jeho členství. (Co čtvereček v řádce, to jeden měsíc.)

Jednotlivá okénka vybarvujeme červenou pastelkou, okénko za měsíc na táboře zelenou. Hoch, který na tábor nejede, má příslušné okénko bílé. Na vývěsku se obvykle vejdu záznamy na pět let, a je-li někdo v oddíle více roků, pokračuje jeho záznam na další vývěsce.

Deska věrnosti se záznamy o době členství je jednou z mnoha drobných pomůcek, které pomáhají upoutat hochy k oddílu co nejdéle a nejpevněji.

Oddílové stupně

Oddílové stupně jsou jakési naše členské hodnosti. Nový hoch, který k nám přistoupí, nemá žádnou hodnost, nazýváme ho nováček. Po složení přijímací zkoušky, která trvá tři měsíce a v níž má projevít základní znalosti naší činnosti a živý zájem o ni, se může stát členem I. stupně, za dalších několik měsíců členem II. stupně, až nakonec po třech či čtyřech letech vzorného členství může dosáhnout i stupně nejvyššího, pátého.

Pro dosažení každého stupně platí určité podmínky. Mezi ně

108

patří například skládání zkoušek, chování, docházka, obětavost, dochvilnost, dobré výsledky v bodování, příchyllost k oddílu, zájem o činnost v něm, pomáhání oddílu v různých nesnázích, určitá doba členství, účast na táborech, plnění oddílových povinností či zachovávání Nepsaných zákonů.

Stupně nepřinášejí členům žádné výhody, ale naopak je zavazují k ještě většímu, lepšímu a uvědomělejšímu výkonu a chování. Hoši je ale přesto velmi touží získat, protože si každý pokládá za čest, uznáme-li ho za způsobilého k postupu do dalšího stupně.

Oddílové stupně se objevují i na našem kroji. Jsou vyznačeny malými kovovými cvočky na dolním okraji oválných družinových znaků. (Na družinových znacích je obrázek bobra, protože náš oddíl se jmenuje Hoši od Bobří řeky. Znaky jednotlivých družin se liší barvou.)

Stupně udělujeme slavnostně na nástupu čtyřikrát do roka: v září při zahájení nového oddílového roku, kdy hodnotíme zejména jednání a chování členů na uplynulém táboře, pak na Vánoční nadílce, na Jarní robinzonádě a naposledy před odjezdem na tábor koncem června. Chlapci se postaví v pozoru do zvláštních řad podle dosavadních stupňů. Ten, koho povýšíme do dalšího stupně, přejde ze své řady do té, do které bude od této chvíle patřit. Kromě Oddílové rady nikdo do posledního okamžiku neví, jestli bude povýšen, a tak bývá udílení stupňů vždy plně napětí a očekávání.

Výjimečně můžeme někoho i vrátit na nižší stupeň. Stává se to ale jen v případech hrubé nekázně, nezodpovědnosti či lajdáctví.

Čestné odznaky

Ještě něčím povzbuzujeme a odměňujeme výkony, chování a snaživost chlapců v oddíle: udělujeme Čestné odznaky, které mají formu zdobených kartiček o rozměru 6,5 x 10,5 cm.

Zatím máme asi šestnáct druhů Čestných odznaků, z nichž každý má svůj neměnný

Náš oddíl

název a přesné podmínky dosažení. Ty jsou dosti perné, a každému dá opravdu hodně práce, než si některý vyslouží. Proto také počet získaných Čestných odznaků hraje významnou úlohu při udílení oddílových stupňů. Například Čestný odznak Za duševní zdatnost obdrží chlapec, který má po celý školní rok průměr známek 1,3 a doloží svůj

109

výkon předložením pololetního i závěrečného vysvědčení. Čestný odznak Za tělesnou zdatnost dostane zase ten, kdo získá v naší Soutěži tělesné obratnosti alespoň 80 ze 100 dosažitelných bodů.

Máme ale také Čestné odznaky jiného rázu: odznak Dobrý kamarád obdrží hoch, který při tajném hlasování zpravidla na konci tábora získá pochvalné dobrozdání o svém chování a přátelském jednání alespoň od 80 % veškerého členstva.

Odznak Vzorný vedoucí táborové služby může dostat ten, kdo na táboře vedl velmi úspěšně svou hlídku při práci v kuchyni i při úsecích dlouhodobé hry. Zároveň byl ke členům své hlídky naprosto spravedlivý, a tak proti udělení odznaku nenamítá nic ani jeho hlídka, ani dospělí vedoucí tábora a táborová rada.

Odznak Vzorného táborníka obdrží chlapec, který na táboře nepůsobí žádné potíže, je na něj vždy spolehnutí, a co hlavního: nedostane ani jeden trestný bod (almaru) za přestupky proti táborovému řádu. To se podaří opravdu jen málokomu.

Jsou také ale Čestné odznaky, které může získat prakticky každý chlapec! Například vyznavač slunce se přizná tomu, kdo se na výpravách od jara do podzimu

a na táboře nebalí zchoulos-tivěle do tepláků, podkolenek a těžké obuvi, ale otužuje se v krátkých kalhotkách. Je zdravě opálený a nebojí se studené vody ani slunečních paprsků.

Obětavý barvič nálepek má jako podmínku vzorně vybarvit 500 oddílových nálepek v předepsaném čase: každých deset, které dostane k barvení, vrátí vybarvené do týdne. To se zatím podařilo jen jedinému členovi našeho oddílu, protože postupně vybarvit 500 nálepek je hrozná fuška!

A co říkáte odznaku Za vzorný úklid? Kdo ho chce získat, musí na výpravách udržovat své věci ve vzorném pořádku, i kdyby šel do torny během dne třeba stokrát. Pořádek se kontroluje alespoň třikrát denně, znenadání a nečekaně - a to trvá po dvacet výprav. Kdo se k získání odznaku přihlásí, vyrobí si malé lepenkové kolečko o průměru asi osm centimetrů s otvorem uprostřed, s nápisem Úklid a se svým jménem. To si připevní na tornu provázkem nebo přiváže na tkaničku vyzuté botky (na výpravách se přezouváme do tenisek), aby instruktor odznaku hned věděl, kterou tornu má kontrolovat a komu patří. (Torny chlapců, kteří se ke skládání odznaku nepřihlásí, instruktor nekontroluje.)

110

Pak máme odznaky vynikající signalista (za rychlé a bezvadné vysílání a přijímání morseovky a semaforu), Oddílový písničkář (za znalost všech oddílových písní, přinášení nových a za povzbuzování zpěvu v oddíle), za Vzorné bodování (obdrží ho vítěz v žebříčku za celoroční bodování a všichni, jejichž celoroční výsledek neklesne pod 90 % vítěze), Za pilnou docházku (celoroční průměr nejméně 85 %), Za vzorný pracovní sešit (celoročně vzorně vedený a doplňovaný) a mnoho dalších.

Čestnými odznaky neplýtváme. Chlapec, který má tři čtyři, už ale v oddíle něco znamená, protože se dost těžko získávají. Udělujeme je pouze na kartičkách a jejich splnění na kroji nijak nevyznačujeme.

Co kdo v oddíle dělá

Každý člen oddílu od nejstaršího až po nejmladšího by měl v oddíle něco dělat a měl by mít něco na starosti úměrně svým schopnostem i věku. Hoši, kteří si přijdou do oddílu jen zahrát a zatábořit, ale jinak pro celek nic nedělají, nejsou platnými členy oddílu, i kdyby byli sebepilnější v docházce či ve skládání zkoušek, neboť to všechno dělají vlastně jen pro sebe. I když i to pozvedává úroveň oddílu, je to pořád málo, je to jen základní činnost, ale nic víc!

V oddíle je potřeba udělat spoustu drobných i velkých prací, je tolik možností pomoci, že je opravdu škoda každé hlavy a ruky, které dělají jen to nutné, jen to základní. Kromě toho hoch, který v oddíle o nic nepečuje, nic nevede a jen se nechá sám vést, ztrácí zájem o oddílovou činnost mnohem dříve než ten, kdo má nějakou práci, v níž se může uplatnit a ukázat, co umí. Proto také zpravidla vydrží vedoucí družin déle než obyčejní členové.

Každý ale nemůže být rádce! Jak a čím zaměstnat ostatní členstvo? Vy nejmladší si vezměte zatím na starost třeba jen to, aby v klubovně šly přesně oddílové hodiny, pečujte o »věčný kalen-dář« nebo o to, aby byly v klubovně stále v pořádku petrolejové lampy, svíčky a sirky pro případ poruchy elektrického proudu.

Někdo jiný se může starat o rychlý oběh propagačních fotoalb, určených hlavně

Náš oddíl

pro informaci rodičů. Kdo umí dobře laso-vat, stane se instruktorem této zálesácké taškařice. Jiný hoch je zase správce oddílového inventáře a musí mu i vedoucí oddílu

111

nahlásit, když si domů půjčuje třeba sekyrku. Někteří chlapci jsou instruktoři morseovky a semaforu, učí je nováčky nebo z nich hochy zkoušejí a znalost jim potvrzují do přijímací zkoušky. Někdo vede oddílovou kartotéku členstva, jiný má na starosti oddílový zpěvník, propaguje oddílové písničky a rozmnožuje je. Někdo organizuje kurs hry na kytaru, soutěže v šachu, v atletice, ve volejbalu. A co psaní kronik, oddílových i družinových časopisů, všelijakých vývěsek a tabulek docházky, bodování atd. atd! Desítky a desítky věcí se dají ještě vymyslet, pro každého se něco najde, o čem může v oddíle pečovat a co může propagovat.

V klubovně visí tabulka s nápisem Kdo co dělá. Pod ní je výčet jmen a vedle nich činnost, například: Aida - šachy, Běda - inventář, Čenda - oddílové nálepky, Dan - bodování, Emil - fotografie, Jenda - kytary apod.

Je jisté, že se nikdy nepodaří zapojit do činnosti pro celek stoprocentně všechny členy oddílu. Ale čím víc jmen bude na tabulce kdo co dělá, tím lépe! Červené a černé tečky

Někdy, tak jednou za dva či tři roky zavládne v oddíle pocit, že »oddílová křivka klesá«. Pozorují to zejména starší a přemýšliví hoši. Mají pocit, že se oddíl prostě nějak kazí, »už to není ono«, už není najednou takový, jaký má být a jaký bychom ho mít chtěli.

Někdo například nepřijde na výpravu, protože »musel« slavit své narozeniny, což u nás pokládáme za zcela soukromou a nadto malichernou věc, někdo jiný se opozdí na schůzku, protože se potkal s kamarádem z ulice a zapovídal se. Občas se ozve obhroubilý výraz nebo vznikne ostrá výměna názorů mezi chlapci, u kterých by to nikdo nečekal, někdo přijede na výpravu m kole, ačkoli to z bezpečnostních důvodů nepovoluje Nepsaný zákon. V klubovně se objeví prasklá okenní tabule a nikdo se nehlásí k jejímu poškození. Jedna z družin řadí za deště na výpravě ve stanu. Jiná družina nemá řádný pořádek, všechno má rozházené a kroje nemá předpisově složené. Pak se zase z nedbale napsaného družinového hlášení dozvím, že upadá družinový program na schůzkách. - Tohle všechno se může stát a taky se to někdy stává!

112

To si pak hned vzpomeneme na naše červené a černé tečky a brzo se v klubovně objeví vývěska s tímto nápisem. Je to linkovaný list papíru A4, na který pěkně řádek za řádkem píšeme pod sebe dobré i nedobré jevy v oddíle. Když zapisujeme nějaký radostný a potěšitelný jev, uděláme na začátku řádky velikou červenou tečku, a když něco nedobrého, černou. Pak napíšeme datum a stručně, co se stalo. Tak si můžeme například přečíst:

- 3. 4. Běda se opozdil na schůzku a nechtěl říct proč! 4. 4. Modrá spravila na schůzce rozbitou židli.
- 5. 4. Nedobry úklid klubovny po schůzce Žluté družiny.
- 8. 4. Účast na nedělní výpravě byla jen 79 %!!
- 8. 4. Zelené družině chyběl na výpravě stan a lano.
- 8. 4. Lubor uklidil bez říkání před odchodem celé tábořiště.
- 12. 4. Ztratil se klíč od klubovní skříně.
- 15. 4. Fred od Zelených úspěšně skončil přijímačku. 15. 4. Modrá se nabídla, že obnoví hru Hurrá na tábor.
- 15. 4. Žlutá už týden nic neví o Jirkovi a nikoho k němu poslala.

22. 4. Více než 50 % výsledků v závodě Semafor přes údolí bylo zcela bez chyby. Mužstvo si ovšem vývěsky všimá a většina hochů přemýšlí i o tom, o kolik černých teček se sami přičinili, a tak se brzy začne projevovala snaha po zlepšení. Nikdo nechce být příčinou další černé tečky.

Všichni členové oddílu i celé družiny mohou navrhnout, co na vývesku napsat, ale návrhy na černé tečky nepřijímám, o těch rozhoduji sám, abychom se vyhnuli mrzutostem a donašečství. Co nevidím, to nevím...

Po jednom nebo dvou měsících akci se zapisováním teček skončíme, aby nezevšedněla. I za tak krátkou dobu však většinou dost pomůže zlepšit oddílovou úroveň, i když náprava bývá obvykle pomalejší než »klesání křivky«.

Členská knížka

Každý hoch dostal ode mne na loňské vánoční nadílce malou knížečku, velkou asi jako slovníček, tedy rozměru A6. Knížka má 12 listů, ale protože tisk je namnožený jen po jedné straně papíru, má vlastně jen 12 stran. Co v ní je?

113

Na titulní stránce je obrázek velkého vycházejícího měsíce za lesní pasekou a pod kresbičkou je velký nápis Členská knížka a pod ním pak Hoši od Bobří řeky,

Náš oddíl

Praha 2.

Na druhé stránce je slib podepsaný majitelem knížky. Třetí strana obsahuje osobní údaje majitele a členské číslo, které už od pradávných let našeho oddílu dostává každý člen oddílu. Dnešní hoši mají už čísla vyšší než šest set!

Na straně číslo čtyři je text Nepsaného zákona o členství v oddíle (psal jsem o něm v kapitole Zvyklosti a Nepsané zákony). Pátá stránka se týká veškeré bodované činnosti majitele za celou dobu jeho členství u nás, šestá postupu člena oddílu v oddílových stupních. Na sedmé stránce jsou linky pro záznamy o dosažených čestných odznacích. Osmá stránka je vyhrazená pro výsledky v STO a v Mistru uzlování.

Devátá stránka je táborová. Sem si majitel knížky zapisuje, na kterých táborech byl, jaké měl a má číslo šálku a jaké má členské táborové číslo, které označuje pořadí chlapce na seznamu účastníků tábora a je samozřejmě nižší než řadové členské číslo, protože tábora se nikdy neúčastní všichni chlapi.

Na straně číslo deset jsou záznamy z účasti na naší každoroční tradiční hře vyzvědači. Jedenáctá a dvanáctá stránka promlouvá k chlapcům, aby měli svůj oddíl rádi, neopouštěli ho předčasně a vraceli se k němu i v dospělosti a v rámci svých možností mu i pomáhali.

Členskou knížku jsem vyrobil rovnou ve stovce výtisků, i když jsem nad tím strávil asi stovku pracovních hodin. Ale máme tak aspoň zásobu pro chlapece, kteří vstoupí do oddílu později. Jeden výtisk jsem na ukázkou pestře vybarvil a chlapi si pak podle vzoru vylepšili i své knížky.

Členská knížka by měla každého chlapce provázet po celou dobu jeho činného členství u nás, i kdyby trvalo třeba až do dospělosti!

Leták pro nováčky

Když jsme jednou přišli o klubovnu a museli jsme se přestěhovat až na opačnou stranu města, chtěli jsme ve svém novém působišti získat několik nováčků.

Napsali jsme a barevně vymalovali několik letáků, které jsme vyvěsili v obchodech a v jedné

114

škole - a úspěch se brzy dostavil. Přišla celá řada nových chlapců, že jsme jich ani tolik nečekali.

Váš oddíl bude možná někdy také potřebovat nové členy, a když budete chtít, můžete k jejich získání použít text našeho letáku, ale nezapomeňte ho pěkně barevně upravit, aby upoutal kolemjdoucí!

Oddíl Hoši od Bobří řeky z Prahy 2

přijme několik zdatných, odvážných a sportovně založených chlapců ze šestých a sedmých tříd. Hlaste se všichni, kdo chcete něco pěkného prožít!

- V našem oddíle naleznete věrné kamarádství slušných a dobrých chlapců.

- Budete hrát dobrodružné napínavé hry, jaké jste ještě nehráli!

- Naučíte se u nás signalizovat, rozdělovat odborné oheň pod širým nebem i za deště, stavět stany, luštit tajemné zprávy, odlévat stopy zvěře, rozumět mapě a mnoho jiného zajímavého a užitečného.

- Budete zápasit o vítězství v nejrozmantějších závodech a hrách.

Naše pestrá všestranná činnost vás zaujme tak, že budete litovat každého promarněného dne., kdy jste v oddíle ještě nebyli! V naší útulné zálesácké klubovně konáme schůzky s pěkným programem a každou neděli máme nějaký oddílový podnik: výpravy za město, hry v tajuplných uličkách Starého Města nebo v tělocvičně a na hřišti. Už ani jednu neděli nebudete sedět nečinně doma!

Pustíte se do sbírání oddílových nálepek, naučíte se vázat různé druhy uzlů, lasovat, dozvíte se, co je to krabička poslední záchrany a jak se hraje vyzvědači, půjdete s námi do Ještěřčích jam, do Zaječí rokle, k Opičím stromům, do Údolí odvahy a na další naše tábořiště, kde jste ještě v životě nebyli!

A o prázdninách s námi pojedete na dobrodružný pětinedělní tábor, který si sami postavíte na břehu kouzelné podtatranské řeky uprostřed lesů, luk a skal a kde s námi budete prožívat příhody, o jakých jste zatím četli jen v knížkách!

Oddílová činnost se vám stane tou nejmilejší a nejbáječnější zábavou, bez které už pak nebudete moci být! Celý váš dosavadní všední život se vám naplní něčím novým a pěkným, co jste ještě dosud nezažili.

115

í

PŘIJĎTE se na všechno podrobně vyptat do naší klubovny. Její adresa:

..... Čekáme vás tam každý pátek od 17.30.

Na shledanou!

Naše hry a vše, co se jich týká

Hrám vyhrazuje na výpravách největší část dne, protože to jsou vlastně užitečná cvičení těla i ducha, zabalená do přitažlivého roucha zábavy. Proto

Náš oddíl

také mají mnoho různých pravidel, bez nichž by jejich průběh leckdy vázl. Při spoustě her jsou například hráči rozděleni na dvě soupeřící skupiny. Při počtu 25 až 30 hráčů by ale bylo obtížné zapamatovat si své spoluhráče, a proto většinou označujeme jednu skupinu čepicemi, šátky nebo páskami na hlavách a říkáme jim čepičáři a druhá zůstává prostovlasá a má vžitý název máslaři podle dávného výroku jednoho chlapce, který kdysi pravil, že ti, kdo nemají čepice, mají máslo na hlavě.

Co s vybitým, vyřazeným hráčem, aby dlouho nezahálel a ze hry už nic neměl?

Pošleme ho do »zajetí« nebo do »vězení«, kde bude čekat, dokud ho někdo nepropustí, až za ním přibydou další zajatci. Potom bude moci odejít znovu do hry. Hráči v zajetí si pamatují pořadí, ve kterém se tam dostali, a do hry odchází vždy ten, kdo je první na řadě.

Vyřazený hráč odchází do vězení bez donucování, poctivě a s rukama nad hlavou, aby ho hráčící hráči zbytečně nepronásledovali.

Při hrách, ve kterých jsou hráči vyřazováni papírovými míčky, se často stává, že hráč v zápalu hry ani necítí, že byl zasažen, obzvlášť, když byl zásah lehký.

Aby mezi ním a střelcem nevznikla rozepře, platí pravidlo, že nemohou-li se hráči svorně dohodnout a každý neústupně a tvrdošíjně tvrdí to své, má poslední slovo střelec a zasažený se musí podřídít, i kdyby si byl sebevíc jistý, že nebyl zasažen a že měl střelec »vlčí mlhu«. Protože jsme velmi sehraný oddíl a chlapci se už naučili hrát co nejpřesněji a nejpoctivěji, dochází ke sporům jen málokdy. Napomáhají tomu i jasná pravidla.

Odchod do zajetí někdy nahrazujeme výkupným. Bývají to malé proužky kartonu a každá družina má jinou barvu. Hráč jich má u sebe vždy několik a při vyřazení se může jedním vykoupit

116

117

a nerušené hrát dál. Většinou ještě musí odejít z nepřátelského území zpátky na své a teprve odtud může znovu nastoupit do hry. Každá skupina si na konci hry spočítá ukořistěná výkupná, jejichž počet pak vezmeme v úvahu při konečném hodnocení hry (viz např. Vyzvědači).

Na trosečníky

Tahle hra mě napadla na jednom z našich tábořišť, v jehož blízkosti je dlouhá lesní cesta. Ale lze ji hrát i na osamělé polní cestě vroubené stromy nebo patníky.

Legenda je taková: Bílí lovci sjíždějí dravou řeku v indiánském území na kánoích a Indiáni po nich ze břehu střílejí šípy a provrtávají jimi jejich kánoe, protože je bledé tváře připravují o zvěř.

Hrajeme tak, že se podél několik set metrů dlouhé cesty rozestaví Indiáni v rozestupech asi 40 až 50 kroků od sebe. Každý z nich stojí u určeného stromu, od kterého nesmí během hry odbíhat, leda by si běžel pro vyházené míčky. Ze startu na jednom konci cesty pak v rozmezí jedné nebo dvou minut vypouštíme jednotlivé lovce.

Jejich úkolem je proběhnout po cestě kolem střílen, to znamená stromů obsazených Indiány, tak, aby je žádný střelec nezasáhl. Každý střelec smí na každého lovce vypálit jen jeden papírový míček. Lovec může před letícím míčkem všelijak uhýbat, kličkovat, nebo může střelce klamat třeba tak, že se před střílnou rozběhne a náhle zastaví, takže střelce vyprovokuje ke zbytečné ráně, kterou nikoho nezasáhne, a tak může nerušeně nastoupit další hráč a pokusit se proniknout střílnou. Nikdo nesmí »plout« někudy lesem nebo obíhat střílny zadem za stromy a mimo cestu!

Zasáhne-li střelec-Indián běžce-lovce, musí se lovec zastavit, protože nemůže plout dál kvůli proražené kánoi. Musí počkat, až se sem dostane další lovec a vezme ho do vleku tak, že se chytanou za ruce a pokusí se oba najednou střílnou proběhnout. Je-li přitom zasažen i »tahoun«, stane se trosečník i z něho a musejí tu pak oba čekat na dalšího, popřípadě ještě dalšího lovce. Každý další lovec, který sem připluje, se pokusí vzít do vleku celý kon-voj trosečníků a vysvobodit je z této osudné střílny. Střelec pak smí pálit jen na zachránce.

Trefí-li svou jedinou střelou (míč-

118

kem) místo něj někoho z trosečníků, neplatí to jako zásah a osvobozený konvoj se svým zachránce v čele putuje k další střílně, kde se vše opakuje. Hráči v konvoji se samozřejmě stále drží za ruce.

Jen málokdy se stane, že některý lovec dopluje <fsólově> přes poslední střílnu až k cíli. Střelci většinou nejsou tak nešikovní, aby se jim nepodařilo zasáhnout alespoň několik lovců z některé ze šesti až osmi střílen, rozmístěných po celé cestě-řece, a tak se vždycky někde několik trosečníků nakupí.

Při opakování hry můžeme střelce vyměnit za lovce, aby si co nejvíc hráčů

Náš oddíl

zahrálo v obou úlohách.

Nesmíme zapomenout na pravidla pro probíhání kolem střílen: Střelec smí vystřelit na každého lovce jen jednu střelu, ale může to udělat jak zepředu, tak i do zad, když ho nechá z taktických důvodů nejdřív střílnou proběhnout. Nikde není psáno, že by ho mohl zasáhnout jen kolmo ze své střílny. Lovce zase nesmí před proběhnutím kolem střílny dlouho otálet. Jakmile se dostane do palebného pole, musí proběhnout nejpozději během minuty především proto, aby se za ním nehromadili další lovci, které vypouštíme od startu zhruba po jedné dvou minutách.

Dva »živí« (nezasažení) lovci nemohou probíhat jednou střílnou současně. Dohoní-li proto některý lovec předchozího, musí před střílnou čekat, až jeho předchůdce buď proběhne, nebo tam uvízne jako trosečník.

Každý střelec má v zásobě několik míčků, aby nemusel po každé ráně, kterou nikoho nezasáhl, běžet míček hledat někam daleko do houští, kam se třeba zakutálel. Míčky si může najít a posbírat ve chvílích, kdy je cesta prázdná a žádný lovec není v dohledu. Dokud se střelec nevrátí zpátky do své střílny, nesmí žádný lovec kolem ní proběhnout!

Na začátku této kapitoly jsem napsal, že mě hra napadla při pohledu na lesní cestu u jednoho z našich tábořišť. Chtěl jsem tím říci, že terén, v němž se s oddílem pohybujete, vám sám dodá náměty, jen musíte trochu přemýšlet a vyburcovat svou fantazii. Pokuste se podobné hry vymyslet sami! Uvidíte, jakou budete mít radost, až si na výpravě nějakou, třeba i docela jednoduchou hru vymyslíte a oddíl ji bude hrát s nadšením! /

A ještě něco: už chápete, proč nosíme na každou výpravu

119

povinně každý pět míčků? Kdybychom je neměli, čím bychom házeli při Trosečnicích a při desítkách jiných her? Šišky všude nejsou, a navíc prudká rána šíškou může způsobit někdy i oškli-

vou ránu.

Průchod armád

Hru hrajeme v řídkém lese a terén může být mírně zarostlý a zvlněný, i když to není podmínkou. Ve vzdálenosti asi dvou set metrů od sebe umístíme dvě protilehlé mety. Můžeme tam třeba zabodnout signalizační praporky, které s sebou na každou výpravu nosíme, nebo uvážeme na stromy šátky. Oddíl se rozdělí na dvě stejně početné skupiny (opět čepičáři a máslaři) a každá z nich zaujme jednu metu. V rychlosti si zvolí svého náčelníka, kterým zpravidla bývá nejstarší člen skupiny. Všichni hráči si narvou kapsy i teplákové bundy co největším počtem papírových míčků. Snad při žádné jiné hře jich tolik nepotřebujeme jako při Průchodu armád!

Na znamení, které zapíská rozhodčí stojící uprostřed mezi metami, se obě skupiny dají na pochod proti sobě ve snaze dorazit k protější metě a vybit přitom co nejvíc protivníků, se kterými se cestou střetnou.

Máme celou škálu různých postupových taktik: Kupředu se třeba dá jít rozptýleně, po jednotlivcích, a neposkytovat tak hromadný cíl soupeřovým míčkům, dá se také krýt za každým stromem či keřem, ale i běžet v houfu a prorazit nepřátelským mužstvem jako nerozborný šik s celkem nepatrnými ztrátami. Někdy se dva tři hráči ukryjí vzadu u své mety, nevyrazí spolu s ostatními kupředu a za cenu svého téměř jistého vybití přivítají nic netušícího nepřítele salvami míčků. Největší bitky ovšem bývají uprostřed herního území, kde se střetávají hlavní části obou armád. Hráči se samozřejmě mohou ukrývat za stromy i křoviska, smějí kličkovat i částečně se vracet zpět před početnější skupinkou nepřátelské armády.

Koho nepřítel zasáhne, musí ihned usednout na zem. Nesmí už nikam chodit, ani sbírat míčky, aby zbytečně neklamal soupeře, protože v tomto koleje už vyrazen. Jednotlivá kola hry jsou ostatně velmi krátká, většinou trvají čtyři pět minut, takže vybitý hráč může klidně vydržet sedět tu chvíli na zemi.

Asi po dvou minutách bitevní vřavy zapíská rozhodčí návěst-ní signál, který značí, že za třicet vteřin končí tohle kolo (zpravidla pískáme písmeno S jako spěch). Signál má popohnat všechny dosud nezasažené hráče obou armád, aby nemeškali, zanechali bojů a honem spěchali k cílové metě. Cestou mohou sem tam ještě vzplanout bleskové šarvátky, ale kdo do třiceti vteřin k metě nedorazí, toho budeme považovat za vyrazeného, i kdyby nebyl zasažen.

Nakonec náčelníci obou armád nahlásí rozhodčímu, kolik bojovníků došlo k metě, a rozhodčí si výsledky tohoto kola zapíše. Teprve pak mohou vstát ze země zasažení hráči a dojít ke svým armádám.

Potom může začít druhé kolo hry, za stejných pravidel, ale z opačných met. Po každém kole se armády k jejím předchozím výsledkům připočtou »živí« hráči, kteří se promíí na metu. Pro celkový výsledek je směrodatný součet »živých« hráčů ve

Náš oddíl

všech kolech. Zpravidla hrajeme na deset kol.

Palba na dva kruhy

V pokud možno nepřehledném a zarostlém terénu uděláme na zemi dva kruhy asi tři sta metrů od sebe vzdálené, každý o průměru asi čtyř metrů. Obvod kruhů vyznačíme pro větší viditelnost velkými kameny nebo signálními vlajkami. Herní území mezi oběma kruhy rozpůlíme třeba vlajkami nebo proužky papírů na kmenech stromů a na keřích. Nejlepší je samozřejmě přirozené dělení, třeba potokem nebo lesní pěšinou.

Oddíl se rozdělí na dvě skupiny, opět čepičáře a máslaře, a každá z nich ještě na obranu a útok. Každá skupina má za úkol během jedné hodiny donést či vhodit do soupeřova kruhu co nejvíc míčků a zároveň pokud možno uchránit svůj kruh. Každý útočník smí při jedné cestě do nepřátelského území nést jen jeden míček. Zajmou-li ho nepřátelé, odevzdá míček nepřátelské obraně a s rukama nad hlavou se odebere na své území. Tam si ve skladišti vezme další míček a znovu vyrazí zkusit své štěstí do nepřátelského území. V této hře nemíváme žádné zajatecké vězení, protože zneškodněný hráč je dostatečně potrestán tím, že musí vážit cestu do svého území pro nový míček.

Útočníka může na cizím území plácnutím zneškodnit kterýko-

120

121

liv domácí hráč, ať už je to obránce, nebo domácí útočník, který si jde zrovna domů pro nový míček. Když je hráčů málo a herní území je rozlehlejší, může obrana zneškodňovat útočníky i míčky, kterých pak v tom případě může mít u sebe libovolné množství. Pokud se předem dohodneme, že se může vybíjet i míčky, můžou pak samozřejmě na cizího útočníka pálit i domácí útočníci.

Obrana ani domácí útočníci nesmějí do vlastního kruhu vstupovat! Můžou ale stát dva metry od obvodu kruhu a odtud vyrazet, srážet a chytat nepřátelské míčky, aby nedopadly do jejich kruhu. Míček, který dopadl do kruhu, ale vykutálel se ven, se počítá jako umístěný. Obrana musí takový míček sebrat a sama ho do kruhu vložit, aby o něj nebyla soupeřící strana ošizená.

Útočník, kterému se podařilo vhodit míček do cizího kruhu, se na své území vrací také se zvednutýma rukama, aby zbytečně nemátl obranu.

Hra končí po hodině a vítězí skupina, která do soupeřova kruhu umístila víc míčků.

Zpráva ze střeženého kruhu

Hrací území je stejné jako v předchozí hře (dva kruhy asi 300 metrů od sebe oddělené hranicí) a oddíl se opět rozdělí na dvě družstva. Kruhy ale mohou, být trochu menší, třeba o průměru dvou metrů, a do vzdálenosti asi patnáct kroků od každého z nich umístíme metu (praporek, kámen), která značí střílnu.

V každém kruhu je "plechovka nebo krabička s určitým, pro obě skupiny stejným počtem malých zalepených psaníček. V každém psaníčku je napsané jedno slovo zprávy spolu s číslem, které značí jeho pořadí ve zprávě. Ta je pro obě skupiny stejná a vedoucí si ji může připravit už doma, aby ušetřil čas. Obsahuje nějaký úkol, který mají obě skupiny vykonat, například: »Asi osm set metrů odtud na sever je křižovatka lesních cest s patníkem. V trávě u něj najdete červeně označený kámen a přineste ho sem!«

Žádná ze skupin znění zprávy nezná. A protože nesmí pro psaníčka do kruhu na své území, musí vysílat své útočníky na území cizí, do soupeřova kruhu!

Soupeřova obrana se přitom samozřejmě snaží útočníky zneškodnit papírovými míčky. Když

122

se ale útočník dostane deštěm nepřátelské palby do kruhu, čeká ho další úkol: z krabičky vyndá kterékoliv ještě zalepené psaníčko, rozlepí je a slovo i s pořadovým číslem odsignalizuje vedoucímu své skupiny na domácí území. Přitom je ale těžce ohrožován palbou, kterou na něj zahájili členové zdejší obrany ze střílny, hned jak se šťastně dostal do kruhu. (Dovnitř kruhu domácí hráči nesmějí!) A tak rozbaluje psaníčko, signalizuje - a ještě přitom musí, chudák, uhýbat míčkům ze střílny, které sice lítají po jednom, ale zato jich může být nespočítané!

Zasáhne-li ho některý z míčků, musí ihned ukončit svou práci a zůstává v kruhu jako zajatec. Vysvobodit ho může obětavý a odvážný spoluhráč, když mu tamlodí chytatelný míček. Míček chycený v letu se považuje za propustku a zajatý hráč s ním může odejít na své území a tam ústně oznámit vedoucímu svého družstva nedovysílané slovo.

Tísnil-li se v obou kruzích po několika zajatcích a jejich vysvobozování se nějak nedaří, mohou se vedoucí družstev na hraniční čáře dohodnout na jejich vzájemné výměně, aby hra nevázla.

Útočník, kterému se podařilo slovo odsignalizovat, aniž by byl zasažen, odchází

Náš oddíl

z kruhu svobodně, ale s rukama nad hlavou. Svému vedoucímu přitom nesmí říci, jaké slovo vyslal, protože by pak signalizace neměla smysl. Vyslal-li slovo zkomoleně nebo ho vedoucí špatně přijal, je to jejich chyba a zkomolené nebo nesrozumitelné slovo jim pak ve zprávě bude dost chybět. Pokud vedoucí družstva slovu dobře nerozuměl, může pouze útočníka vyzvat, aby se vrátil do nepřátelského kruhu a pokusil se vyslat totéž slovo pečlivěji nebo pomaleji znovu. Útočníci dopadení v cizím území ještě před vniknutím do kruhu se musejí za trest se zdviženými rukama vrátit ke svému vlastnímu kruhu a teprve odtud mohou znovu zahájit novou cestu.

Rozlepená a odsignalizovaná psaníčka pokládají hráči raději pod nějaký kámen, aby je vítr z kruhu nerozfoukal a aby si je pak nemohli venku pohodlně přečíst domácí hráči, kteří do svého kruhu vkročit nesmějí.

Vedoucí obou skupin shromažďují na svém území zachycená odsignalizovaná slova, řadí je podle čísel a snaží se rozluštit zprávy urychlit i tím, že si některá chybějící slova domýšlejí. Nikde není totiž psáno, že by jejich útočníci museli odsignalizovat všechna slova! Aby skupina splnila úkol, stačí, když si zprá-

123

vu správně domyslí. Vítězí samozřejmě ta skupina, která úkol provede dříve.

Máte-li méně početný oddíl, můžete hrát jen na jeden kruh. Jedna skupina jsou pak útočníci, kteří se snaží odsignalizovat z kruhu slova, a druhá skupina hraje obranu. Podaří-li se útočné straně do hodiny vykonat úkol, vítězí, a nepodaří-li se jí to, vítězí obrana.

Podobných her, založených na znalosti signalizace ať už semaforem, nebo morseovkou máme v oddíle celou řadu. Hoší se díky nim ochotně v signalizaci cvičí, protože jinak bychom je nemohli hrát!

Přestřelky v Tygřím údolí

Tato hra vznikla z jednoho z úseků jedné z našich dlouhodobých her a odtud je také její název.

Oddíl se rozdělí na šest hlídek, pokud možno stejně silných. Každá zaujme stanoviště v jiném směru, který jim určí vedoucí 1 hry, ve vzdálenosti 200 až 300 metrů od tábořiště. Nejlepší je zarostlý, nepřehledný terén plný křovin, roklí, údolíček, skalisek a potoků.

Vedoucí zapíská na píšťalku a všechny hlídky, bohatě zásobené papírovými míčky, se obezřetně vydají na průzkum kraje. Přitom se snaží přiblížit se ke kterékoliv jiné hlídce a v přestřelce, která pak nastane, vyřadit míčky co nejvíc jejích členů. Kdo 1 je zasažen, odebere se ihned s rukama nad hlavou na tábořiště a v tomto kole už nehraje.

Když hlídka zjistí, že narazila na silnější, předešlým bojem 1 neprořídle protivníky, může se i během střetnutí stáhnout a spasit útekem a pokusit se přemoci jinou hlídku.

Čím méně má hlídka »živých« členů, tím musí být opatrnější. Musí změnit taktiku boje, být bedlivější, nepodstupovat otevřený boj a lépe se krýt v hustším porostu, ze kterého může nenadále vypálit několik ran a zase v něm rychle zmizet.

Jedno kolo hry trvá obvykle pět šest minut. O jeho délce rozhoduje vedoucí, který prochází celým bojovým terénem a má tak alespoň přibližný přehled o početním stavu hlídek. Ten se dá samozřejmě také vypočítat podle počtu vyřazených hráčů, kteří se musejí hned vracet na tábořiště. Jakmile vedoucí zjistí, že vět-

šina hráčů už je vyřazená, dá píšťalkou povel k ukončení přestřelek a kolo končí.

Po každém kole se hlídce zapíše počet nevyřazených hráčů a většinou po pěti kolech, na konci celé hry, se pak vyhlásí pořadí hlídek.

Číslované karty

Kromě papírových míčků, lan a družinových míčů nosíme na všechny výpravy asi stovku lepenkových destiček o rozměru 18 krát 13 cm, na kterých jsou silným štětcem napsaná libovolná čtyřciferná čísla, co největší, aby byla i z dálky čitelná. Destičky potřebujeme při mnoha našich hrách zrovna tak jako papírové míčky. f

Kdysi dávno jsem ve sběru starého papíru objevil balík takových karet a hned mě napadlo, že by se s nimi dalo sehrát spousta her. Z toho vidíte, že vedoucí má mít oči i mysl všude, protože ze všeho lze něco vydobýt pro oddílovou činnost! Na rozdíl od míčků, které si nosí na výpravu každý sám, číslované karty, jak jim říkáme, nosí vždy tři určení chlapci, každý z jiné družiny. Dostanou za to vždy po jednom bodu do Desítky. Však taky proto velmi horlivě doporučují hrát na každé výpravě »něco s číslovanými kartami«!

Vyrobí si číslované karty není obtížné: v cukrárně či v obchodě s potravinami si vyprosíme prázdné krabice od cukrovinek nebo třeba od tavených sýrů a z nich pak vystříháme karty žádaných rozměrů. Rohy zaoblíme, aby se nelámaly. Při

Náš oddíl

horním i dolním okraji je dírkovačem prodírkujeme, aby se daly při hrách připevnit zavíracími špendlíky na trička nebo na tepláko-vé bundy. *

Až se dočtete, co všechno se s nimi dá hrát, určité si je také pořídíte. Ale než na ně začnete psát ta »libovolná« čtyřciferná čísla, přečtete si napřed kapitolu Přinášení čísel. Pochopíte, že i při volbě libovolných čísel musíte myslet na to, aby čísla odpovídala některým otázkám z této hry.

Každá družina má tedy ve své výzbroji na výpravu jeden balíček číslovaných karet (asi 30 - 40 kusů), které má v pravém horním rohu označené barvou své družiny, aby se po každé hře vědělo, komu karty patří.

124

125

V kompletu našich karet máme i některé velmi »historické«, o které se bojovalo třeba několik hodin v památných dobrodružných hrách, jiné jsme zase při nějaké hře ztratili a karty v křoví na tábořišti prezimovaly, až jsme je příští jaro našli promáčené mnohými dešti a sněhy celé zčernalé a změkklé. Každou takovou pamětihodnou destičku označíme příslušným zápisem o příhodě, která ji potkala, ale z kompletu ji samozřejmě nevyřazujeme a při dalších hrách s ní zacházíme mimořádně opatrně!

Zapomene-li některý z hochů, kteří mají karty na starosti, svůj balíček na výpravu přinést, dostane celá jeho družina minusový bod do měsíčního bodování. Přinášení čísel

Asi 50 až 60 karet s čísly rozházíme porůznu po louce, v řídkém lese nebo na hřišti. Naše tři družiny se rozdělí na šest hlídek o přibližně stejném počtu členů a hlídka se postaví na pokraj herního území, ve kterém jsou karty rozházené číslicemi vzhůru, aby je hráči nemuseli obracet.

Vedoucí hry pak vydá první pokyn, například: »Přineste číslo, ve kterém je střídavě jedna číslice sudá a jedna lichá!« Dodá ještě: »Pozor, teď!« a na tento pokyn se první člen z každé hlídky rozběhne mezi poházené karty takové číslo nalézt a co nejrychleji přinést. Hlídka, jejíž člen se s požadovanou kartou vrátí nejdříve, dostane šest bodů a každá další pak o jeden méně. Kol může být při této libovolné množství, pokud ovšem ještě hráči projevují o hru zájem a nejsou příliš uběhání, a body za jednotlivá kola se hlídce stále přičítají.

(Máte-li menší oddíl, udělejte třeba jen tři čtyři hlídky. My tvoříme hlídky z družin, aby se výsledky hry daly zanezt do měsíčního bodování.)

A už je tu další start: »Přineste číslo, v němž součet všech čtyř číslic nepřesahuje dvacet!« Úkol teď poběží splnit druží v hlídkách. Členové všech hlídek se v běhu za úkoly střídají zcela pravidelně.

Pokud všechny hlídky přinesou žádané číslo, ale jedné z nich se stále nedaří ho najít, nebudeme na ni čekat, její závodník se vrátí bez čísla a jeho hlídka dostane automaticky jeden bod jako poslední!

Vedoucí by neměl hru zdržovat zdlouhavým přemýšlením,

126

jaké číslo bude požadovat. Nejlepší je, když si úkoly už předem doma připraví na lístek papíru. Například: Číslo, ve kterém každá další číslice má vyšší hodnotu než předchozí. Číslo s nulou na konci. Číslo, v němž součet číslic dá přesně 30. Číslo s jedničkou (dvojkou, trojkou atd.) na začátku nebo na konci. Číslo, v němž je násobek prvních dvou číslic menší než druhých dvou. Číslo, v jehož číslicích jsou vždy dvě a dvě stejné (např. 2442, 6767, 3300 atd.). Číslo, v němž jsou všechny číslice sudé (liché). Číslo, které má stejnou první a poslední číslici. Číslo, ve kterém je dvojka a pětka apod.

Na konci hry, zpravidla po deseti kolech, se hlídkám sečtou body a nakonec buď hru započteme do oddílového bodování, nebo hlídky odměníme rublony na nákup oddílových nálepek.

Kořistění čísel

Karty porůznu poházíme po lese nebo na louce. Tentokrát nezáleží na tom, jestli budou ležet čísly vzhůru, protože v této hře nehrají čísla žádnou úlohu.

Území, na které jsme karty poházeli, musí být zřetelně ohra-

• 127

ničené, nejlépe přírodními hranicemi, jako jsou příkop, potok, cesta, nebo aspoň myšlená přímka spojující nějaký strom třeba s keřem apod. Hranice můžeme vyznačit i signalizačními vlajkami, které se vám, pokud si je v oddíle zavedete, budou hodit nejen pro signalizaci, ale i při nejrůznějších hrách.

Karty v území střeží obrana se šátky nebo čepicemi na hlavách, kterou tvoří zpravidla asi třetina celkového počtu hráčů. Útočníci se snaží pronikat do území a karty, které tam ukořistili, vynášet ven z území. Obrana je přitom zneškodňuje buď plácnutím, nebo zásahem papírovým míčkem a vyřazený útočník hned putuje s rukama nad hlavou do zajetí. Vězení pro zajatce je místo v blízkosti území.

Náš oddíl

Útočník, kterému se podařilo ukořistit nějakou kartu, ji přinese do vězení a může s ní vykoupit některého zajatého spoluhráče. Kartu přitom musí jako výkupné vrátit obraně a ta ji zařadí znovu do hry. Ze zajetí se vykupuje nejdříve ten útočník, který se tam dostal jako první a je tam nejdéle. Je-li zajatců málo a ukořistěných karet hodně, může vedoucí hry stanovit, že se za jednoho propuštěného útočníka bude platit více kartami.

Útočníkovi se může podařit ukořistit při zdařilém vpádu třeba i několik karet najednou. Když ho však s nimi obránci dopadnou, putuje do vězení, a obrana nesmí zachráněné karty odnést někam hluboko do území, kde jsou ve větším bezpečí, ale musí je ponechat tam, kam je útočník stačil donést, i kdyby to bylo třeba jen dva kroky od hranice! A tak některá karta »cestuje« z nepřístupného vnitrozemí naněkolikrát, kousek po kousku a za cenu několika zajatých útočníků, než se dostane tak blízko k hranici, že už bude hračka vynést ji z území.

Hra končí buď po předem smluvené době, třeba po půl hodině, nebo když se do zajetí dostane zároveň víc než třetina útočníků. To se pak považuje za vítězství obrany. Útok vyhraje, když se mu během smluvené doby podaří ukořistit aspoň dvě třetiny karet, které si skladuje ve vězení.

Čtení čísel

Každý hráč obdrží po jedné kartě, a to tak, aby nikdo nevěděl, jaké číslo dostal. Většinou proto rozdávám karty tak, že při nástupu oběhnu hráče zezadu a každému vsunu jednu kartu do

128

MU

0/S?

Mil

44*

f*

/x

tt

ji*

h

1111111

1/11111

mu

7*

6*

to

-Jf.

připravené ruky. Hráč si ji hned přitiskne k tělu, aby číslo nezahlédl ani jeho nejbližší soused.

Hráči si už předem vzali ze svých krabiček poslední záchrany dva zavírací špendlíky a v kapse mají tužku a papír s tvrdší podložkou. Oblečení jsou do teplákových bund nebo aspoň triček.

Po povelu »rozchod« se všichni rozprchnou do všech stran lesa nebo jiného zarostlého terénu a každý si někde o samotě a nikým nepozorován přišpendlí své číslo na záda. Špendlíky přitom provleče proraženými dírkami.

Na signál daný píšťalou hra začíná. Úkolem každého hráče je zjistit co nejvíc čísel ostatních hráčů a své číslo co nejlépe ochránit před ostatními. To ovšem není tak snadné. Nastává veliké plížení, otáčení, útěk pozpátku, vymýšlení se různé léčky a podobně. Hráč si ale nesmí zakrývat číslo tak, že si lehne na záda, přitiskne se zády ke stromu, nebo si dokonce číslo sundá či přes ně přetáhne jiný kus oděvu. Číslo musí být stále vidět!

Přečtená čísla si každý hráč hned запиše i se jménem toho, kdo je měl na zádech. Zápisy musejí být přesné a hlavně čitelné. Když hra po dalším zapískání skončí, veřejně se přečtou všechny zápisy a správně zjištěná čísla se obodují. To by se ale dalo těžko provádět s nečitelnými zápisy.

Konec hry pískáme morseovkovým písmenem ú jako ukončeno a po tomto signálu si všichni hráči sundají a schovají svá čísla a vrátí se na tábořiště. Čísla zjištěná po ukončení hry se nepočítají! Vedoucí hry si od hráčů vybere jejich záznamy

129

a nechá si nadiktovat jejich čísla do předem připravené bodova-cí tabulky s abecedním seznamem hráčů. Abecedním proto, aby se rychle orientoval při zapisování čarek. Potom spolu s několika staršími hráči запиše do tabulky každému hráči jeho »úlovky« do sloupku Přečetl a zároveň trestné čárky do sloupku Přečten. Z tabulky se dá pak snadno zjistit, jak byl který hráč ve hře úspěšný, »aktivní«, nebo jestli byl víckrát přečten. Tabulka samozřejmě později putuje do kroniky.

Náš oddíl

Na trestance

Legenda hry: Z věznice uprchlo několik ozbrojených trestanců a skrývají se v okolních lesích a skalách. Vězeňští dozorcí je hledají, ale pátrání je velmi obtížné a nebezpečné. Dozorcí nevědí, kde vězně hledat, a navíc vězni jsou ozbrojeni a mohou pálit po dozorcích, ze zálohy, zatímco oni střílet nesmějí. Podle legendy sehraje hru. Asi čtvrtina hráčů, složená ze starších a silnějších hochů, obdrží od vedoucího po jedné číslované kartě. Karty si po odchodu z tábořiště do herního prostoru připevní na záda a najdou si v nepřehledném terénu plném skalek, dolíků a roklin společný nebo každý svůj vlastní úkryt. Všichni jsou ozbrojeni papírovými míčky. Ostatní hráči, dozorcí, se asi po deseti minutách za nimi vydají. Musejí jít opatrně, protože nemají zbraně, míčky, a trestance mohou zneškodňovat pouze tak, že přečtou a hlasitě zavolají číslo, které má na zádech. Takhle dopadený trestanec si sundá číslo a stane se sám dozorcem. Ale protože si zřejmě pamatuje čísla svých bývalých spoluhráčů-trestanců, nesmí je zneškodňovat přečtením čísla jako původní dozorcí, ale jen vybíjením míčky. Trestanci se brání tím, že střílejí míčky jak po původních dozorcích, tak i po těch novopečených, původně také trestancích. Zasažený dozorce odejde na tábořiště a jeho účast ve hře tak končí. Novopečení dozorcí, kteří byli ještě nedávno sami trestanci, nesmějí svým novým kolegům čísla ostatních trestanců sdělovat, protože by podstatně urychlili konec hry. Trestanci si v této hře mohou pomáhat tak, že skryjí svá čísla, když se zády opřou o strom, o skálu a podobně.

Číslované lístečky

Je to jedna z tradičních her našeho oddílu. Už ani nevím, kde jsem před lety tu haldu různobarevných odstrižků z tvrdšího papíru sehnal. Dlouho jsem přemýšlel, co s nimi a jak je v oddíle upotřebit. A pak mě to konečně napadlo!

Nastříhal jsem z nich asi 120 obdélníků o rozměrech 4x5 cm, očísloval jsem je velkými číslicemi jedničkou počínaje, a když jsme byli s oddílem na výpravě za městem, připravil jsem s nimi závod.

Zatímco chlapi hráli s míčem naši oddílovou hru Dobývání hradu Rábí, zmizel jsem potajmu do lesa a tam jsem lístečky poschovával do vystouplých kořenů, v křovinách, do starých pařezů, za kůru stromů, pod zvadlé listí, ale vždy tak, aby byl aspoň kousek vidět! Do trávy jsem kladl zelenavé lístečky, ke stromům spíš ty tmavší, hnědé. Pod spadané listí zase žluté, oranžové a červené.

Písknutím jsem pak svolal chlapce a oznámil jsem jim, že je tady někde ukryto asi 120 lístků různých barev a že mají čtvrt hodiny na to, aby je o závod hledali. Hoši nejdřív neviděli ani lísteček a začali je objevovat, až když si jejich oči trochu zvykly.

130

131

Nejúspěšnější hledač tehdy našel 17 lístečků! Byl to chlapec se zrakem jako rys! Ale někteří hoši našli taky třeba jen jeden nebo dva. Asi deset lístků jsme tenkrát nenašli vůbec, ani já, který jsem je ukrýval. Tak pěkně svou barvou splynuly s terénem.

Závod jsme pak mnohokrát opakovali na dalších výpravách a hraje ho občas až dodnes. Pokaždé několik lístečků ztratíme v rozlehlém herním prostoru, a tak nám z těch původních zbylo už jen asi 25. Ztracené ale po každé hře pečlivě doma nahradíme novými, kterým dáme ztracená čísla. Někdy je navíc ozdobíme nějakou kresbičkou nebo ornamentem.

Ten, kdo náhradní kartonek vyrobí, napíše na něj své jméno; a datum jeho výroby. Některá čísla mají podivnou smůlu, jiná zase podivně neuvěřitelné štěstí.

Některá se stále ztrácejí a musí- mé je znovu a znovu nahrazovat, jiná se zase v oddíle »drží« a ne a ne se ztratit. Z takových máme největší radost a ten, kdo takový vzácný lístek při hře najde, je šťastný, jako by našel kdovíco!

Lístky evidujeme ve zvláštním notýsku, který se vejde do ploché krabice k lístkům a cestuje s námi na výpravy. V něm má každé číslo svou trojřádku, do které zapisujeme, kdy a kdo lístek vyrobil, kdy a kde se ztratilo a kdy zase někdo vyrobil náhradní. Mnohé kartonky už mají svou vlastní historii, stejně jako číslované karty třeba prezimovaly na některém tábořišti a našli jsme je pouchané deště a sněhy až na jaře.

Některé lístky vyrobili chlapi, kteří už dávno dospěli a v oddíle už nejsou, a tak jdou jejich jména s oddílem pořád dál. Za deštivých podzimních a zimních dnů vyndáváme v klubovně ze skříní spolu s kronikami i krabici s kartonky a vzpomínáme na ty, kteří je vyrobili. To vše patří k oddílové tradici a přispívá svou troškou k barevnosti našeho oddílového prostředí.

Udělejte si svou vlastní kartonkovou hru! Materiál můžete získat snadno, stačí rozstříhat kreslicí čtvrtky a vybarvit je pastelkami.

Náš oddíl

Hledání základen

Tato hra, podobně jako Přestřelky v Tygřím údolí, vznikla původně jako jeden úsek kteréjsi dlouhodobé hry. V oddíle ale natolik zdomácněla a hoši si ji oblíbili, že ji občas hrajeme jako

132

pohybový a do krajnosti vzrušující závod o body do mezidruží-nového bodování. Napětí se stupňuje hlavně v jejím závěru, kdy se i ti nejkldnější chlapci rozpálí tak, že začínají křičet vzrušením. Je to hra, ve které jde o věci vesměs užitečné, o rychlost, postřeh i paměť, ale samozřejmě i o body!

Hrajeme venku na hřišti nebo na louce. Soupeří opět šest hlídek vytvořených z družin, aby se nakonec mohla obodovat celá družina.

Doma si předem připravím šest kompletů malých kartiček o rozměrech asi 5 x 7 cm, nastříhaných třeba ze starých kreslicích čtvrtků. Papír by neměl být příliš silný. Každý komplet obsahuje dvacet kartiček očíslovaných od jedné do dvaceti. Číslice v každém kompletu jsou napsané jinou barvou a jsou veliké a čitelné, aby při rychlé hře nedocházelo k omylům a záměnám. Každá šestka a devítka má za sebou tečku, aby se při pohledu »vzhůru nohama« nepletly.

Většinou ještě doma, protože to přece jen chvíli trvá, rozdělím všech šest kompletů do deseti hromádek tak, aby v každé hromádce bylo po dvou kartičkách téže barvy, ale aby přitom čísla nešla za sebou. Tak například v hromádce, kde už je jednička, rozhodně nebude dvojka, ale raději ani trojka. Nejlépe, když tam bude třeba až patnáctka, zkrátka značně vzdálená číslice.

Každou promíchanou dvanáctikartičkovou hromádku vložím do obálky, aby se nepomíchala s ostatními, a takhle je přinesu na výpravu. Tam pak v herním prostoru hromádky porůznu a nepravidelně rozmístím na zem. Jedna od druhé musí být vzdálena deset patnáct kroků a dohromady tvoří jakousi nepravidelnou síť. Fouká-li vítr, zatížím hromádky kartiček kameny.

Hlídky se v zástupech připraví na startovací čáru na kraji herního území. Hráči tedy vidí, kde která hromádka leží, ale nevědí, jaká obsahuje čísla. Hromádkám už neřekneme jinak než základny.

Na daný start vyběhne z každé hlídky první hráč a má za úkol co nejrychleji nalézt a přinést kartičku s číslicí jedna té barvy, kterou jsem hlídce přidělil. Jinou přinést nesmí! Nesmí přinést ani jiné číslo, kdyby nemohl jedničku dlouho nalézt. Musí tak dlouho běhat od jedné základny k druhé, až ji objeví. Teprve potom smí vyrazit druhý hráč z jeho hlídky pro dvojku.

Každá hlídka má na zvláštním prostranství pro kontrolu svůj

133

řádek kartiček, takže je na první pohled vidět, jak která hlídka pokročila.

Hráči se mohou v hlídce upozorňovat na čísla, o kterých už vědí, a tak hledání značně urychlit. Volat na sebe můžou i od startu do herního pole.

Vítězí samozřejmě ta hlídka, která má jako první ve svém řádku vyrovnáno všech dvacet kartiček postupně podle čísel. Ke konci hry se vrušení stupňuje jako při málokteré jiné hře.

Ještě několik připomínek: Hráči se v -hlídkách musejí pravidelně střídát, a není proto možné, aby některý rychlý a schopný chlapec běžel víckrát než někdo pomalejší a méně pozorný. Nikdo nesmí přinést víc než jednu kartičku, i když nakrásně ví o dalších. Hlídka, která zvítězí, odstoupí opodál, aby nepřekážela ostatním, které ještě bojují o zbylá místa v pořadí, dokud i poslední z nich nedonese dvacátou kartičku.

Na výpravy nosím všech šest kompletů ve své torně, místa moc nezaberou a ani váhy nepřidají. Hrajeme-li tuto hru na táboře, rozmístíme základny do nízkých plechovek od konzerv.

Vyrobte si i vy hru Hledání základen, zahrajte si ji několikrát do roka a uvidíte ten zájem!

Cestující míček

Je to závodivá hra, kterou hrajeme na výpravách v terénu pokud možno přehledném a zvlněném. Můžeme ji hrát i na otevřené louce nebo na hřišti, ale tam většinou neprobíhá tak zajímavě.

Každá družina rozestaví své členy na jednotlivé mety společné štafetové dráhy (samozřejmě je ovšem stejný počet členů ve všech družinách). Čím více členů mají družiny, tím je delší štafetová dráha a celá hra je tak napínavější. Mety jsou označené vlajkami.

Na daný společný start hodí každý první člen družiny svému spoluhráči na druhé metě míček. Ten ho chytí a hodí třetímu -a tak míček putuje vzduchem od jedné mety ke druhé. Když některý hráč míček nechytí, musí si pro něj doběhnout, a pokud se zakutálel, měl by ho najít. Pokračovat v házení může jen ze svého stanoviště, ze své mety. Nemůže tedy házet z místa, kde míček našel.

Na konci štafety u cílové mety stojí druhý rozhodčí, který

kontroluje, kdo v tomto kole zvítězil. První družina obdrží tři hrací body, druhá dva a poslední jeden. Pak tento rozhodčí odstartuje nový závod a míček teď putuje obráceným směrem k původnímu startu. Tam stojí první rozhodčí a opět kontroluje pořadí družin a oboduje je, a tak míček cestuje třeba pětkrát tam a pětkrát zpátky a družinám se přitom sčítají body.

Nemáme-li k dispozici dva rozhodčí, hrajeme tak, že hráč, který jako poslední chytil v cíli míček, pokračuje hned v házení opačným směrem, ke startu, a družinám se bodují vždy obě cesty najednou.

Aby si během hry hráči nepopletli míčky a nedocházelo tak k omylům, obalí si před hrou každá družina své míčky jinak barevným papírem. Žádný hráč si pak nemůže poplést svůj míček s jiným, který zrovna také letí jeho směrem. Se svíčkou za dukáty

/

Kromě číslovaných lístečků a kartiček na Hledání základěn s sebou na každou výpravu v torné ještě nosím několik dalších herních pomůcek, které mi mohou pomoci při programu. Jednou z nich je igelitový sáček asi se stovkou uzávěrů od limonád. Už se mnohokrát výtečně uplatnil.

Na některé nepoužívané osamělé polní nebo lesní cestě nedaleko našeho tábořiště položí sáček s uzávěry do vzdálenosti asi 100 až 150 kroků od startovní čáry.

Družiny se postaví do zástupů za čáru a jejich první člen dostane do rukou svíčku a krabičku zápalek.

Podél cesty se rozmístí asi po pětadvaceti krocích střelci s míčky v rukou i po kapsách. Nikdo z nich by neměl stát blíže než deset kroků od cesty.

Na daný společný start si první hráči z každé družiny zapálí svíčku, odloží zápalky a vydají se po cestě k »pokladnici s duká-ty«, aby jeden z nich přinesl své družině. Střelci je ale nenechají projít v klidu, každý z nich může na jednoho svíčkaře vypálit jeden míček. Koho střela zasáhne, ten se vrátí na start se zdviženými rukama a svíčku předá dalšímu hráči, který se pokusí přinést dukát jako druhý.

Střelci jsou většinou starší členové oddílu. Pokud takové hochy v oddíle nemáte, mohou se střelci stát vždy dva hoši

z každé družiny, kteří pak ale po své družině nepálí a snaží se vybíjet jen členy ostatních družin. Střelci smějí střílet jen z určených střílen a ve chvílích, kdy jsou nuceni si dojit posbírat své míčky, nastane pravý ráj pro běžce, kteří tak mohou bez nebezpečí proklouznout.

Hráč, kterému se podaří projít nebezpečnou tratí bez úhony a vzít jeden dukát z »pokladnice«, nemá ale pořád ještě vyhráno! Musí se přece vrátit s dukátem zpátky ke své družině a prokličkovat znovu kolem střelců, kteří na něj mohou opět vypálit každý jednu ránu, a to je k zoufání! Zasáhnou-li ho teď na zpáteční cestě, musí s rukama nad hlavou dojit k »pokladnici«, dát do ní dukát a zadem, čili lesem, za střelce, aby nepřekážel na cestě, se s nepořízenou vrátit ke své družině. Jakmile se vrátí, nastupuje k cestě další hráč.

Zhasne-li někomu cestou tam nebo zpátky svíčka, vrátí se a předá ji dalšímu ze své družiny, i když nebyl zasažen. Plamen svíčky se nedá chránit jinak než zatloučením rukou, a tak je cesta za dukáty krajně obtížná a díky střelcům i nebezpečná a nanejvýš vzrušující!

Jakmile se jeden hráč vrátí, ať už s dukátem, nebo bez něj a s rozsvícenou či zhaslou svíčkou, vyšle družina ihned dalšího a nečeká už na další hromadný start. Zápalky stále zůstávají na startovní čáře.

Hra končí po určité době, kterou odhadne a určí vedoucí podle l zájmu hráčů. Asi minutu před koncem oznámí hráčům, aby si na l cestě pospíšili, anebo aby se už na cestu zbytečně nevydávali. Vítězí družina s největším počtem donesených dukátů. Pokud l jsme se tak předem domluvili, můžeme výsledky započítat i do l měsíčního bodování.

První závod je například odhad minuty. Jedna hlídka po druhé vyšle k rozhodčímu jednoho svého hráče. Rozhodčí zmáčkne stopky a začne se úmyslně s hráčem bavit o všem možném, aby si nemohl v duchu počítat vteřiny. Když se závodník domnívá, že minuta uplynula, zvolá: »Ted!« a rozhodčí si zaznamená jeho výsledek. Jakmile se vystřídají všichni první závodníci z jednotlivých hlídek, závod se oboduje.

K dalšímu závodě nastupují jiní hráči, protože hlídka se musí postupně při soutěžení celá vystřídat (nemůže tedy vysílat stále jen ty nejzkušenější a nejobratnější členy). Úkol zní: srovnej do krabičky vysypané a důkladně přeházené zápalky tak, aby měly hlavičky jedním směrem. Za každou špatně srovanou se připočte pět vteřin.

Dalších závodů může být spousta: O Napiš během minuty co nejvíc podstatných slov od písmene Ž (hlídky startují současně). O Zapal svíčku sirkami, ale smíš použít

Náš oddíl

jen levou ruku. O z deseti kroků házej dvacetkrát míček do koše na papír (v přírodě použijeme tornu nebo kruh z kamenů apod.), hodnotí se počet úspěšných hodů. a čtyři hráči postavení do čtverce si přehazují dokola míček, tak aby desetkrát obletěl dokola. Když míček spadne, pokračuje ten, kdo ho nechytí, o Rozděl poslepu hromádku mincí (nebo koleček, trojúhelníků, obdélníků a čtverečků vystřižených z tvrdšího papíru), a Postav věž z deseti krabiček od zápalek nebo z deseti kamínků, a Připrav si tužku a papír a vypočti co nejrychleji 35 765 x 46 832!

Podobných závodů a hříček si určitě vymyslíte ještě více. Předem ale hráčům oznamte, kolik jich v soutěži bude, a po každém z nich postupně doplňujte bodovací tabulku, na kterou se každý může podívat, protože tím zvýšíte zájem o hru.

Smíšený závod

Můžeme ho hrát v klubovně i venku na výpravě. Oddíl se rozdělí na několik hlídek, které mezi sebou soupeří v různých hříčkách a drobných závodech. Rozhodčí musí mít všechny disciplíny předem připravené a boduje je známým způsobem: vítězná hlídka obdrží tolik bodů, kolik hlídek závodí, a každá další o jeden bod méně. Bodování se zapisuje do nalinkované tabulky, podobné jako při dlouhodobé hře nebo při podniku Napříč městem.

Ostrůvky

vždycky když někde seženu nějakou starou veteš, hned začnu přemýšlet, k čemu by se mohla v oddíle hodit. Jednou například z nějaké kanceláře vyhodili do sběru starou kartotéku se spoustou čtyřbarevných plíšků-jezdců, kterými se označují určitá místa na kartách. Získal jsem tak po šedesáti žlutých, červených, modrých a zelených plíškách a to byl základ hry Ostrůvky, kterou od té doby hrajeme už pořád.

136

137

Ze středu klubovny vyklidíme stoly a židle, tak aby vznikla plocha asi 5 x 5 kroků. Na ni křídou-nakreslím asi dvacet nepravidelných a uzavřených ostrůvků. Chlapci se rozesadí na židle a lavice kolem plochy s ostrůvky a rozpočítají se. Každý první hraje za žluté mužstvo, druhý za zelené, třetí za červené a každý čtvrtý za modré.

Na dané znamení hodí první hráč svůj plíšek na kterýkoliv ostrůvek. Strefí-li se, získá jeho družstvo třetinu tohoto ostrůvku. Nestrefí-li se, nebo plíšek odskočí, a to dělá, potvrka, často, je to škoda, protože hod je tak zmařený. A už hází postupně další a další hráči. Házet se může na libovolný ostrůvek, tedy i na ten, kde už leží plíšek jiné barvy. Družstvo, které, má na jednom o-strůvku tři svoje plíšky, se stává jeho majitelem, i kdyby tam jiná mužstva měla třeba po dvou. Cizí plíšky pak musí pryč, ostrov je dobyt. Vítězné družstvo si také vezme své tři plíšky a ostrůvek si označí křídou počátečním písmenem své barvy. Na takový o-strůvek se pak už neútočí.

Někdy se stane, že hráč svým plíškem úmyslně nebo i nechtěně vyrazí jiný už umístěný plíšek. Vyražený plíšek se pak počítá jako neplatný. A naopak, postrčí-li někdo cizí plíšek z moře až na ostrůvek, je ten posunutý platný, jako by byl na ostrůvek vhozen. Plíšek ležící na hranici se počítá jako platný, pouze když leží viditelně větší částí na území ostrůvku.

Po čase začne hráčům docházet střelivo, a pak může dát vedoucí pokyn k přerušení hry, při kterém jeden hráč z každého družstva opatrně vybere plíšky ležící v »moři«. Nechá přitom samozřejmě ležet ty plíšky, které jsou velmi blízko některého z ostrůvků, protože u těch je naděje, že je někdo na ostrůvek srazí. Sebrané plíšky si mužstva rozdělí a palba začíná od toho, u koho předtím skončila.

Při hře přibývá dobytých ostrůvků, až se nakonec střelba soustředí na jeden dva poslední. Poslední bývá dobyt za vzrušeného válečného pokřiku, a pak nastane sčítání dobytých ostrůvků. Vítězné družstvo dostane čtyři rublony na nákup oddílových nálepek a každé další o jeden méně.

Budete-li chtít Ostrůvky hrát a neseženete-li podobné barevné plíšky, nahraďte je z tenké překližky vyřezanými a obarvenými nebo z tvrdého kartonu vystřihanými obdélníčky o rozměrech asi 7 x 15 mm.

Hra trvá jednu až dvě hodiny podle počtu hráčů a ostrůvků

138

a bývá za nepříznivého počasí pěkným bodem programu oddílo-vek. Hrajeme ji skutečně už řadu let a neomrzela se ještě ani tomu »nejdéle sloužícímu« členovi oddílu. Protože strefovat se na cíl a závodit normální chlapce a děvčata nikdy neomrzí!

Srážení koleček

Je to hra opravdu »stolní«, protože se hraje na stole v klubovně za deštivých

Náš oddíl

nedělních odpolední, kdy nemůžeme ven.

Uprostřed klubovny rozložíme pingpongový stůl a do každého rohu dáme dvacet koleček o průměru asi dva centimetry, vyřezaných ze silnější lupenky. Jedna dvacítko koleček je žlutá, druhá červená, třetí bílá a čtvrtá modrá. (Pokud máte kolečka ke hře Boj o Zlaté ostrovy, kterou jsem popsal v knížce Kronika Ztracené stopy, můžete je teď použít.)

Hráči se rozdělí na čtyři skupiny a každá z nich řídí boj své dvacítky koleček: Nejdřív jeden hráč z každé skupiny střídavě vycvrnkne jedno kolečko směrem do středu stolu a potom se střídá stále dokola, až v rozích stolu nezbyde žádné kolečko. Každý z hráčů se přitom snaží zasáhnout a shodit ze stolu nějaké kolečko cizí barvy a tím je vyřadit ze hry.

139

Ze začátku, než se hra rozběhne, se moc nedaří srážet cizí kolečka, ale pak to teprve začne! Když v rozích nezbydou žádná kolečka, může postupně každá skupina střílet (cvrknat) kterýmkoli v svém kolečkem na kterémkoliv cizí a snažit se je shodit ze stolu. Hráči si samozřejmě vybírají k útoku kolečka nejbližší, aby měli jistotu, že bude útok úspěšný. Na vzdálené kolečko nemá smysl útočit, vždyť bychom se nemuseli trefit a naše kolečko by třeba spadlo na zem.

Úkolem každé skupiny je tedy vyřadit ze hry co nejvíc cizích koleček a opatrnou střelbou a důmyslným manévrováním ochránit co nejvíc svých. Vítězí skupina, které na rozdíl od ostatních ještě alespoň jedno kolečko zbylo.

Při hře musíme stále sledovat a dodržovat pořadí cvrknání, aby nevznikl zmatek, protože střídá postupně jedna skupina za druhou a zároveň se ještě střídají hráči ve skupinách. Nedopustíme, aby za některé družstvo hrál stále stejný schopný hráč, zatímco jiný, smolař a nešika, by stál u stolu jako nečinný divák. Bláznivá štafeta

Je to naše klubovní hra k uchechtání, která má ale přesto svůj význam, protože posiluje duchapřítomnost, pozornost a obratnost.

Sesedneme se do velkého kruhu na židle či lavice. Střed kruhu musí být prázdný. Sedíme jeden těsně vedle druhého, ale ne tak, abychom byli namačkaní a abychom nemohli hýbat rukama. Ruce totiž budeme náramně potřebovat! Čím víc hráčů, tím lépe. Nám se hra nejvíc daří, když je nás 22 až 30.

Sedím mezi hráči a před sebou mám koš na papíry plný různých předmětů. Mám tam třeba štafetový kolík, těžký visací zámek, starou papírovou krabičku, hliníkovou krabici, jídelní misku, míček, starý časopis, obložek, pišťalu, svíčku, pravítko, klíč na kolo, porouchaný zvonek od kola, tenisku, chlebník, rádi-ovku a starý plechový hrníček. Rozhodně v koši ale nemám předměty nějak nebezpečné, ostré, špičaté či skleněné, o které by se bylo možné zranit!

Předměty vyndávám nahodile a pomalu po jednom z koše a dávám je do oběhu zprava i zleva. Čím víc je jich v oběhu, tím je jejich předávání obtížnější, zejména pro toho, komu se v rukou potkají dva předměty z různých stran.

140

Při hře platí přísné pravidlo, že nikdo nesmí sousedovi podávat současně víc než jeden předmět a zároveň si u sebe nesmí hromadit několik neodobavených věcí. Věci nesmějí samozřejmě padat na zem ani měnit směr cesty. Nesmí se s nimi házet, bez ohledu na to, jestli je soused stačí přijímat a předávat dál.

Plynulost oběhu můžu regulovat tím, že některé věci stáhnou zpátky do koše. Dělam to tehdy, když vidím, že začíná chaos a hráči nestačí věci přijímat, hromadí je a některým nešikům či panikářům začínají padat a hrozí, že by se hra mohla zvrhnout. Když ale koloběh funguje uspokojivě, vydám naopak povel: »Druhá rychlost!«, po kterém se obíhání musí zrychlit, ale samozřejmě bez zmatku a padání věcí. Žádné házení věcí sousedovi třeba i na hlavu, když nestačí věci přijímat!

Máme ještě jedno pravidlo: Pokud někdo nestačí přijímat, hráč před ním počká a nebude mu předmět vnucovat, a tak postupně zvolní všichni bez ohledu na »druhou rychlost«.

Nakonec zazní povel, na který všichni netrpělivě čekají: »Třetí rychlost!« Po něm se oběh ještě víc zrychlí, ale už ne na dlouho, protože pak už regulérnost přestává být udržitelná a hra zpravidla za chvíli končí za všeobecného smíchu, zmatku a padání věcí. Postupně uložím přicházející věci do koše a začnu je případně vydávat opět v první rychlosti, pokud je o opakování zájem.

I v klubovně padají góly

Hru jsem pojmenoval Gólky a název se ujal. Je k ní potřeba jeden starý tenisový nebo náš obvyklý papírový míček. A samozřejmě trochu prostornější klubovna.

Sesedneme se do čtyřhra-nu, tedy na čtyři řady židlí nebo na čtyři lavice, jeden hráč těsně vedle druhého. Prostor uvnitř musí být prázdný. Hráči se rozdělí do čtyř družstev, označených A, B, C a D a každé družstvo zaujme jednu stranu čtverce.

Náš oddíl

Vylosované družstvo obdrží od rozhodčího míček, za zády ho tajně přidělí jednomu svému hráči, který ho po zahájení hry hodí směrem k některému jinému družstvu. To musí míček chytit a nepustit na zem. Na chytání se často podílejí všichni členové družstva. Jakmile míček upadne na zem, je to gól. Míček už ale hned letí jiným směrem, a tak létá od družstva k družstvu, na

141

všechny strany, křížem krážem po klubovně, ale nejlépe vždy tím směrem, kde pozornost hráčů trochu opadla.

Platí pravidlo, že rány nesmějí být příliš prudké, protože by je na tak krátkou vzdálenost nešlo zachytit. Vítanější jsou spíše klidné »padáčky«, i těmi se dá hodit gól! Také se nesmí střílet nad ramena a pod kolena protihráčů. Družstvo, které takovou neregulérní ránu vypálí, dostane samo gól!

Při hře používáme nejrůznější triky a klamání. Družstvo se například sesedne tak, že nikdo ze soupeřů netuší, kdo má míček a koho je tedy třeba hlídat. Pak se družstvo »rozvine« a všichni jeho členové předstírají, že právě oni budou házet, každý samozřejmě jinam. Jindy zase hráč míček ani neschovává, drží ho zcela veřejně, ale mává s ním divoce na všechny strany, takže nikdo netuší, kam ho hodí. A takových možností, jak protihráče oklamat, je spousta.

Družstvo, které právě dostalo gól, by mělo zahajovat další palbu, hned jak rozhodčí gól запиše, a to i kdyby se už mezitím míčku zmocnilo jiné družstvo. Rozhodčí má u sebe křidu a góly jednotlivým mužstvům zapisuje na podlahu před sebou pomocí čárek. Hraje se určitou předem smlouvenou dobu, nejlépe deset až dvacet minut, a pak se góly všem družstvům spočítají.

Ukazovačka

Tuto hru hrajeme v klubovně a její výsledky můžeme započítat do mezidružinového měsíčního bodování, protože při ní záleží na důvtipu a postřehu celé družiny.

Už doma si připravím větší krabici s víkem a do ní naskládám asi dvacet různých a poměrně neobvyklých předmětů, například skořápku od ořechu, tubu lepidla, jízdenku z vlaku, pouzdro na kapesní nůž, cívku od filmu, kompas, šachovou figurku, ořezávatko, skládací pohárek na pití, zvětšovací sklo nebo třeba monočlánek do baterky.

V klubovně položím přikrytou krabici na stůl a družiny se každá zvlášť posadí na opačném konci klubovny tak, aby do krabice neviděly, až sejmu víko. Družiny mají papír a tužku.

Každá družina pošle jednoho člena ke stolu a já otevřu krabici. V tom okamžiku mohou tito delegáti začít svým družinám

142

předvádět bez jediného slova jednotlivé předměty z krabice. Většinou naznačují jejich tvary anebo způsob jejich užití. Družina se jich nesmí na nic ptát, protože jakékoliv dorozumívání je nepřípustné. Záleží tedy opravdu jenom na tom, jak je vybraný člen družiny vynalézavý a jak názorně předměty předvede. Rádce pak po poradě s ostatními členy družiny napíše na lístek papíru předmět, o kterém se domnívá, že ho jejich delegát předvádí.

Hoch, který stojí u krabice, nesmí své družině předmět ukázat, ani kdyby měl náhodou zrovna takový u sebe. Abych úplně vyloučil možnost nahlížení do krabice, postavím za ni směrem k družinám její víko, takže do krabice vidí jen předváděč. Hra končí po uplynutí předem oznámené doby. Většinou počítáme s jednou minutou na jeden předmět. Družiny pak odevzdají své záznamy a spočteme, kolik předmětů uhodly správně. Přesně označené věci hodnotíme jedním bodem, nepřesně označené (např. zubní pastu místo tubu od lepidla apod.) jen polovinou bodu.

Oddíl v tělocvičně

Za deštivých a blátivých nedělí, kdy prostě nejde jít na výpravu, bývá někdy naší spásou a útočištěm tělocvična. Bývá to odpolední podnik jako každý jiný, boduje se, známkuje se, počítá se do docházky a nosí se na něj povinná výstroj a výzbroj (tepláky, cvičky, pět míčků, krabička poslední záchrany apod.).

Nevyžadujeme jenom tornu, a tak si hoši mohou přinést věci v tašce nebo sportovním pytli.

Dlouhá léta nám tělocvičnu půjčovala tělovýchovná jednota a teď nám její používání umožnilo ředitelství devítiletky, do které chodí část našich chlapců. Řediteli jsem se zaručil, že se budu osobně všech podniků v tělocvičně s oddílem účastnit a budu ručit za pořádek, klid i za všechny případné škody.

Sraz míváme ve 14.30 před školou. Nikdo z chlapců do školy nevejde, dokud se nedostavím já nebo můj dospělý zástupce. Hned za dveřmi školy se přezujeme a v šatně u tělocvičny se pak převlékneme do tepláků či trenek. Asi čtvrt hodiny se mohou hoši rozcvičovat ve volných honičkách a při drobných hříčkách s míčem, někdo trénuje hod na koš, jiný zkouší šplhat. Pár hochů

143

přitom hraje na babu a nováčci předvádějí svým instruktorům kotouly, dřepy s

Náš oddíl

výskokem, výskok z kleku, roznožku a další cviky, které jim předepisuje nováčkovská zkouška.

Mezitím všechny rozdělím do čtyř družstev podle velikosti, takže máme jedno družstvo složené z největších chlapců a jiné zase z těch nejmenších. Do čela každé skupiny postavím staršího hochy-instruktora, a pak už družstva nastoupí ke cvičení na náradí. Nejde nám přitom o nějaké náročné cviky či gymnastické výkony, ale jen o pohyb a o udržování nebo získávání obratností.

Hoši si v družstvech sami vymýšlejí jednoduché cviky, které chtějí provádět, a vždy asi po patnácti minutách si náradí vystřídají, tak aby se družstvo procvičilo na všech čtyřech. Při cvičení dbáme na pořádek a kázeň, takže třeba není možné odbíhat k jiným družstvům, cvičit si někde na vlastní pěst, anebo naopak nějaký cvik z pohodlnosti nedělat. I když vedoucí jednotlivých družstev nejsou o mnoho starší než chlapci, fungují teď jako moji zástupci a ostatní je musejí poslouchat. Od jednoho náradí k druhému přecházejí družstva na povel a v útvaru.

Po vystřídání všech náradí si zahrajeme jednu nebo dvě drobnější hry a pak si uděláme asi čtvrt hodinovou přestávku v šatně. Chlapci se nasvačí a vyřídí si tu různé oddílové i družinové záležitosti. Nejčastěji tyto volné chvíle využívají k tomu, aby si splnili do bodování některé mimořádnosti, jako třeba morseovku, semafor, šest uzlů nebo určení dvaceti značek speciální mapy.

Několik starších chlapců připraví zatím v tělocvičně překážkový běh, kterým zpravidla začínáme druhou polovinu cvičení.

Překážkový běh v tělocvičně

Po přestávce se hoši znovu nahnou do tělocvičny a znaleckým okem a někdy i s mrazením v zádech si prohlízejí, co jim »stará pára« připravila. Po celé tělocvičně je zdánlivě bez ladu a skladu rozestavené náradí a leží tu snad všechny žíněnky, které v tělocvičně byly k sehnání. A to je naše překážková dráha!

Závodník se připraví ke startu na plošinku upevněnou na kolmém žebříku ve výšce asi dvou metrů. Na daný start skočí dolů na žíněnku a běží ke dvěma za sebou stojícím kozám. Roznožkou je přeskočí, na žíněnkách udělá dva kotouly a běží jakýmkoli způsobem zdolat stůl po jeho délce. Na jeho konci se postaví a seskočí na zem. Pokusí se proběhnout či proskákat polem asi patnácti kuželek, tak aby žádnou z nich neshodil. Když některou porazí, musí ji zase postavit, ale ztrácí tak drahocenné vteřiny.

Pak musí proběhnout slalom mezi jednotlivými rámy z rozebrané švédské bedny, a když zase některý porazí nebo trochu vychýlí, musí ho hned narovnat. Na žíněnce pak udělá kotoul a běží ke koši na košíkovou. Dál může běžet, až když se mu podaří prohodit jím připravený míč. Ještě ho čeká šplh po laně a zhoupnutí se na nedaleko stojící kozu tak, aby se na ní udržel vestoje. Pak vyleze na žebřík, sjede dolů po nakloněné lavici, na »koberci« ze žíněnek udělá dva kotouly, postaví se do pozoru -a to je konec.

Rozhodčí zmáčkne stopky, oznámí čas a družina se pak buď společně raduje, anebo jen odmítavě máchne rukou. Závod se totiž boduje, a tak má celá družina zájem na tom, aby její členové měli časy co nejlepší.

Startují samozřejmě všichni, takže hodinku určenou pro překážkovou dráhu dobře využijeme.

Naše hry v tělocvičně

Říkáme jim naše, protože jsme je nikde neokoukali ani neo-psali, ale pro oddíl jsem je vymyslel já sám. Hrajeme je zpravidla ještě před přestávkou. Někdy stihneme jen jednu, jindy zvládneme i dvě, podle toho, jak dlouho nám trvalo cvičení na náradí.

Kuželková bitva

Oddíl rozdělíme na dvě zhruba stejně silná a schopná družstva a tělocvičnu po její šířce křídou na dvě poloviny. Každé družstvo si na své půlce rozestaví 25 nebo 30 kuželek, podle toho, jak jsme se předem dohodli. Kuželky musejí stát po celém herním poli, protože kdyby byly lišácky sestavené do jednoho houfu, nebo dokonce schované někde za náradím, bylo by velmi snadné je bránit, až vypukne bitevní vřava.

Hrajeme se dvěma většími, například volejbalovými míči

144

145

a družstva se jimi snaží pálit co nejpřesněji do soupeřova pole, aby tam přitom srazili co nejvíc kuželek. Soupeř se samozřejmě brání, snaží nepřátelské míče chytat, srážet, vyrážet a odrážet a hned zase útočí a střílí po protivníkových kuželech. Střílí ten, kdo má právě míč v rukou, a tak letí někdy oba míče současně proti sobě. Házející hráč může i klamat, míří třeba do levé části pole, ale vystřelí pak náhle do pravé poloviny, kde zatím hráči polevili v pozornosti,

Náš oddíl

anebo bleskurychle přihraje míč jinému spoluhráči, od kterého nikdo útok nečeká. Míčem se smí jen házet, ne kopat!

Porazí-li hráč při neopatrném pobíhání a poskakování vlastní kuželku, počítá se to stejně, jako kdyby ji srazil protivník. Ve zmatku a bitevní vřavě, která při hře panuje, to není nic neobvyklého. Každou poraženou kuželku musí hned nejbližší hráč odstranit z pole, aby po ní někdo neuklouzl nebo aby ji nezničil, když na ni dupne.

Hráči nesmějí překračovat hraniční čáru. Nemohou tedy vběhnout za míčem do cizího území, protože jakmile tam vletěl nebo se tam třeba jen vkutálel, patří tamějšímu družstvu!

Hra končí, když jednomu z družstev zbyde ve hře jen pět kuželek. Nedoporučuji hrát ji až do vybití poslední kuželky, protože zbylých pár kuželek se dá velmi snadno bránit a hra se zbytečně prodlužuje a ztrácí tím na zajímavosti i spádu. Přetahovanda

Tělocvičnu opět po šířce rozdělíme křídou na dvě části, stejně jako při kuželkové bitvě. Proti sobě opět zápasí dvě početně i tělesně stejně silná družstva.

Postaví se proti sobě podél celé čáry každé na svém území a na dané znamení se hoši pokoušejí přetáhnout na svou stranu někoho z protivníků. Přetažený hráč odejde ihned ke stěně tělocvičny a v tomto kole už jen přihlíží, jak se boj rozvíjí, a povzbuzuje hlasitě své družstvo. Je to tak vzrušující i legrační podívaná, že se vyřazení hráči vůbec nenudí!

Při pokusech o odvěčení protivníka mohou hráči překročit dělicí čáru jen jednou nohou! Ten, kdo se v cizím území ocitne oběma nohama najednou, ať už z neopatrnosti v zápalu boje, nebo proto, že ho tam vtáhl protivník, je ze hry v tomto kole vyřazen.

Hoši se většinou přetahují za ruce, ale mohou se třeba i vrhnout na zem a uchopit soupeře za nohu. Spoluhráči mohou napadenému kamarádovi přispět na pomoc, držet ho a táhnout zpátky a podobně. Někdy se tedy vytvoří i celý řetěz hráčů, kteří se drží za ruce nebo v pase, a první z nich, teď pevně »zakotvený« na svém území, lapá rukama po protivníkovi.

Přetahovandu hrajeme jen v trenkách, protože košile či tepláky by se mohly natrhnout. Prohrává mužstvo, které má ve hře méně než čtvrtinu hráčů. Můžeme se ale také domluvit, že hra skončí, až některá strana přetáhne posledního soupeře. Skákačka po papírech

Po celé tělocvičně rozložíme nařezané kusy starých novin o velikosti asi školního sešilu, které jsme si připravili už předem doma, aby program neváží. Papírů musí na podlaze ležet o jeden méně, než je hráčů. Rozložíme je rovnoměrně po celé tělocvičně, ale ne pravidelně, v řadách a podobně. Také by jich nemělo ležet několik těsně vedle sebe. Než papíry rozložíme, čekají zatím hráči u stěn, aby po nich zbytečně nešlapali.

Po zahájení hry se hráči začnou libovolně procházet po tělocvičně. Nesmějí přitom běhat ani šlapat na papíry. Vedoucí chodí mezi nimi a přitom stále tleská nebo hraje na harmoniku či třeba tluče dřívkem do plechovky. Náhle bez upozornění a zcela neočekávaně svou produkci ukončí, a v tom okamžiku se každý hráč pokusí stoupnout na některý z papírů. Na koho se nedostane, musí odejít ze hry a postavit se ke stěně tělocvičny. Přitom sebere jeden z obsazených papírů, aby v dalším kole zase jeden chyběl.

Mají-li hoši o hru stále zájem, můžeme hrát, až dokud nezbyde poslední hráč. Kdyby se ale vyřazení hráči začali nudit, hrajte jen na pět posledních a všech pět prohláste vítězi.

Při této hře nepovolujeme: 1. Chytrácké a opatrnické hlídání si papíru nebo setrvávání v blízkosti papíru. 2. Běhání a strkání během zvukové produkce vedoucího. Běhat se může začít až po jejím ukončení. 3. Násilné odstrkování jiného hráče z obsazeného papíru.

Obíhačka

Do všech čtyř rohů tělocvičny postavíme jednu kuželku, takzvanou obíhací, protože bude sloužit jako obíhací meta. Kuželky musejí stát nejméně dva metry od stěn, protože jinak by mohli

146

147

hráči v běhu třeba vrazit do stěny.

Asi ve dvou třetinách délky tělocvičny postavíme doprostřed pátou kuželku, takzvanou porážecí, protože ji při hře budeme porážet míčem. Od ní vede ke stěně za ní křídou nakreslená půl-ková čára, která se tak jmenuje proto, že označuje půlku celého obvodu tělocvičny. V této části tělocvičny je v rohu stanoviště obíhačů. Na druhém konci tělocvičny je porážecí čára a u ní je stanoviště družstva porážeců (viz plánek!).

Náš oddíl

* r (MAS

°J

V obou družstvech je stejný počet hráčů. Hráči se před hrou očíslojí, tak aby v každém družstvu byla čísla od jedničky počínaje. Svá čísla si hráči zapamatují a nemusejí si je tedy nějak vyznačovat na trika či na tepláky. Čísla určují, jak jsou hráči seřazeni na svých stanovištích a v jakém pořadí závodí. Porážecí mají u svého stanoviště připravený volejbalový míč.

Vedoucí hry stojí u stěny uprostřed tělocvičny, tak aby nepřekážel obíhačům. Když ohlásí start, dají se do práce jedničky z obou družstev.

Obíhač číslo jedna vyrazí ze svého stanoviště a snaží se co nejrychleji oběhnout tělocvičnu kolem obíhacích kuželek. Po návratu pošle plácnutím na dráhu obíhače číslo dvě a tak stále pokračují v obíhání, pokud jim to ovšem umožní družstvo porážeců.

Zatímco obíhači běhají kolem tělocvičny, porázeč číslo jedna kutálí (nehází!) míč k porážecí kuželce a snaží se ji míčem na jeden pokus porazit. Když se mu to nepovede, začne kutálet porázeč číslo dvě a tak dále, dokud některý z nich kuželku nesrazí. Jakmile se to podaří, končí polovina prvního kola a obíhač, který je právě na cestě kolem tělocvičny, se ihned zastaví a vrátí se ke svému družstvu.

Porážecí mají asi jeden metr za porážecí kuželkou svého hráče-chytače, který svému mužstvu vrací míče, které kuželku minuly. Tím se spád hry zrychluje a porážecí získávají více času. Chytač je většinou dobrovolník, kterému ještě zbývá dost času, než na něj v porážení přijde řada.

Za každé přeběhnutí půlkové čáry získávají obíhači jeden bod, i když třeba běh kolem tělocvičny nedokončili, protože některý z porážeců uspěl. Rozhodčí hlásí body, které získali obíhači, nahlas po každém přeběhnutí a zároveň je čárkami ihned zaznamenává do předem připravené tabulky.

4

1.

f.

ÁO.

ÚL

ii

ML

ni

11L

tfx

0*

fix

II

lili

lil

lllll

1

III

t*

yfx

0*

148

149

Někdy se obíhačům podaří tělocvičnu oběhnout třeba i desetkrát za sebou, než mnoha marnými pokusy znervóznělí porážecí kuželku konečně porazí. Jindy si zase obíhači nevydělají ani jeden bod, protože kuželka spadne dřív, než stačí první z nich doběhnout aspoň krok za půlkovou čáru.

Po každém porážení kuželky si družstva mění úlohy! Jakmile se obě družstva vystřídají ve svých úlohách, končí první kolo. Hraje se zpravidla na 10 nebo 15 kol.

Po každém-kole vyhlásí rozhodčí dosavadní celkový bodový stav (např. »Jirkovci 37 bodů, Vládovci 45 bodů«). Družstva jsou většinou pojmenovaná po některém starším či energičtějším chlapci, který zároveň dbá mimo jiné o to, aby se hráči v jeho družstvu správně střídali a včas nastupovali ke hře po výměně stran. Hráči se střídají zcela pravidelně a pokračují ve stanoveném pořadí i po výměně úloh. Obíhá-li například naposledy hráč číslo čtyři, bude jako první po výměně stran koulet porázeč číslo pět.

Střídání družstev se musí dít rychle a ukázněně, bez zbytečně dlouhých přestávek. O to se starají vedoucí družstev. Vítězí samozřejmě družstvo, které má po domluveném počtu kol nejvíce bodů.

Náš oddíl

Běhy pro plíšky

V této hře se nám hodí uzávěry od láhví, se kterými hrajeme l na výpravách hru se svíčkou za tovary. Asi tři čtyři metry od jedné stěny tělocvičny uděláme napříč tělocvičnou křídou startovní čáru. Za ni se postaví družiny do zástupů, dál od sebe, aby [si při vybíhání a přibíhání nepřekážely. Od startovní čáry po celé ploše tělocvičny rozházím záplavy l plíšků (uzávěrů) a na daný start vyběhne první z každé družiny s úkolem přinést jich co nejvíc do třinácti vteřin. Vteřiny počítám nahlas a pomalu a spíš je od oka trochu protáhnou, než abych l je krátil.

V prvních vteřinách to ještě jde! To ještě všude leží závěje] plíšků a sběračům se zdá, že mají »časů moře«, a pouštějí se i do vzdálenějších prostor tělocvičny. Ale už je tu »sedm... osm... devět...«, a tu se družiny rozkřičí na své sběrače v bezmezném vzrušení: »Zpátky, nech všeho, rychle zpátky, je deset, co děláš, zpátky!« Vzrušení a křik, které panují za startovní čarou v těch

zbylých pár vteřinách, se nedají popsat! Proč ale? Inu proto, že tomu, kdo není do třinácti zpátky za startovní čarou, se přinesené plíšky nepočítají! Jako kdyby nepřinesl nic!

Ti, kteří je přinesli včas, mi nahlásí jejich počet, já si to zapíšu a přinesené plíšky bleskurychle znovu rozházím po tělocvičně. A už je tu nový start a noví sběrači si to hasí do herního pole se snahou sebrat co nejvíc plíšků a přiřítit se s nimi včas zpátky.

Členové každé družiny by se měli pravidelně střídat, není možné neustále vysílat nějakého schopného a rychlého číperu, zatímco pomalý nešika nepoběží třeba vůbec!

Každý hráč si při této hře počíná trochu jinak. Někdo začne sbírat pokud možno hned za startovní čarou, postupuje stále kupředu a při osmé nebo deváté vteřině se už obrací a letí zpět. Jiný se domnívá, že výhodnější je rovnou běžet až k protější stěně a odtamtud se vracet zpět a přitom sbírat. Když uslyší »deset«, »zapne motory« a žene se zpět, aniž by už sebral byt jen jediný plíšek. Většina chlapců se ale hned po rozběhu prostě vrhne celým tělem na zem, jede po břiše a kolenou po podlaze a roztaženými rukama smetá kdejaký plíšek ve svém dosahu. Pak vyskočí jako pružina a hurrá zpátky!

Zoufale se rozhoduje sběrač, když ještě vidí několik lákavých plíšků, ale přitom už slyší »deset«! A ještě zoufalejší je pak ten, kdo se vrátil pozdě a plíšky mu nebyly uznány! Nedá se vyličít, jak bývají tiito opozdilci zdrcení, a navíc jim ještě většinou »zaválí« jejich družina, protože se hra započítává do mezidruží-nového měsíčního bodování!

Hra končí většinou po deseti nebo patnácti startech, ale může samozřejmě skončit i dřív, když vedoucí rozpozná u chlapců únavu nebo nezájem. Družinám se sečtou všechny sebrané plíšky a hra se oboduje.

Běhy pro plíšky můžeme hrát i na výpravě, když najdeme vhodný terén s nizoučkou spásenou trávou, aby se v ní plíšky neztrácely a byly dobře vidět.

Naše košíková

Tahle hra bývá zlatým hřebem každého našeho podniku v tělocvičně a bez ní bychom ho ani nemohli ukončit! vymysleli jsme šiji před mnoha lety v jedné tělocvičně, kde nebyly namontované koše, a od té doby ji hrajeme i tam, kde desky s koši visí, a vždycky se nám tahle naše košíková zdá lepší! Nemá totiž složitá pravidla, která by hru zdržovala, a chlapci se při ní mohou,

150

151

samozřejmě v mezích slušnosti & bezpečí, pěkně klukovsky servat o míč.

Tělocvičnu rozdělíme křídou napříč na dvě poloviny a rozdělíme se do dvou mužstev. Jedno hraje v tričkách a druhé bez nich, a nazýváme je tedy Oblečení a Svlечение. Každé mužstvo se ještě rozdělí na družstvo starších a družstvo mladších, aby se při zápolení nestřetávali slabší se silnějšími.

Každému mužstvu přidělíme jednu polovinu tělocvičny, ale vzadu na ní stojí až u stěny koza, která patří protivníkům. Na každé koze je chytač, kterému musí jeho družstvo nějak dopravit míč, ale tak, aby ho bezpečně chytil a nespádl přitom z kozy.

Zápas začíná soubojem mladších družstev. Obě se postaví čelem k sobě na svém území a vedoucí hry mezi ně vhodí míč. Kdo se ho zmocní, žene se s ním hned ke svému chytači, který stojí na koze umístěné v protivníkově území. Přihrává si přitom se svými hráči a celé jeho družstvo si vzájemně pomáhá a chrání si míč před protivníky, kteří samozřejmě nelení a snaží se jím míč vzít. Pokoušejí se o to jakýmkoliv způsobem, perou se o míč, věší se na toho, kdo ho zrovna nese a podobně, jenom nikdo nesmí podrážet druhému nohy! Často se stává, že se na podlaze válí hromada chlapců a míč je někde vespodu, ale náhle se odkudsi z hlubin hromady odkutálí a hned se ho zmocní některý hráč čekající opodál - a už

Náš oddíl

s ním utíká k chytači. Chytačovi se míč může házet jen z protivníkovy poloviny! Trvá-li bitka bez výsledku už příliš dlouho, zapíská rozhodčí »přerušeno« krátkými hvizdy píšťalou. Na tento signál bitva hned skončí, hráči se opět rozejdou na svá území a rozhodčí mezi ně opět vhodí míč.

Jedno kolo zápasu trvá pět minut včetně přestávek při přerušení hry, protože zápas je příliš namáhavý a má rychlé tempo. Celá hra je velmi ostrá a mohou ji hrát jen odolní chlapci, kteří jsou ale zároveň natolik rozumní, že vědí, kam až mohou v boji o míč zajít, aby nenastaly hádky, nebo snad i nějaké úrazy. Proto také proti sobě střídavě hrají mladší a starší družstva a nikdy nesoupeří mladší družstvo se starším.

Jakmile chytač zachytí míč, zvedne ho nad hlavu a rozhodčí odpíská bod, který zároveň zaneše příslušnému družstvu do připravené tabulky. Potom vrátí míč znovu do hry.

Hrajeme zpravidla pět zápasů mezi mladšími a pět mezi staršími družstvy, a to střídavě, aby si chlapci po boji trochu

152

Oi

X

X

X

CM

X

X

X

X

X

X

03

X

X

X

X

X

STVO

1

-v^

1

153

oddychli. Na konci celé hry spočítáme družstvům body a z tabulky můžeme snadno poznat, jak si které družstvo vedlo.

Znaky a názvy našich táborů

Kdybyste přišli do naší klubovny, jistě by vás stejně jako Jirku a Přemíka upoutala řada pestrobarevných dřevěných koláčků. Jsou nařezané z kmene uschlého stromu, mají průměr asi 10 centimetrů a visí po celé délce jedné stěny u stropu. Při bližší prohlídce byste si všimli, že na každém z nich je přilepený jakýsi nalakovaný znak vyřezaný z překližky. Jsou to znaky všech táborů, které jsme s oddílem zažili.

Každému táboru dáme většinou při posledním táborovém ohni název podle toho, co pro něj bylo příznačné, charakteristické. Někdy tedy nazveme tábor podle mimořádně zajímavé dlouhodobé hry, která poznamenala celý běh tábora, jindy zase podle místa, kde jsme tábořili, nebo podle nějaké výjimečné události či třeba podle počasí.

Jednou jsme měli Tábor zpěvu, protože jsme na něm zpívali od rána do večera, a dokonce jsme tehdy uspořádali i zpěváčky turnaj. Do znaku se pak dostal černý houslový klíč v tmavozeleném poli. Jiný tábor jsme nazvali podle mnoha těžkých bouří Tábor hromu a do znaku jsme dali stylizovaný žlutý blesk v tmavošedém poli. A tak máme Tábor ve Sluneční zátocě, Tábor Alvareza, Tábor dešťů, Tábor smůly, Tábor věrných, Tábor žhoucích dnů, Tábor pod Kriváněm, Tábor na zelené říčce, Tábor áček (naš první tábor s áčky místo s jehlany), Modrý tábor (všechny stany byly blankytně modré), Tábor Svazu třináctir' a další.

Znaky a názvy nám umožňují rychle si tábor v řeči připomenout. Nemusíme pak

Náš oddíl

říkat: »Víš, tenkrát ten tábor... kdypak to jen bylo... no přece jak tam tenkrát tolik trískal ten hrom, pamatuješ se, ne??« Řekneme prostě: »Stalo se to na Táboře hromu«, a každý hned ví, který tábor máme na mysli.

Jména můžete dát svým táborům i dodatečně a znaky si můžete vyrobit, i kdybyste měli za sebou třeba teprve jen jeden nebo dva tábory! Už hodně oddílů to tak podle nás dělá, připojte se tedy i vy! Už ani jeden tábor bez názvu a znaku!

U nás v oddíle se na návrzích jména i znaku podílejí všichni a nakonec přijmeme návrh, který dostane nejvíc hlasů, i kdyby ho vymyslel třeba ten nejmladší člen oddílu.

Tábor, podnik pro celé muže

Náš oddíl pracuje po celý rok, cvičíme se ve stanování, táboření, vaření a podobných činnostech a naši členové jsou bezvadně sešraní a duševně i tělesně zocelení. Díky tomu si můžeme dovolit o prázdninách to, co by si oddíl s nepatrnou a většinou jen »papírovou« činností troufnout nemohl: uspořádat pravý tábor, jak má být, tvrdý, plný práce, bez přepychu, ale opravdu robinzonský, vysoce užitečný a se spoustou nezapomenutelných prožitků!

Různé ty podnikové a jiné tábory s desítkami placených pracovníků se s těmi našimi nemohou ani rovnat. Už jen proto, že mládež se v nich poprvé vidí až po příjezdu a tábor dopředu vybudují řemeslníci nebo obětaví tatínci.

Náš oddíl už po řadu let táboří na břehu divoké tatranské říčky. Dříví na podsady a jiné stavby máme přes rok složené v blízké vesnici, odkud si je po příjezdu dopravíme na prázdnou

154

155

louku. Nepřijedeme tedy do hotového a nezačneme si pohodlně, bez práce »tábořit«, jak je to dnes bohužel často zvykem. Stavba tábora nám většinou zabere asi dva dny, protože stavíme i velký přístřešek na kuchyň a jídelnu, stany pro úschovu jízdních kol, stan na zásoby, sklípek atd.

Na táboře si sami vaříme, myjeme nádobí, nakupujeme a pereme prádlo. Nemáme s sebou žádné dospělé pomocníky z řad rodičů, tím méně nějaký placený personál. Náš tábor trvá vždy zhruba pět týdnů.

Oddíl je na táboře rozdělen do šesti hlídek, které se střídají ve službě a zároveň spolu soupeří v dlouhodobé hře, která končí většinou s koncem tábora. Každá hlídka má čtyři nebo pět členů, pokud možno z jedné družiny.

Táborová služba začíná hlídce ve 14.30, kdy od předchozí hlídky převezme kuchyňský inventář, umyté jídelní a kuchyňské stoly a lavice, vyčištěné ohniště pod kotly, vymetená kamna a desítky jiných věcí přesně podle Předávacího lejštra. Tím je zaručen bezvadný pořádek a čistota a zároveň se tím zamezí ztrátám náradí a náčiní. Pokud něco některá hlídka postrádá nebo rozbila, je na ní, aby vše dala do pořádku, než kuchyň předá, pokud nechce dostat minusové body, na což je každá hlídka velmi choulostivá.

Po převzetí služby připraví hlídka odpolední svačinu, tak aby ji mohla podávat podle Táborového řádu v 16.00, a když vše stihá, snaží se přitom ještě účastnit i společného programu. Před šestou hodinou večer se zase vrací do kuchyně a připraví si dřevo na uvaření čaje k večeři, protože večere míváme většinou jen studené, třeba sýry nebo rybičky. Po večeři umyje služba kotel od čaje a špinavé nádobí a stoly, uklidí potraviny a zabezpečí kuchyňské stany.

Ráno vstane o půl hodiny dřív než ostatní a připraví pro ně snídani. Pak umyje nádobí, ppraví ke vztyčení vlajky a pak už se všemi nastoupí k vlajce a od půl deváté se normálně účastní dopoledního táborového programu. Do něj se však většinou nestihne zapojit jiná hlídka, tzv. nákupčící, kteří jedou na kolech do vesnice na nákup a pro poštu.

V deset hodin připraví služba přesnídávku a v kuchyni už zůstane až do oběda.

Občas, pokud mu to povinnosti v kuchyni dovolí, si některý její člen odskočí rychle se zúčastnit třeba některého závodu, ale pak zase hned zpátky do kuchyně!

156

157

i

K obědu vaříme vždy polévku a jako hlavní jídlo míváme brambory nebo knedlíky s masem, nebo třeba rýži, luštěniny či těstoviny. Protože hlídka vede vždy starší a zkušený chlapec, který má za sebou už několik táborů, dopadá u nás vaření poměrně velmi dobře a už léta se nestalo, aby se nějaké jídlo nepovedlo, nebo aby se dokonce nedalo jíst.

Oběd máme ve 12.30 a do 14.30 musí mít hlídka všechno umyté a v pořádku, aby mohla kuchyň předat další službě. Nakonec ještě sundá z táborového oznamovatele Bodovací tabulku, přibítkou na tenkém prkénku, a donese mi ji, abych mohl obodovat její čtyřadvacetihodinový výkon.

Stejně jako během oddílového roku, tak i na táboře máme spoustu různých

Náš oddíl

zvyklostí, tradičních programových bodů, soutěží a her, praktik i zákonů, které se dají provádět jenom na táboře a nikde jinde. O tom se ale dozvíte na dalších stránkách.

Několik táborových zákonů

Účast na táboře povolíme jen chlapcům, kteří se celý rok snaží být věrnými členy oddílu. Hochy s podprůměrnou docházkou a chabým výkonem v bodování s sebou nebereme. Nováčka vezmeme jen výjimečně, když je tělesně i povahově velmi schopný a nemusíme se obávat, že by mohl na táboře selhat.

Hoši s námi jezdí jen na celý tábor, protože pozdní příjezdy, když už je všechno hotové, a předčasné odjezdy před bouráním, které někdy vyžadují někteří nechápaví rodiče, silně narušují běh a celistvost tábora. Výjimku děláme jen u těch hochů, kteří jsou už v učení a nemají tak dlouhou dovolenou.

Návštěvy rodičů a příbuzných přijímáme kdykoliv, ale nanejvýš jen na dvě hodiny. Rodiče musejí zároveň počítat s tím, že se jejich syn nebude moci uvolnit ze služby v kuchyni, pokud za sebe nesežene náhradníka. Příliš časté návštěvy, táboření a nocování v blízkosti tábora nepovolujeme.

Dokud není tábor zcela hotový, nezačínáme s žádným programem, protože by se tak stavba příliš zpomalila a zájem o její dokončení by silně ochabl.

Stěhovací povinnost. »Tábor končí teprve tehdy, když odstěhujeme z nádraží poslední táborovou bednu do klubovny a klubovnu náležitě uklidíme!« Tento zákon jsme začali v oddíle razit

t?

§' -šv

s s

li

&

U/W4S

isi

158

159

po mnoha špatných zkušenostech s některými hochy, ale hlavně s jejich rodiči.

Stávalo se, že si rodiče pod nejrůznějšími záminkami odvedli svého syna z nádraží rovnou domů a vůbec se nestarali o to, kdo vyloží ty hory společných zavazadel z vagónu, naloží je na auto, vyloží, roztrídí a uklidí je v klubovně. Jejich sobecké chování pochopitelně rozhořčovalo ostatní, a proto teď už po řadu let nikdo nesmí odejít domů, dokud není vše hotovo.

Přijedeme-li pozdě večer a stěhování už není možné, trvá »táborový stav« až do druhého dne dopoledne, kdy všechno dokončíme.

Pročtení Tábornické moudrosti. Tábornická moudrost je rozmnožená brožura rozměru A4 o dvaceti stránkách textu a obrázků. Jsou v ní popsány všechny naše táborové praktiky, ustanovení, zkušenosti atd. Napsal jsem ji kdysi dávno, aby si hoši mohli už doma osvojit mnohé z toho, co by jim na táboře mohlo dělat potíže, a aby se co nejrychleji a nejsnadněji vpravili do táborového života. Před každým tábořem si hoši znovu knížečku bedlivě přečtou, je to ostatně jedna z červnových bodovacích mimo-rádností.

Výňatky z tábornické moudrosti

Naučte se vařit! Každý člen oddílu musí umět vařit! Maminky, dohlédněte na to!

Netrváme na tom, aby váš syn věděl, z kolika kil mouky udělat knedlíky pro třicet lidí nebo kolik kilo brambor je třeba dát vařit pro celý tábor, ale chceme, aby znal tyto základy vaření:

1. Jak se dělá těsto na houskové, kynuté a bramborové knedlíky.
2. Jak pracovat s droždím a jak osvěžit suché droždí.
3. Kdy se dávají do polévky těstoviny, kdy a jaké koření, kdy krupky, brambory a zelenina.
4. Očištění a nakrájení zeleniny, cibule, rozetření česneku, rozklepnutí vejce a oddělení bílku od žloutku.
5. Jak vařit brambory. Kdy ve slupce, kdy bez ní. Přísady.
6. Cibulová, česneková a houbová omáčka. Nevynechávejte červnové podniky, ať už to jsou výpravy, družino vky, klubovní pátky či jiné pracovní podniky! Na každém

160

z nich si totiž domlouváme plno důležitých věcí, týkajících se tábora, a kdo nepřijde, nedozví se o nich. Potom svou nevědomostí a nepřipraveností působí jen zmatky. Zároveň je třeba udělat spoustu předtáborové práce, které se nikdo nemůže vyhýbat, aby ji za něj dělali ostatní!

Dejte se ostříhat! Na táboře už nebudete mít možnost, budeme daleko od města.

Nechtě se ostříhat nakrátko, ale ne dohola, protože by vás ohrožoval úžeh a vlasy vás mohou ochránit například i před bolestivějším úderem do hlavy.

Náš oddíl

Opatřete si táborovou bedničku! Všechny věci na tábor se vám do torny asi nevejdou a navíc tornu budete potřebovat prázdnou, až pojedete nakupovat jako nákupčící. Pořídte si tedy bedničku velkou asi jako bývalé vojenské kufříky a podle prototypu, který máme v klubovně, si do ní udělejte přihrádky. Bednička je mnohem lepší a skladnější než kufřík a taky se hned tak nepoškodí při dopravě. Ve stanu přitom slouží i jako stůl s přihrádkami, a to by s kufrem nebylo možné.

Dřevo na stavbu podsady se přiděluje! Není tedy možné-vybí-rat si dřevo ze složených hromad!

Nepráskejte dřívím, když je skládáte z vozu nebo jen překládáte či pokládáte na zem. Při každém silnějším úderu se krajin-

161

ka naštipne a šterbinou pak při delším dešti prosakuje do stanu voda. Proto pokládejte krajinky na zem tak, jako by byly skleněné!

Dřevo sekejte a třísky dělejte jen na vykázaném místě! Jinak bude celé tábořiště trískami přímo zamořené a vysbírat je pak z trávy je velmi obtížné!

Neplýtvajte stavebním dřevem, není ho nikdy dost! Na příčky postelí nerozřezávejte krásné a silné krajinky, ale použijte odřezky, třeba i rozštípla. Rozhodně je nedávejte na kavalec podélně, a to i když jste je »vyfasovali« a ušetřili při stavbě stanu. Použít pěkné dlouhé prkno tam, kde stačí podhradné a odřezkové, je bezohledné takytábornictví!

Nepalte v kuchyni odřezky krajiněk, které zbyly ze stavby táboru, ani je neházejte do odpadové jámy! Je jich škoda, těchhle vyschlých a skladných kousků dřeva! Schovejte si je pod kavalec jako železnou zásobu pro deštivé dny, až budete mít službu v kuchyni a dříví v lese bude napité vodou.

Při stavbě táboru buďte obutí, a to raději do kožené obuvi než do tenkých tenisek. Po tábořišti se totiž všude válejí odřezky a v některých mohou být i hřebíky. Odhodili je tam nevyhlášenými takytáborníci jako »nepovedené« a šlápnutí na ně by vás mohlo stát několik dnů velkého utrpení.

Hřebíky mějte při stavbě táboru na misce nebo v hrníčku. Nepokládejte si je volně do trávy u podsady ani je neponechávejte v papírovém sáčku, který se snadno protrhne. Toto pravidlo dokáže dodržovat jen skutečně schopný táborník, a ti méně zkušený a takytáborníci se většinou dají jen těžko uhlídat! Ale kdo by stál o to, aby se mu říkalo méně zkušený, nebo dokonce to druhé, viďte!

Pište domů! První dopis, nebo alespoň lístek pošlete domů hned po příjezdu na tábor, aby rodiče věděli, že cesta dopadla dobře. Potom pište aspoň jednou za 4 - 5 dnů. Pište obsačně, rozumně, spravedlivě a nedělejte z komára velblouda, z bouřky zemětřesení, z přechodné nouze o chleba hladomor, z naražené nohy zlomeninu a podobně!

Přes den neležte ve stanu! Někteří méně podnikaví a duševně i tělesně líní chlapci nemají, když skončí program, nic moudřejšího na práci, než sebou seknout na kavalec a hledět do prázdna, nebo dokonce i usnout! Zatímco čilí a bystrí hoši přímo číhají na každou chvíli volna, aby si mohli jít na květiny do svého her-

báře, na borůvky, pro dřevo k vyřezávání, aby si mohli napsat deník a dopisy, vyrobit a pouštět plachetku či si s někým zahrát volejbal, chlapci »bábovky« leží a leží a zahálejí. Podle toho, jak budete na táboře nakládat se svým volným časem, dokážete, co ve vás je!

Nechoďte na chrastí do lesa, se sekyrkou! Svádí vás to k tomu, abyste osekávali suché větve stromů, místo abyste je jen sbírali ' nebo nanejvýš olamovali dole u kmenu. Při osekávání se totiž zpravidla neuchráníte toho, abyste chvílemi nezasekli sekerou do kmene, a tím strom poškozujete. Proto si na sběr dřeva sekeru nikdy neberte!

Jaká má být táborová hlídka. Vedoucí, který členy své hlídky pořád jen komanduje, hraje si na pána a hochům přiděluje ty nejnepríjemnější kuchyňské práce, není dobrý vedoucí! A naopak: hoši, kteří hřeší na mírnost dobráka svého vedoucího a nechají ho všechno oddřít a obstarat, nejsou dobrá hlídka! Ideální je, když jsou hoši se svým vedoucím sehraní kamarádi a všichni se snaží co nejvíc pomoci a dokončit svou službu bez jediného trestného bodu. V dobré hlídce se nikdo nehádá, kdo umyl o hrnek víc a kdo už byl pro dříví a kdo ještě ne, a nikdo se neu-lejvá. Zároveň se v ní hoši nechovají bezhlavě, nevšímavě a jsou spolehliví.

Železná zásoba dřeva. Každý chlapec by měl mít pod kavalcem složenou zásobu suchého smolného naštipaného dřeva (ne chrastí), na které by ale neměl sáhnout dřív, než ve dnech dlouhotrvajících dešťů, kdy se venku nedá žádné suché dřevo na roz-topení sehnat, nebo výjimečně i tehdy, když se ho při vaření nedostává. Je to železná zásoba. Doplnujte si ji vždy při nejbližší příležitosti. Nevěřte, že suché a horké počasí vydrží do konce táboru!

Náš oddíl

Hlídka se myje! Bez ranního mytí a čištění zubů nesmí vůbec do kuchyně! Vedoucí hlídky je osobně odpovědný za to, že je hlídka řádně umytá. Po celou dobu své služby má hlídka v kuchyni připravený kbelík s vodou a mýdlem, aby si mohla umýt ruce pokaždé, když použije kapesník či po návratu z latríny. Hlídka se špinavýma rukama ztrácí body!

Uklízejte při vaření vše, co už nepotřebujete, třeba sáčky a krabice s potravinami nebo kuchyňské náčiní. Už při vaření si umyjte nádobí, protože před předáváním služby je pak každá minuta dobrá! Služba, které zůstal ještě při dopolední přesnídáv-

162

163

ce na stole cukr od snídaně nebo má na něm ještě v poledne při rozdávání knedlíků cibuli, jíšku a těstoviny na polévku, je služba taky táborníků a zmatkařů. v

Kdy má kuchyňská hlídka volno? Když jí její vedoucí výslovně oznámí: »Teď vás nepotřebuju!« Samozřejmě to může říct jen tehdy, když je v kuchyni vzorný pořádek a dostatek dříví a není zrovna třeba něco dělat. Jakmile ale zase hochy zavolá, musejí se do kuchyně hned vrátit a neexistuje žádná výmluva »až to dohrajem...« nebo »my se skočíme ještě vykoupat!«

»Nákupčíci - odjééézd!!« Na každého jednou za čas připadne úloha nákupčího potravin a dalších věcí ve vsi poblíž tábora. Je to jedna z nejdůležitějších prací na táboře. Chytrý, svědomitý a všímavý chlapec může v této úloze vykonat pravé zázraky. Taky táborník naopak všechno poplete, skoro nic nepřiveze, nic si nepamatuje a nikde se na nic nezeptá, zapomene si vyžádat účtenky od zaplacených částek, nic neví a ničeho si nevšiml. Už je na táboře třetí týden, a ještě neví, kde je ve městě jaký krám a kde je pošta. A ani ho nenapadne zeptat se, kdy přijde zboží, které zrovna nemají, tím méně je shánět v jiném obchodě!

Bystrý nákupčík se rozhlédne po obchodě, co všechno by se v něm dalo koupit pro táborovou kuchyň, a přinese spustu informací třeba o ovoci a zelenině. Nikdy nezapomene přivést z obchodu účtenku, kterou tak nutně potřebujeme jako doklad do táborové pokladny. Ví, že horký chleba se nesmí nacpat do torny, že musí dát obzvláštní pozor na vajíčka, lahve s octem nebo olejem že musí proložit papíry a torny s nimi musí vézt na zádech, ne na nosičiči kola! A taky ví, že nesmí odjet z tábora dřív, než ho k odjezdu vyzve vedoucí naším dávným táborovým výkřikem

»Nákupčíci - odjééézd!!«

Služební kolečka a navštívěnky

Která ze šesti hlídek má dnes službu? A v kterých stanech bydlí? Každou chvíli někdo službu hledá a něco od ní chce. Třeba aby zapůjčila z táborového inventáře, za který ručí, lopatky a kbelík na písek pro práci na doskočišti, aby dodatečně vydala přesnídávku těm, kteří se nechtěně vrátili pozdě z programu, nebo aby nedávala do misky č. 9 na knedlíky strouhanku.

Aby se vždy hned vědělo, za kým a kam jít, má každá hlídka

svou vlastní »služební navštívěnku«, která musí po celou dobu její služby viset na jednom z kuchyňských kůlů. Navštívěnka je malé prkénko o rozměru asi 12 K 4 cm, na němž je pěkně barevně (bez pastelek nedáme v oddíle ani ránu) napsané číslo hlídky a jména všech členů.

Kromě toho ještě máme dřevěná putovní kolečka, nařezaná ze slabšího kmene poražené soušky, o průměru asi 6 - 7 cm, s pro-vázkovým očkem na zavěšení a křiklavě červeně nabarvená. Každý člen hlídky si jedno kolečko pověsí na podsadu svého stanu tak, aby bylo dobře vidět jako upozorňovací znamení »Zde bydlí člen hlídky ve službě«. Po skončení služby hlídka kolečka obřadně předá další hlídce při výměně služby spolu s klíči od potravinových beden a s Předávacím lejtrem. Proč číslujeme jídelní misky

Je to jedna z mnoha drobností, které se nám už po celá desetiletí velmi osvědčují. Každému chlapci přidělíme ještě doma před odjezdem na tábor číslo, které mu pak oddílový písmomalíř namaluje černým nesmytelným lakem na vnější stranu šálku i víčka.

Podle čísla na táboře lehce poznáme, komu miska patří, podle

164

165

čísel se misky pokládají na rozdávačku čili rozdávací stůl před rozdáváním jídla (na stole jsou nalinkovaná očíslovaná políčka) a podle nich se i větší misky na očíslované hřebíky na trámu nad rozdávačkou. Šálek s číslem se nemůže ztratit ani zaměnit za jiný, špinavý a neuklizený, za který by měl být jeho majitel potrestán trestným bodem čili »almarou«. Zkrátka, číslo na jídelní misce je věc náramně prospěšná a všestranně nám slouží!

Nebylí bychom to snad ani my, kdyby i tohle nějak nesouviselo s oddílovou tradicí. Nuže: každý člen oddílu si své číslo trvale střeží jako oko v hlavě a

Náš oddíl

nepřipustí, aby je snad před dalším táborem získal někdo jiný. Číslo s ním tedy prochází všemi tábory, a teprve když už jeho majitel s námi nepojede, můžeme je přidělit někomu jinému. Já mám například číslo 12 už od roku 1936, kdy jsme začali misky číslovat!

Jsou čísla vzácná, »historická«, která patřila oddílovým »zasloužilým osobnostem«, tedy chlapcům, kteří byli v dobrém smyslu mimořádně populární. Zdědit takové číslo si nový majitel pokládá vždy za velikou čest a vyznamenání. Oddíloví historikové mají v malíčku, kdo a kdy které číslo vlastnil a kdo je po něm zdědil. Bývalí členové oddílu si svá čísla pamatují i po mnoha letech, a když k nám už jako »starí páni« zavítají na kus řeči, nezapomenou se zeptat, kdo teď má jejich číslo a jestli mu nedělá ostudu.

A šup ty šálky na rozdávačku!

Rozdávačka slouží k vydávání jídla. Je to obdélníková stolní deska o rozměrech asi 160 x 120 cm, na kterou se vejde zhruba 30 šálků a velký kotel, ze kterého se jídlo rozdává. Deska je z ohoblovaných prken a jsou na ní nalinkovaná okénka pro jednotlivé šálky a velké místo pro kotel. Každé okénko má lakem napsané číslo a inkoustovou tužkou jméno majitele.

Rozdávačka stojí na čtyřech kůlech ve výšce asi 40 až 50 centimetrů od země v táborové kuchyni poblíž kamen a ohniště.

Jakmile hlídka dovaří, přenese s pomocí našich speciálních držáků hrnec na rozdávačku a velikou naběračkou dá jídlo opatrně, ale rychle do všech připravených misek. Ty tam rozložil těsně předtím jeden z chlapců, aby na rozdávačce neležely celý den a aby bylo možné používat ji pro pomocné kuchyňské práce.

Hlídka si s rozdáváním musí pořádně pospíšit, aby jídlo nevy-stydlo. Dokud ale nejsou spravedlivě naplněné všechny šálky, nesmí si nikdo jídlo brát, protože pak by se mohlo stát, že by na některou misku v kotli už nezbylo, a pak byste jen těžko ubírali těm, kdo už mají jídlo téměř v sobě! V tom je právě výhoda roz-dáváčky, protože hlídka může ještě před vydáváním rychle přejet zrakem všechny šálky a případně někde ubrat či přidat, než sborově a s radostí zakřičí tradiční kuchařský služební pokřik: »Gambaláááá!!«

Táborový lid se na toto líbezně řvaní dostaví v běhu, ale ať někdo doběhne první a jiný poslední, stejně každý najde na rozdávačce svůj šálek a bez fronty a strkanic, nebo dokonce trpkosti si ho rychle ze svého políčka vezme.

Přijde-li někdo později, protože byl třeba na nákupu nebo připravoval hru na odpoledne, najde na svém místě plný šálek, protože se nemůže stát, že by na něj kuchaři zapomněli. Když někdo ale nejde dlouho, může mu služba vložit jeho šálek do kotle s horkou vodou, aby mu jídlo nevystydlo. Ostatně přijít pozdě bez-vážné omluvy není možné!

Jeden z nepsaných táborových zákonů praví, že na rozdávačku se nesedá, i když k tomu přímo provokuje a láká. A měřítkem

166

167

obratnosti hlídky je to, jestli je rozdávačka pobryndaná rozdáváním jídlem, i když se samozřejmě po každém jídle musí vydrhnout. Jen služba taky táborníků a »přístavních povalečů« má ještě dopoledne na rozdávačce rozlitou kávu nebo čaj od snídaně.

Chleba, sýry a jiná jídla, která se nedávají do šálků, rozdělujeme přímo u hlavního kuchyňského stolu. Hoši se pro ně dostavují ukázněně v zástupu, bez tlačení. Příděly musejí být přesně odpočítané, a tak se nemůže stát, že by na někoho nezbylo. Příděl chleba bývá neomezený a každý si pro něj může dojít, kolikrát chce.

Je samozřejmé, že náš osvědčený způsob rozdávání by se jinde, na nějakém větším táboře, asi příliš nehodil, tam je třeba vydávat jídlo přímo z hrnců i za cenu, že se na poslední stravní-ky dostane jen připálený výškrabek z kotle!

Almara, báječné zařízení

»Hoj, almaro černá, tys mi nějak věrná!!« To je veršík, napsaný na deskách notýsku, do kterého zapisujeme hochům trestné body čili almary za různé prohřešky proti táborovému řádu. Jak jsme k tomu podivnému názvu almara došli? Kdysi v dávnověku našeho oddílu jsme na tábory vozili malou černou skříňku, takovou, v jakých se uchovávaly barvy, tuše a inkoust. Trůnila vždy v náčelnickém stanu, a když někdo porušil Táborový řád třeba tím, že si neuklidil ve stanu, rušil noční klid, přišel pozdě k jídlu nebo neuklidil náradí, zapsali jsme jeho jméno na malý papírek, který jsme vhodili do skříňky. Řečeno mluvou lidu táborového, »dostal Černou skříňku«. (Píšu Č, protože se název stal jménem, stejně jako u našeho starého známého Dědečkova kufru!)

Kdykoliv pak bylo třeba vykonat nějakou práci, která nebyla v povinnostech služby a ke které se nikdo dobrovolně nehlásil, protože byla nepříjemná anebo

Náš oddíl

jsem ji vyžadoval ve chvílích nejbláženějšího odpočinku nebo zábavy, sáhl jsem prostě do - Černé skříňky, zalovil v ní, vytáhl jeden lístek - a kdo na něm měl své jméno, musel bez jediného ceknutí práci vykonat!

Bylo a stále je to nařízení tak praktické a osvědčené, že vydrželo v oddíle už po celá desetiletí! Jen jeho vnější stránku jsme přizpůsobili duchu dnešní uspěchané doby. Kdepak dnes stříhat papírky, vkládat je do všude překážející skříňky a někoho z ní pak lovit! Na to už dnes v době letů na Měsíc a hlavně v době rychlejšího táborového provozu není čas!

Teď máme místo Černé skříňky jen slovníček, do kterého zapisujeme pod sebe jména hříšníků s jejich přestupkem a se způsobem, jakým ho pak odpracovali. Je to rychlé a přehledné: jediným pohledem zjistím, koho na práci vybrat, a kromě toho mi zůstává pro závěrečné táborové bodování přehled o tom, kdo měl za tábor kolik přestupků.

Dávno už se taky přestalo říkat Černá skříňka. Ten dlouhý název odešel takřka současně s tou původní bedničkou. Ted říkáme jen almar.

Potrestání almarou není nic bolestného, ani potupného a většinou se spíš přijímá s humorem, především proto, že odpracování prohřešku je někde v nedohlednu dalších táborových dní a hříšník nemusí hned nechat zábavy a jít něco nepřijemného dělat! Almaru si je navíc možné odpracovat i dobrovolně předem.

Ten, kdo se sám k nějaké práci přihlásí, má trest ještě ulehčený, protože nemusí čekat na příkaz v době, kdy se mu to vůbec nebude hodit.

A tak je almar o to báječnější, že není zpravidla doprovázena žádnými zlobnými pocity, jak by tomu bylo u jiných způsobů trestání.

Táborová stovka

I na táboře samozřejmě bodujeme, ať je to úklid stanu, počet almar, umístění v dlouhodobé hře, ve hrách, závodech i v táborové olympiádě či chování a podobně. Stejně jako si každý hoch může během roku vydělat deset bodů měsíčně za různé dobrovolné práce pro oddíl v Dobrovolné desítce, tak i na táboře máme Táborovou stovku. Každý člen oddílu si může navíc k ostatním bodům přivydělat dobrovolnou práci ještě 100 bodů, a protože příležitostí je víc než dost, vynalézavým a pilným chlapcům body jen přibývají.

Každý den je přece potřeba vyčistit služební kola, zablácená nebo uprášená od jízd za nákupy, nanosit písek na zasypávání latriny, doplnit písek v doskočišti, nakreslit a vystříhat z tuhého papíru spoustu medailí pro účastníky táborové olympiády,

168

169

pomocí hlídce v kuchyni při nějakém mimořádně pracném obědě, jako jsou třeba plněné knedlíky, vysbírat kolem tábora papírky, ke kterým se neznámí takytáborníci samozřejmě nehlásí, opravit lávku přes potok, zapsat do kroniky průběh některého z úseků dlouhodobé hry, obnovit obaly na oddílových kronikách, nařezat a nasbírat dřevo do prázdných beden na zimní topení v klubovně a ještě mnoho dalších věcí. Příležitostí k práci je | tolik, že nikdo nemůže říct: »Já nevím, co bych měl dělat...«

Do Táborové stovky ale nebodujeme práci, která souvisí se službou v kuchyni, protože ta se boduje v rámci bodování hlídek a navíc je povinná. Zcela samozřejmě je, že si nikdo nemůže do Táborové stovky započítat nějakou práci za almaru. Kdo má ale hodně almar, tomu body do stovky přibývají jen pomalu, protože odpracování almary má přednost.

Naše táborové vynálezy

Služební kolečka a navštívenky

Rozdávačka

Železné kůly s uchy na kotle o délce asi půl metru, které nám vyrobil kovář.

Kůly se zatlučou do země a na ně se v řadě zavěšuje našich pět kotlů.

Držáky na sundávání rozpálených kotlů, kterými přenášíme kotle na rozdávačku.

Vyrobili jsme si je sami ze silného drátu. K přenesení jednoho kotle potřebujeme dva držáky, na každé ucho jeden. Každý měří asi dvacet centimetrů.

Dítě v indiánském ležení

Je to jedna z našich osvědčených táborových her. Vymyslel jsem ji už dávno, a přesto se hraje dodnes na každém táboře několikrát a vždy se stejným zápallem.

Legenda hry je taková: Indiáni unesli bělochům jejich dítě a uložili je uprostřed svého ležení. Pak odešli na lov. Z výšin nad ležením je ale stále střeží hlídka, které jsou připravené vyslat ze svých luků šípy na každého bílého odvážlivce, který by se pokusil vydat se pro dítě. A přesto se o to zoufalí běloši stále pokoušejí...

Hrajeme takhle: V každém stanu táborové podkovy jsou jeden

170

Náš oddíl

nebo dva hráči. Představují indiánské hlídky. Každý z těchto strážců má jeden jediný míček nebo šišku. Přední stěna stanu musí být otevřená, aby strážci dobře viděli na táborové náměstíčko. Ostatní stěny jsou zavřené!

Uprostřed náměstíčka leží kopací míč nebo třeba miska, krabice, bota apod., představující dítě. Tři hráči jsou »odvážní bělo-ši« a jejich úkolem je během tří minut od startu někudy vniknout na náměstíčko, jakýmkoliv způsobem se vyhnout dešti míčků a s dítětem z náměstíčka uprchnout. Prchat mohou opět kudykoliv, tedy mezi stany nebo třeba bránou. Dítě musejí vynést, ne vyhodit nebo vykopnout. Když běloši dítě během tří minut vynesou, vyhráli, protože osvobodili děcko. Vyhrávají i tehdy, když z nich zůstal naživu, to znamená nevybitý, aspoň jeden.

Hra umožňuje rozvinout různé taktiky a klamání. Běloši se například mohou k dítěti blížit pohromadě nebo každý z jiné strany, mohou prudce a nečekaně vyrazit kteroukoliv uličkou mezi stany anebo proběhnout bránou. Mohou se pokusit vydraž -dit strážce, aby zbrkle a neúspěšně vystřelili svou jedinou střelu, tím, že předstírají prudký vpád do náměstíčka, ale včas se v běhu zarazí a strážci vystřelí nadarmo.

Někdy se obětují dva běloši, kteří vběhnou každý z jiné strany na náměstíčko, vystaví se dešti střel a »padnou«, aby mohl třetí využít zmatku a hlavně nedostatku střel a poměrně hravě s dítětem z náměstíčka vykličkovat. Několika posledním »šípům« se už snad vyhne. Čím víc ran strážci dosud vypálili, tím menší mu hrozí nebezpečí. Proto jsou běloši vděční za každou ránu, která jde vedle.

Běloši se mohou taky třeba plně dvě minuty ukrývat v bezpečí vzadu za stany, a teprve když už napjatá pozornost a připravenost strážců ochabne, vpadnout náhle na náměstíčko. Celá hra tedy závisí hlavně na souhře, taktice a vynalézavosti bělochů. Příliš dlouho váhat a manévrovat ale nelze, tři minuty je poměrně krátká doba na zdlouhavé rozmyšlení! Proto se trojice hráčů, kteří se chtějí v některém z dalších kol stát bělochy, zpravidla domlouvají ještě dlouho předtím, než na ně dojde řada.

Strážci mohou také několika způsoby klamat: předstírají třeba prudkým pohybem ruky, že už pálí, ale míček nakonec nehodí! Běloch se obvykle pohybu zalekne a prchne bez dítěte z náměstíčka, čímž ztratí několik drahocenných vteřin. A to právě strážci svým plašením bělochů sledují! Každá vteřina je dobrá!

171

Jindy zase na sebe strážci úmyslně poplašeně ze stanu do stanu pokřikují: »Mírku, teď, teď, napal ho, rychle - no napal ho přece, rychle, já ho strefím zezadu, dělej...!« Znervóznělý a vyplašený běloch raději hned vyběhne z náměstíčka ven a skrčí se někde v-uličce mezi stany - a hned je pryč několik vteřin!

Někdy nechají strážci lstivě bělochy dojít krůček po krůčku téměř až k dítěti, a když už je mají na dosah ruky, spustí po nich náhle a nečekaně ze všech stran palbu. Zasažený běloch přestává hrát a odejde z náměstíčka s rukama nad hlavou, aby se stráž zbytečně nepletla a nevystřílela na něj své drahocenné rány. Strážci si při hře nesmějí pro míčky chodit a posbírají si je až v přestávce mezi dvěma koly. Kol hrajeme tolik, aby se mohli všichni v úloze bělochů vystřídat.

Večerní hra Na prachárnu

Počkáme si na tmavý večer pokud možno bez rosy, protože se budeme plížit trávou a křovinami a za rosy bychom se zmáčeli. Zrovna tak tuto hru nehrajeme po dešti. Účastníky rozdělíme na obranu a útok, a to tak, aby obrana měla asi 40 procent všech hráčů a útok asi 60 procent. Dbáme přitom na to, aby v obou družstvech byli hráči přibližně rovnocenní, to znamená, že nedáme do jednoho družstva samé mladší a nezkušené hochy, zatímco v útoku bychom nechali naopak ostrřílené a zkušené »mazáky«.

Útočníci se po setmění vytratí z tábora a obránci se šátky na hlavách si v jejich nepřítomnosti postaví někde na táborovém náměstíčku věžičku, »prachárnu«, z asi osmi či deseti prázdných plechovek od konzerv, aby útočníci nevěděli, kde stojí. Pak se obránci rozptýlí po okolí tábora a zaujmou strážní postavení. Přímě v táboře ale žádný obránců nezůstane. Vedoucí hry zapíská silně začátek, aby to slyšeli i útočníci, kteří jsou hodně daleko.

Úkolem útočníků je propížit se do tábora tmou mezi hlídkujícími obránci, objevit prachárnu a vyhodit ji do povětří tím, že věžičku porazí. Nikdo přitom nesmí používat baterky.

Obránci mají za úkol hlídkovat po okolí, pročesávat keřiky, dívat se za stromy a prohledávat všechna mimořádně tmavá a nepřehledná místa, na kterých by se mohl skrývat některý útočník čekající na svou příležitost k proniknutí do tábora.

172

Náš oddíl

Obě družstva si ještě před startem zvolí svého vedoucího, který jim pak přiděluje stanoviště a úkoly. Hraje se za úplného ticha a hlavně potmě, bez baterek! Hráči se mohou dorozumívat pouze tichým pískáním nebo třeba tlučením dvou dřev o sebe či hlasem některého nočního ptáka. Hra tím dostává náležitou atmosféru.

Útočníci a obránci se mohou navzájem mást tím, že používají signály svých soupeřů. Někdy se útočníci smluví a odlákají nějakým tichým zvukem obránce na jinou stranu (odhodí tam třeba kousek dřeva nebo kamínek), zatímco jeden z nich nepozorovaně proklouzne dočasně opuštěným prostorem.

Útočník, kterého obrana objeví a plácnutím zneškodní, přestává hrát a odejde v tichosti a se zvednutýma rukama do kuchyně, kde počká do konce hry, aby zbytečně nemýlil obranu. Útočníci se během hry nemohou schovat někam, kde by byli doma a obránci by tam za nimi nemohli, takže se skrývají, kde se dá, třeba i hodně daleko od tábora. Jdou přitom, jak říkáme v oddíle už odnepaměti, »až do Neurnětel...«

Obránci nesmějí vstoupit na náměstíčko do té chvíle, dokud jasně nezahlednou či nezaslechnou, že se tam pohybuje někdo z útočníků nebo že se tam zrovna plným během řítí. Zároveň obránci nesmějí obsazovat uličky mezi stany, protože by tak hru

173

zablokovali a už by si nikdo nezahrál. Stanovili jsme si, že v době zdánlivého klidu, kdy není slyšet nic podezřelého, se obránci pohybují nejméně deset metrů od obvodu táborové podkovy.

Hra končí po hodině a obránci vítězí, když se v té době útočníkům nepodaří vniknout do tábora a vyhodit prachárnu do vzduchu. Útočníci naopak zvítězí, když se jim to podaří.

Hra Na prachárnu je jedna z nejtišších, ale nejnapínavějších táborových her. Je plná vzrušení a nečekaných příhod, o kterých se pak ještě řadu dní vypráví.

Hrajeme ji nanejvýš dvakrát třikrát za tábor, aby nám nezevšedněla.

Zápalné šípy nad farmou

Nejlépe se hraje zase jen na táboře! Rozdělíme se na Indiány a farmáře, a to tak, že farmářů je asi třetina a ostatní hráči, kteří mají šátky na hlavách, představují Indiány.

Indiáni mají své území nejméně sto metrů od tábora, nejlépe někde za mělkým potokem, příkopem či malým lesíkem, aby byly zřejmé hranice jejich území. Nemáme-li žádnou přírodní hranici, vyznačíme ji praporky, které v určitých vzdálenostech zabodneme do země. Farmáři mají svou farmu a tou je táborové náměstíčko.

Úkolem Indiánů je vhodit během půl hodiny na náměstíčko aspoň dvacet šišek. Tím farmu obrazně zapálí a zvítězí tak nad Bledou tváří. Když se jim to nepodaří, vítězí farmáři.

Farmáři se rozmístí po okolí tábora a střeží ho. Nesmějí na indiánské území, ale ani na farmu, kromě jednoho z nich, který tam smí, ba dokonce musí zůstat, aby mohl chytat nebo ještě za letu vyrazet ven z náměstíčka šišky, které sem budou Indiáni při svých nájezdech házet. Šiška, která dopadla na zem náměstíčka, se počítá za vhozenou, ale nepočítají se ty, které spadly do uliček mezi stany. Farmář, který zůstává na farmě, vhozené šišky ve volných chvílích řadí do řádek po pěti, aby měli hráči stále přehled o stavu hry.

Ostatní farmáři do tábora nesmějí, pročesávají jeho okolí a snaží se dopadnout a plácnout, případně zneškodnit míčkem nějakého Indiána, který chce s jedním míčkem v ruce proniknout tak blízko k táboru, aby se strefil na náměstíčko.

Indiáni u sebe mohou mít při každé cestě jen jednu šišku. Když některého

174

z nich farmář dopadne, putuje do zajetí, ať už šišku na náměstíčko vhodil či ne. Zajatecký tábor je menší přesně vymezené místo mezi územím Indiánů a farmářů.

Tam si zajatý Indián počká tak dlouho, dokud nepřijde další zajatý spolubojovník. Pak může jít znovu do hry.

Po půl hodině hra končí, přepočítáme šišky a vyhlásíme, kdo zvítězil. Kdyby se hra nevyvíjela příliš rovnoměrně, může vedoucí ještě během hry dodatečně pozměnit počet šišek, které dokážou farmu zapálit. Když jsou Indiáni příliš schopní, je třeba počet šišek zvýšit, aby hra neskončila několik minut po zahájení. Když je naopak příliš silná obrana, vedoucí počet šišek sníží.

Na Kerkově kamenu při západu slunce

Tak jako máme v klubovně uklízeči lejstro, podle kterého družina uklízí, aby nic nevynechala, na táboře zabezpečuje úklid kuchyně a její předání další hlídce Předávací lejstro. A teď vám ještě povím o lejstru třetím, Táborovém. K čemu slouží? Hned prozradím!

Kdysi před mnoha lety mě na jednom táboře napadlo, kolik už se u nás vystříдалo

Náš oddíl

chlapců a jaká je to škoda, že o nich nové oddílové generace vlastně nic nevědí. A tak jsem zalovil ve svých starých záznamech, které si vedu od roku 1925 a v nichž mám přehled všech chlapců, kteří si kdy na našich táborech prožívali svou táborovou vojnu. Jejich jména jsem sestavil do sloupků pod sebe podle táborů, tak jak za sebou následovaly (měli jsme tábory i za nacistické okupace!). Sešlo se ohromné množství jmen, už tehdy jich bylo víc než dvě stě!

Ke každému jménu jsem udělal barevné kolečko s letopočtem tábora, a kdo byl na více táborech, měl takových koleček několik. Někteří hoši jich měli či mají na svém řádku už úctyhodný počet. Přehled jsme později nazvali Táborové lejstro a jednoho dne za pěkné podvečerní nálady jsem je na ztichlém táborovém náměstíčku v záplavě žluté záře zapadajícího sluníčka uká/al chlapcům a všechny jsem hned do lejstra připsal. Seděl jsem přitom na velikém chlazeném balvanu, kterému jsme podle našeho dávného člena Kerka, u jehož stanu kdysi balvan ležel, říkali Kerkův kámen.

A od těch dob našeho prvního zapisování na každém lííhofo

175

všichni vyhlížíme den, vlastně podvečer, kdy bude slunce mimořádně krásné a bude barevně zapadat, a když takový náladový večer nastane, každý ví, co přijde: slavnostní zapsání všech, kteří jsou na táboře poprvé, a přidělení kolečka s letošním letopočtem všem, které jsme zapsali loni, předloni či ještě dříve. Na obřad zapisování se dostaví celý tábor, nikdo ho nechce zmeškat. Nováčci mají radost, že se jejich jméno dostalo do historického oddílového dokumentu a ostatní jsou hrdí, že jim přibyl další letopočet. Čím víc koleček u jména kdo má, tím požívá větší vážnosti u ostatních a hlavně ovšem u »prvňáčků«.

A pak zapisování ukončíme, západ slunce dohasíná, vrcholky staletých jehličnatých stromů se ostře rýsují na barevném nebi a přes táborové náměstíčko se šinou jejich stíny. Ale Táborové lejstro jde pořád ještě z ruky do ruky, hoši si procítají jména těch, kteří už dávno z oddílu odešli a z nichž už jich je i několik mrtvých, dotazují se na toho či onoho chlapce a já o nich hovořím - a dávná barvitá oddílová historie znovu na chvíli ožívá.

Někdy jindy než za pěkného západu slunce a nikde jinde než na kerkově kameni jména do Táborového lejstra nezapisujeme! Kerk je už dávno dospělý, i jeho původní chlazený balvan kteréhosi předjaří odešel s bouřlivým proudem ledových ker na naší horské říčce. Ale my jsme spojenými silami přivalili z řečiště jiný podobný, o které není v podtatranských vodách nouze, a zase mu říkáme jen Kerkův kámen! Neboť vše musí být takové, jaké to bylo tenkrát, dávno, dávno...

Udělejte si své Táborové lejstro ještě dnes! Nevadí, že máte za sebou třeba jen jeden tábor, alespoň s vámi lejstro poputuje od začátku vašeho oddílu. A umiňte si, že bude putovat po celá desetiletí, tak jako u nás!

Prátelské prostředí na táboře

Řeklo by se, že se oddíl na táboře ještě víc stmelí a sehraje každodenními prožitky v práci a zábavě i při společném zápasení s přírodou, ale vždycky tomu tak není!

Někdy se-naopak může stát, že se hoši spíš vzájemně omrzí, když spolu budou každý den od časného rána do pozdního večera. Na táboře je mnohem víc »třecích ploch« než na pouhých výpravách během roku. Leckdo se jiným zprotiví svými drobný-

176

mi chybičkami a nepěknými vlastnostmi, které u něj nikdo během roku v takové míře nepozoroval a teď se projeví na táboře.

Někdy se na táboře začínají znenáhla vytvářet různé nežádoucí partičky a hoši se v nich přátelí jen sami mezi sebou a opomíjejí ostatní. Soudržnost kolektivu tím nesmírně trpí. Také různé legrácky a kanadské žertícky přátelské prostředí spíš nahlodáva-jí? než aby je upevňovaly. A tak je mnohem obtížnější udržet kamarádkského ducha mezi táborovým osazenstvem než doma na nedělních výpravách, nebo dokonce jen na schůzkách v klubovně, kde není tolik možností ke vzniku drobných rozmršek, k omrzení a škorpení.

Proto mužstvu už předem oznamte, že budete každého člena oddílu jednou týdně v tajném »známkování« hodnotit. Jestli je-dobrá, kamarádkský a«ke všem vlídný jako správný člen oddílu, neboje protiva, vztekoun, mrzout, škodolibec, ulejkák a haších se pro každou maličkost. Je to něco podobného jako udělování Bílého pera během školního roku.

Jedničku dáváme tomu, kdo je po všech stránkách vzorný, li-obětavý, každému pomáhá a nikoho slovem, neřku-li čiuu-in nezraňuje. Dvojkou ohodnotíme v jádru dobrého, průměrného a nikomu neškodícího táborníka. A trojku napaříme tomu, o koni

177

jsem přesvědčení, že se chová vysloveně nedobře, nekamarád-sky, na každého se

Náš oddíl

utrhuje a je to každým coulem morous, háda-vec, lenoch a ulejšák, vychytralec a sobec.

Nikdo nikomu nebude samozřejmě říkat, jak koho hodnotil! To se dozví jen vedoucí tábora, kterému každý odevzdá list s abecedně seřazenými jmény ostatních a s jejich hodnocením. Vedoucí nakonec vypracuje celkovou tabulku a zveřejní ji buď na oznamovateli, nebo v táborové kronice.

A hned začne další týden nového hodnocení! Každý, kdo je dbalý své tábornické cti a komu záleží na mínění ostatních, se snaží být k ostatním takový, aby dostal v dalším hodnocení co nejvíc jedniček a co nejméně trojek. A to je vlastně účel celé známkovací akce, toho táborového Bílého pera!

Nazdar, Přemíku a Jirko!

Napsal jsem vám, jak jste to chtěli po našem Slávkovi, spoustu věcí o tom, co v našem oddíle děláme, jaké hrajeme hry a vůbec jak to u nás chodí. A napsal jsem to nejen vám, ale i všem těm ostatním tisícům chlapců a děvčat i jejich vedoucím, kteří chtějí mít oddíl tak pěkný, jako je ten náš.

Dejte se hned do práce a snažte se, jak jen to bude možné, zařídit se v oddíle podle této knížky. Nebuďte mrzutí a neztrácejte chuť do práce, když se vám hned nebude všechno dařit tak, jak byste si přáli! Ani u nás v oddíle nebylo všechno hned pěkné a snadné, i my jsme měli mnoho potíží - a máme je občas i dnes! Nesmíte totiž zapomínat, že oddíly tvoříte vy, hoši a děvčata, tedy lidé dosud nedospělí, a proto často náladoví, netrpěliví a nestálí! Radostný běh oddílu navíc ještě často brzdí a kazí další trampoty, jako třeba nedostatek pochopení u některých dospělých nebo třeba to, že nemůžete sehnat klubovnu.

Nenechte se ale znechutit! Překonávejte statečně všechny překážky, přesvědčujte dospěle odpůrce vašeho oddílu i své mrzuté členstvo a uvidíte, že se jednou dopracujete dobrého oddílu. Po celé České republice by měly být tisíce takových oddílů, aby v nich mohli aspoň tři čtyři roky strávit všichni chlapci a děvčata. Neboť členství v takovém oddíle je ten nejužitečnější strávený čas na zlepšení jejich povah.

Váš Jaroslav Foglar

178

EDIČNÍ POZNÁMKA VÁCLAVA NOSKA-WINDYHO

Náš oddíl, zajímavá a netypická joglarovka, má jedno smutné prvenství: ležela »v šuplíku« ze všech foglarovek nejdéle, celých 25 let, i když pokusy o její vydání bylo mnoho.

První zmínku o tomto titulu jsem našel v Kronice Klubu přátel Jaroslava Foglara. V zápisu z roku 1967 je tato zpráva: »Náš oddíl - knížka příručka o činnosti Foglarova oddílu, kterou napsal pro Státní nakladatelství dětské knihy. SNDK ji odmítlo, a tak ji Jaroslav Foglar nabídl Sportovnímu a turistickému nakladatelství, které ji bere k prostudování.*

V té době začínala druhá vlna vydávání foglarovek. Přišel rok 1968 a během tří let vyšla většina foglarovek, některé i několikrát, ale na Náš oddíl nedošlo. V dubnu a květnu 1968 otiskl na ukázkou několik kapitol deník Mladá fronta.

Sportovní a turistické nakladatelství, které se mezitím přejmenovalo na Olympii, zařadilo Náš oddíl do edičního plánu. Kniha měla vyjít v tehdejší souborném vydání. Dokonce už byl připraven i přebal s kresbou Bohumila Konečného a ve stejné úpravě jako u předešlých čtyř foglarovek, které v Olympii tenkrát vyšly: Pod junáckou vlajkou, Devadesátka pokračuje, Dobrodružství v Zemi nikoho (všechny v roce 1969) a Stínadla se bouří (1970). Smlouva však byla na pokyn Ústřední rady Pionýrské organizace SSM zrušena.

Puls Ostrava vydal Zápisník třinácti bobříků na rok 1970 a v něm i seznam foglarovek. Na poslední řádce je uveden Náš oddíl. Čtenáři však marně čekali na okamžik, kdy si budou moci u tohoto titulu vybarvit kolečko na znamení »četl jsem«, natož doplnit okvětní lístky zaměřující »mám«.

V roce 1973 nabídl Jaroslav Foglar knížku pionýrským a turistickým oddílům bez nároku na honorář. Rukopis přepracoval podle připomínek ÚV SSM a předal v srpnu 1974. Uvažovalo se o jeho vydání v Mladé frontě v roce 1975. Přes kladná doporučení zkušených pracovníků s mládeží - opět NIC.

Koncem 70. let se Náš oddíl snažilo protlačit několik skalních příznivců pro změnu na MV ČSTV - Svazu turistiky a kanoistiky. Mezi nimi byl i mistr světa v kanoistice na divoké vodě a reprezentan-tační trenér Milan Svoboda. Jednalo se alespoň o vydání ve formě

179

Metodického dopisu ČSTV v roce 1979, který by se volně neprodával, ale členové tělovýchovných jednot by si ho měli možnost objednat. K vydání Metodického dopisu ale opět nedošlo. Nevyšel ani poslední pokus vydat Náš oddíl jako »studijní pomůcku« v počtu padesáti kusů.

V Jestřábových Hromadných dopisech jsme se koncem roku 1981 dočetli, že knihu

Náš oddíl

nabídl Státnímu pedagogickému nakladatelství. To mu odpovědělo, že má málo papíru i na tisk učebnic!

Jestřáb však neúnavně kroužil na knižním nebi a hledal pro svou knížku další a další vydavatele. V roce 1983 přišla příznivá kritika ze Slovenska, ale ani k vydání na Slovensku nedošlo.

Znovu se Náš oddíl vynořil z temna šuplíku v dubnu 1985, kdy začal vycházet na pokračování v regionálním měsíčníku Novoměstský zpravodaj v Novém Městě nad Metují. V květnu 1986, po jedenácti pokračováních, opět »někdo« zasáhl a byl zase konec. Redakce musela vysvětlit čtenářům, že »zpravodaj je jen regionální a není povoleno, aby obsah přesahoval rámec města«/ Zpravodaj totiž začali odebírat foglarovci z celé republiky. Našli se však nadšenci, kteří alespoň sestavili části vyšlé v Novoměstském zpravodaji, doplnili je kresbami a rozmnožili xeroxem, přestože tyto šikovné mašinky byly tenkrát pečlivě hlídány. Vznikl tak pěkný sešit, dokonce s původní kresbou Bohumila Konečného na obálce, kterou před lety nakreslil pro vydání v Olympii.

O rok později začaly tát ledy. V roce 1987 vyšli Hoši od Bobří řeky. Přesto ani další regionální časopis, Frymburské ozvěny, s vydáváním Našeho oddílu na pokračování v roce 1989 neuspěl. Pokus byl umlčen hned po prvním čísle s prvním pokračováním. Po sametové revoluci se však situace v celém našem státě obrátila a o foglarovky se začalo zajímat hned několik nakladatelství. Nastala třetí vlna jejich vydávání. V roce 1990 jich vyšlo dvanáct a v roce 1991 osm.

Konečně došlo k prvnímu knižnímu vydání, a to roku 1992 v nakladatelství Atos. Brožovanou knížečku ilustroval Michal Kocián. Je však třeba dodat, že Atos nepoužil celý rukopis Našeho oddílu, ale jen jeho část. Tuto podstatnou závadu odstraňuje druhé vydání, které máte v rukou.

Za druhé vydání vděčíme Olympii, která je zařadila do edice Sebrané spisy s pořadovým číslem 17. Tentokrát je už text úplný a knížka navíc v pevné vazbě. Nové vydání ilustroval Marko Čermák.

180

Náš oddíl můžeme zařadit po bok dalším čtivým příručkám, Kronice Ztracené stopy a nedávno vyšlé Kronice Hochů od Bobří řeky. Věřím, že tuto instruktážní knížku nebudou číst jen děti, ale především ji budou používat jejich vedoucí jako příručku. Naleznou v ní praktické návody a rady, jak vytvořit přátelské prostředí, jak založit a udržovat tradici svého oddílu, co vše se dá v oddíle dělat, hrát atd. Všechno, co je zde napsáno, vyzkoušeli a prožili chlapci Jestřábovy dvojky, kterou vedl přes šedesát let.

17. dubna 1996

181

OBSAH

J-í

Dopis, který nám přišel / 8 Co tomu říkáte? / 11 Porada o velké Nápravě / 13

Uděluje Bílé pero /14 Kolik má mít oddíl členů

a družin? 715 Názvy našich družin 716 Jak v oddíle budujeme? /17 Bodovací žebříček 721 Bodovací diplomky 7 22 O bodování všeobecně / 22 Schůzky družin, Dodatky

a škatule 7 24

Nahrazování družinovky 7 28 Klubovní pátek 7 29 O klubovně ještě jinak 7 30

Pracovní sešit 7 32 Oddílová tradice 7 33 Nástup do třinácti vteřin,

kdyby hrom bil! 7 35 Nedělní výpravy 7 36 Cíle a program našich výprav 7 38

Výzbroj a výstroj k výpravám 7 42 Oddílové nálepky 7 42 O našich papírových

míčcích 7 44 Známkujeme podniky 7 46 Naše kroniky 7 48 Tabulka oddílové docházky

751 Tradiční podniky a akce 7 54 Mistr uzlování 7 55 Zvyklosti a Nepsané zákony

7 60 Kompas - časopis všech

časopisů 7 63

Oddílový věstník Cigoligo 7 63 Hrajeme Vyzvědače 7 65 Pamětní lístečky 7 72

Hledáme podzimní plody 7 72 Když padají žaludy... 7 74 Krása podzimu do třetice

7 75

Tajná činnost družin 7 76

Legenda Ládi v. 7 78

Památné podniky 7 80

Vánoční nadílka 7 80

Oznamovatel a třináct tužek 7 82

Samí sobě 7 84

Modrý život 7 85

Napříč městem 7 86

Dlouhodobé hry 791

Jarní robinzonáda / 98

Soutěž tělesné obratnosti 7100

Náš oddíl

Členské značky /103
Boj družin 7 104
Deska věrnosti 7 108
Oddílové stupně 7108
Čestné odznaky 7 109
co kdo v oddíle dělá 7111
Červené a černé tečky 7112
Členská knížka 7 113
Leták pro nováčky 7114
Naše hry a vše, co se jich týká 7 116
Na trosečníky 7 118
Průchod armád 7120
Palba na dva kruhy 7121
Zpráva ze střeženého kruhu 7122
Přestřelky v Tygřím údolí 7124
Číslované karty 7125
Přenášení čísel 7126
Kořistění čísel / 127
Čtení čísel 7 128
Na trestance 7130
Číslované lístečky 7 131
Hledání základen 7132
Cestující míček 7 134
Se svíčkou za dukáty 7135
Smíšený závod 7136
Ostrůvky 7137
Srážení koleček 7139
Bláznivá štafeta 7140
Iv klubovně padají góly 7 141 Ukazovačka 7 142 Oddíl v tělocvičně 7143
Překážkový běh v tělocvičně 7 144 Naše hry v tělocvičně 7145 Znak a názvy
našich táborů 7 154 Tábor, podnik pro celé muže 7 155 Několik táborových zákonů
7 158 výňatky z tábornické
moudrosti 7160 služební kolečka
a navštívenky 7 164 Proč číslujeme jídelní misky 7 165
A šup ty šálky na rozdávačku! 7 166 Almara, báječné zařízení 7 168 Táborová
stovka 7169 Naše táborové vynálezy 7170 Dítě v indiánském ležení 7 170 večerní
hra Na prachárnu 7 172 Zápalné šípy nad farmou 7 174 Na Kerkové kamenu
při západu slunce 7175 Přátelské prostředí na táboře 7176 Nazdar, Přemíku a
Jirko! 7 178 Ediční poznámka Václava Noska-
-windyho 7 179

Sebrané spisy svazek 17
Ilustrace na obálce a v textu Marko Čermák
Vydalo Nakladatelství Olympia, a.s.
Praha, roku 1996 jako svou 2819. publikaci
Druhé vydání, 181 stran
Redigovala Dagmar Hofmanová
Odpovědný redaktor Vladimír Dobrovodský
Technický redaktor Jan Zouř
Sazba a zlom Libor Hofman
Tisk Svoboda, grafické závody, a.s., Praha 10
Tem. sk. 14/64
27-023-96